

**Davvisámegiela nullasubjeavttaid
ohcan:
Unna pro ja stuorra PRO**

SAM-3900

Ritva Nystad

*Sámegiela masterčálus
Humanisttalaš fágaid, servvodatdiehtaga ja oahpaheaddjioahpu fakultehta
Romssa Universitehta*

2012 Gida

Ovdasánit

Háliidan giitit áhči ja eatni dan ovddas ahte välljiiga oahpahit munnje sámegeiela dakkár áigodagas Sámis, goas dát ii leat iešalddis čielga ášši. Soai leaba oahpahan munnje olu gielaid birra ja dorjon mu bargguid. Erenomážit háliidan giitit iežan bagadalli Mikael Svonni, gii álo lea buriin mielain váldán vuostá ja bagadallan mu go lean dárbbasan neavvagiid ja digaštallanguoimmi. Loahpas vel giitu iežan miel studeanttaide Márjái ja Káre-Ellei, geat leaba lokten miela lohkanlanjas dalle go dasa lea leamaš dárbu.

Ritva Nystad

Sisdoallu

1 Álggahus	4
1.1 Materiála	4
1.1 Vuohki ja disposišuvdna	5
2 Teorehtalaš duogáš.....	7
2.2 Universála grammatihkka	7
2.3 Cealkagiid huksehus	8
2.3.1 Unna vP	9
2.3.2 Unna vP bajábealde	10
2.3.4 GB ja P&P-teoriija kásusjuohkin	13
2.4 Minimalismma vuogádat.....	16
2.4.1 Dárkkisteapmi oabbávuoda bokte	17
2.4.2 Dárkkisteapmi heiveheami bokte	19
2.4.3 Muorrastruktuvra	20
2.5 Temáhtalaš rollat	22
2.6 Nulla elemeanttat	26
2.6.1 Čatnanteoriija	26
2.6.2 Unna pro	28
2.6.3 Ekspletiivvat	31
2.6.4 Mánngga lágan unna pro	33
2.6.5 Infinihttaráhkadus	35
2.6.6 Stuorra PRO	37
2.6.7 C-oaivvi nulla sárggus	41
3 Davvisámegiela struktuvra	42
3.1 Veahkkevearbbat	43
3.2 Passiivacealkka	45
3.3 Davvisámegiela gihput	47
3.4 Cealkkašlájat	50
3.5 Infinihttahámiid meroštallan	51
4 Davvisámegiela unna pro	53
4.1 Vuosttaš ja nuppi persovvna pro	54
4.2 Goalmmát persovvna pro	56
4.3 Dálkki- ja luondduriikacealkagat	64
4.4 Passiivacealkagiid pro	64
4.5 Pro iešvuoha	68
5 Davvisámegiela stuorra PRO	69
5.1 Modálavearbbat ja PRO	69
5.2 Subjektakontrolla	73
5.2.1 Main finihttavearba lea transitiiva	73
5.2.2 Main finihttavearba lea intransitiiva	76
5.3 Loktanan subjeakta	79
5.4 Akkusatiiva ja infinitiiva	80
5.4.1 Vearbbat, mat eai váldde NP komplemeantta	81
5.4.2 Vearbbat, mat váldet NP komplemeantta	86
5.5 Ii-akkussatiiva	88
6 Loahpaheapmi – nulla subjeavttaid oktiičatnan	89
6.1 Bohtosiid dulkon	92
Gáldut.....	95
Miellddus	98

1 Álggahus

Sámegiella lea historjjálaš geahčastagas oalle ođđa dutkansuorgi universitehtas. Oalle ođas lea maiddá dat ahte sápmelaččat ieža leat beassan studeret ja dutkagoahtit iežaset giela (ja kultuvrra). Giela dáfus beroštumi guovddážin orrot guhká leamaš erenomážit morfologiija, fonetihkka ja semantihkka, ja syntákssa soaitá leat báhcán muhtun muddui duogážii. Jáhkán ahte lea dehálaš dutkat buot sámegiela beliid. Davvisámegiela syntávssa leat dutkan vuđoleabbot Nils Øyvind Helander ja Ole Henrik Magga. Globála oaidnosajis sámegiella lea unna giella mánggaid čuđiid eará gielaid joavkkus. Globála gielat nugo eangalasiella ja majoritehtagielat nugo ruota-, dáro-, suoma- ja ruoššagiella uhkidit ain njielastit minoritehtagielaid. Danin lea ain seamma dehálaš go ovdal joatkit gáhttet ja geahččalit nannet sámegiela(id). Dán oktavuodas leage nu dehálaš ja mávssolaš ahte sápmelaččat ieža besset dutkat gielaset ja ahte lea vejolašvuolta dahkat dán sámegillii. Dutkiid birrasis dát sáhtá gártat čuolbman: galgágo välljet čállit barggu vierisgillii/majoritehtagillii, mainna olaha eanemusat lohkiid ja dan bokte beassat juogadit dieđuid njuovžilis láhkai máilmmis, vai galgágo čállit sámegillii ja dan bokte nannet giela dutkangiellan, muhto seammás manahit oalle muddui olaheami aspeavtta? Iežan bealis in leat eahpidan makkár gillii háliidan čadahit aitto dán barggu – lunddoleamos orru čállit dan iežan eatnigillii, davvisámegillii. Dutkkus guoskáge davvisámegiela syntáksii.

1.1 Materiála

Teoriija, man vuodul lean välljen dutkat cealkagiid lea nu gohčoduvvon generatiivva syntákssa. Teoriijas cealkagiin lea bákkolaš oasit ovdamearkka dihtii vearba, muhto mo dasto jus cealkagis leat oasit, mat orrot váilumin? Dás áiggunge dutkat, mo dán teoriija vuodul galgá giedahallat dáhpáhusaid, man cealkaga subjekta orro váilumin. Mii diehtit ovdamearkka dihtii ahte muhtumin sámegielas sáhtá guođdit subjektapronomena ja cealkka bissu ain áddehahttin ja dohkálažžan. Daddjo ahte pronomen lea nulla ja gohčoduvvo nulla subjektan. Dat dattege ii leat nu ovttageardán ahte sáhtáši guođdit pronomena vaikko goas, muhto dihto njuolggadusat vuhttojit duogážis. Materiálain dáid cealkkaovdamearkkaide lean välljen oasi Johan Turi (2010 [1910]) girjjiis *Muitalus sámiid birra*. Cealkagiid lean viežžan girjji álgokapihttaliin (s.11-31) ja lean čoaggán daid cealkagiid, main subjekta orro váilumin.

Teoriija vuodul galggašii maiddái gávdnot nubbi nulla subjeakta, mii muittuha subjeaktapronomena, muhto almmatge lea earálágan. Nu leage materiála guovtti oasis, mas nuppi oassin lean välljen Ole Henrik Magga (1986) doavttirgrádačállosa infinitiivvaid birra *Studier i samisk infinitivsyntaks – Del 1. Infinitiv. Akkusativ og infinitiv*. Lean välljen bargat dáinna materiálain danin go Magga lea dutkan davvisámegiela infinitiivvaid vuđolaččat. Sus leat lassin mildosat iešgudetge infinitiivvaide, daid lea álki gávdnat ja daiguin lea dasto álkit bargat. Lean geahččan mo Magga čoggon cealkagat heivejit generatiivva syntávssa teoriijii. Diehttelasat, jus galggašin čájehit buot su cealkkaovdamearkkaid barggustan, de bargu šattašii menddo stuoris. Dát guoská maiddái materiála vuosttaš oassái (*Muitalus sámiiid birra*). Erohus lea ahte Turi girjjis lean dušše välljen moadde kapihttala ja analyseren daid vuđolaččat, muhto Magga čállosis lean geahččan buot cealkkaovdamearkkaid ja čájehan dasto muhtun cealkkaovdamearkkaid, mat vástidit ovttá vearbajovkui. Muđui lean välljen čállit Maggas vižžon cealkkaovdamearkkaid dálá davvisámegiela čállinvuogi mielde. Originálacealkagiid lean lasihan mielddusin.

Ferte vel namahuvvot ahte materiálaid gaskkas lea dakkár dehálaš erohus go ahte Turis välljejuvvon cealkagat leat oktan ollislaš teakstan, mas cealkagat leat konteavsttas nuppiide. Daid cealkagiid oktavuodas, maid guorahalan Turi čállosis konteaksta lea dehálaš vai oazžu ollislaš dieđu. Cealkagat, maid guorahalan Magga čállosis ges konteaksta ii leat seamma dehálaš ja lea vejolaš guorahallat daid oktonas cealkkan.

1.1 Vuohki ja disposišuvdna

Dán barggu fáddán leat nulla subjeavttat ja man láhkai dat doibmet davvisámegielas. Teorehtalaš vuodđun lea ovdalis namahuvvonn generatiivva syntákssa ja vuogádahkan lea odđasamos suorgi minimalismma prográmma. Vaikko minimalismma prográmma lea vuogádat maid geavahan analyseredettiinan cealkagiid ja sárggudettiinan muorrastruktuvrraid, de álggahan almmatge dainna ahte čilgen boarrásat teoriijaid. Go lean välljen namahit maiddái boarrásat teoriijaid, de teoriijakapihtal lea oalle stuoris. Dán dagan danin go nulla subjeavttat leat vuodđuduvvon boarrásat teoriijain ja lea dehálaš čilget maiddái daid, vai oazžu buorebut ja ollislabbot áddejumi das, mo nulla subjeavttat doibmet (minimalismma prográmma okto gárttašii váilevaš čilgehussan

lohkkái). Dákkár stuorra fáttás leat olu smávva oasážat ja ráddjema geažil ii álo leat vejolaš čiekŋudit juohke smávva oassái seamma olu. Almmatge lean geahččalan gokčat ja váldit vuhtii deháleamos osiid.

Nuppi kapihttalis *Teorehtalaš duogáš* álggahan vuos dainna ahte čilgen oanehaččat, mii generatiivva syntávssa jurddan lea, ovdal go čielggadišgoađán cealkagiid huksehusa. Dás válddán vuhtii boarrásat teoriijaid ja čilgen mo kásusjuohkin doaibmá, mii máŋgga láhkai lea okta guovddáš fáddá nulla subjeavtta (erenomážit stuorra PRO) oktavuodas. De čilgegoađán mo minimalismma prográmma doaibmá ja man eará láhkai kásusjuohkin doaibmá boarrásat teoriijaid ektui. Temáhtalaš rollat gusket buot cealkagiidda, muhto leat buorre reaidnun nulla subjeavtta stuorra PRO analyseremii. Dasto máhcan fas boarrásat teoriijaide, go čielggadišgoađán *mat* nulla subjeavttat obanassiige leat. Goalmmát kapihttalis *Davvisámegiela struktuvra* geahčan dárkilabbot man láhkai davvisámegiella doaibmá. Subjeavtta ja vearbba gaskasaš soabadeapmi lea nubbi guovddáš fáddá dán barggus (ja guoská erenomážit unna pro:ii). Dán kapihttalis lahkonišgoađán maiddá davvisámegiela infinihttahámiid. Njealját kapihttalis *Davvisámegiela unna pro* analyseren cealkkaovdamearkkaid, maid lean gávdnan Turi girjjis¹. Čilgen vuos makkár analysa lean välljen unna pro:ii ja dasto juogán cealkkaovdamearkkaid heivvolaš joavkkuide. Viđát kapihttalis *Davvisámegiela stuorra PRO* leat máŋga vuollekapihttala. Álggus čájehan man láhkai lean dulkon mo modálavearbbat doibmet oktan nulla subjeavttain PRO davvisámegielas. De geahčan viidásat cealkkaráhkadusaid main lea (ja ii leat) PRO dan materiála vuodul main mun lean geavahan. Dás lean maiddá váldán vuhtii Magga iežas analysaid infiniitivvaid ektui². Dássázi nulla subjeavttat leat gieđahallon sierranas áššin, muhto guđát kapihttalis *Cealkagat main lea unna pro ja stuorra PRO* čájehan man láhkai dán guovtti nulla subjeavtta sáhtta ovttastahttit nuppiineaset. Maŋimus kapihttalis *Bohtosiid dulkon* geahččalan dulkot daid bohtosiid mat barggus leat bohtán ovdan, man láhkai nulla subjeavttat doibmet ja dieđusge mo davvisámegiella heive dan teoriija ektui maid lean geavahan.

¹ Lean šaddan doarjadit maiddá Magga (1986) cealkkaovdamearkkaide dán oasis, muhtun ovdamearkkaid várás.

² Veardit Magga (1986: Appendix II).

2 Teorehtalaš duogáš

Gaskamuttus ovddit čuohtelogu, birrasii 1960s rievdagodii oaidnu giela ektui.

Behaviorisma, mii gullá psykologijja suorgái, giela oaidnu hilgojuvvui ja earret eará Noam Chomsky ovdanbuktigodii teoriijaidis giela birra (Cook ja Newston 2007: 40-41). Su vuosttaš girji lei *Syntactic Structures* 1957 ja dasto teoriija namma rievddai girjiid mielde dađistaga go dat ilbme: Transformational Grammar (TG), Standard Theory, Government and Binding Theory (GB), Principles and Parameters (P&P) ja odđasamos suorgi Minimalist Program (MP) dahje sámegillii minimalisma, namahan dihtii muhtun teoriijaid. Generatiiva syntákssa geavahuvvo dávjá oktasaš namahussan dáidda (Carnie 2007: 5).

2.2 Universála grammatihkka

Dán čállošis áiggun čielggadit unna pro ja stuorra PRO generatiiva syntávssa vuodul. Generatiivva syntávssa oaidnu lea ahte buot máilmmi gielat leat huksejuvvon seamma njuolggadusaid vuodul, dattetge lea dihto ášši ahte gielat leat iešguđetláganat. Universála grammatihkka (UG) vuodđojurddan lea ahte buot máilmmi olbmuid grammatihkka lea oktasaš dan mearkkašumis ahte vuodđun buot gielaid syntávssalaš njuolggadusaide leat oktasaččat.

Dehálaš čuolbma generatiiva syntávssas lea man láhkai ja mii dahká ahte olmmoš oahppá giela. Vaikko mánná gulláge iežas eatnigiela, de dát ii čilge, mo mánná sáhttá oahppat giela dušše dan bokte maid gullá. Dat oassi giela buot vejolaš cealkagiin man mánná gullá lea nu unni ahte dat ii čilge doarvái bures mo mánná sáhttá oahppat olles eatnigiela grammatihkka (Adger 2004: 10). Ággan lea, ahte buot olbmuin lea siskkáldas gielalaš máhttu (eaŋ. tacit knowledge), mainna mii riegádat. Dán siskkáldas gielalaš máhttu gohčodat grammatihkkan ja dát máhttu, mii mis olbmuin lea giela birra, ii leat midjiide alceseamet didolaš. Dan bokte olmmoš sáhttá ráhkadit cealkagiid ja dulkot daid dohkálažžan dahje dohkemeahttumin (Haegeman 1994: 8-9). Árbevirolaš grammatihkka muitala, mo giela galgá geavahit dihto málle mielde; mo lea riehta hállat ja čállit. Dákkár grammatihkka lea ovdamearkka dihtii Nickel (1990) *Samisk grammatikk*. Generatiiva lingvisttat earuhit guovtti grammatihkka gaskkas. Vuosttaš lea eatnigielahálli siskkáldas gielalaš máhttu. Chomsky gohčoda eatnigielahálli siskkáldas

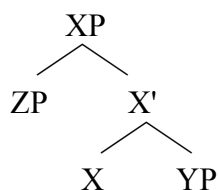
grammatihka I-giellan (eaŋ. I-language), mas I mearkkaša siskkáldas/ovttaskasolbmo (eaŋ. Internal/Individual), nammalassii olbmo siskkáldas máhttu syntávssa birra (Adger 2004: 11)³. Nubbi lea lingvistta didolaš máhttu ja teoriija eatnigielahálli siskkáldas gielalaš máhttu birra. Dat oasis I-gielas, mat leat oktasaččat buot máilmmi gielain, gohčoduvvojit universála grammatihkkan.

Universála grammatihka sáhtta juohkit prinsihpaide ja paramehtariidda. Roberts (1997: 6) čilge ášši ná: *The Principles are the invariant core of UG; however, distinct languages emerge from the parametric variation associated with these principles.* Sáhtta dadjat ahte prinsihpat leat dat oktasašvuodát ja njuolggadusat, mat gusket buot máilmmi gielaide. Paramehtarat leat ges dat, man láhkai dihto giella earrána dáid ovttaláganvuodain.

2.3 Cealkagiid huksehus

Cealkagiid huksehusa sáhtta čájehit muorrastruktuvrrain. X-bár vuogádaga mielde cealkagiid huksehus lea čuovvovaš:

(1)

XP lea ollislaš gihppu ja gohčoduvvo máksimála projekšuvdnan (eaŋ. maximal projection) (Adger 2004: 109). Gihpui gullá spesifikáhtor (ZP), oaivi (X), konstituteanta (X') ja komplemeanta (YP). Minimalismmas deattuhuvvo lagaš oktavuohhta spesifikáhtora ja oaivvi gaskkas ja erenomážit oaivvi ja komplemeantta gaskkas. Muorrastruktuvrra hápmi lea binára ja danin geahči juohkása álo dušše guovtti sadjái (Chomsky 1995: 172, Adger 2004: 135). Muorrastruktuvrraid sárgun lea rievdan áiggi mielde. Ovdalaš teoriiain lei vejolaš sárgut muoraid, main ledje máŋga suorgása (ii

³ E-giella (eaŋ. external language, E-language) lea I-giela vuostepárra. Roberts (1997: 4-5) čilge ovdamearkka dihtii ahte namahusat *ránsskkagiella* ja *eangalasiella* leat doahpagat, mat gullet E-gillii.

binára). Dákkár vugiin ovttá cealkagii lei vejolaš sárgut máŋggalágan muorrastruktuuraid, go fas binára vuogádaga ovdamunni lei ahte dat gáržodii dáid vejolašvuodaid (veardit Haegeman 1994: 138-139).

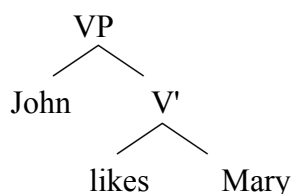
Chomsky (1995: 173) árvala cealkagiid struktuvran leat CP>AgrsP>TP>AgroP>VP ja dát lea čállosa vuolggasadjin. Dás leat sierra gihput subjavevttá ja vearbba soabadeapmái (subjavevttá ja vearbba gaskasaš soabadeami dárkkistan gihpu AgrsP) ja maiddáii objektii (objavevttádárkkistan gihpu AgroP). Son namaha dasa lassin ahte livččii vejolaš geavahit TP spesifikáhtorposišuvnna, vaikko ieš ii leat geavahan dan. Adger (2004: 333) guhte ovddasta oddasat dutkanáigodaga minimalismmas evttoha čuovvovaš ortnega gihpuide: C>T>(Neg)>(Perf)>(Prog)>(Pass)>v>V, mas gihput ruođuid siste eai leat bákkolaččat. Adger ii leat váldán mielde soahpavašvuoda dárkkistan gihpu AgrP. Jus buohtastahttit dán guovtti cealkkastruktuurra, de leat ihtán smávva erohusat ja gažaldahkan šaddáge makkár gihput gávdnojit CP ja VP gaskkas.

2.3.1 Unna vP

Boarrásat teorijat nugo čatnan ja stivreteorija (eaŋ. Government & Binding Theory) ja njuolggadus ja paramehtar teorija (eaŋ. Principles and Parameters Theory) leat minimalismma vuodđun. Dákkár teorijas cealkagis (2) livččii čuovvovaš struktuvra (3) VP vuolde:

(2) John likes Mary

(3)

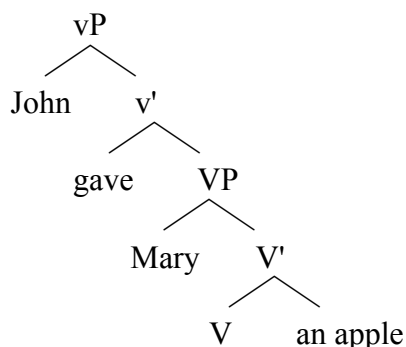
Spesifikáhtor *John* doaibmá cealkaga subjavevttan ja komplemeanta *Mary* doaibmá objektan.

Váttisvuohhta ihtá cealkagiid oktavuodas main sáhttet leat guokte objavevttá, nugohčoduvvon duppál objektá ráhkadusat (eaŋ. double-object construction). Larson

(1988) evttohii duppall objeavttaid vuodul struktuvrra, mas leat guokte VP. Dát odđa gihppu, unna vP, man Adger geavaha doaibmá vearbba viiddiduvvon projekšuvdnan ja váldá álo VP komplemeantan (Adger 2004: 135). Unna v gohčoduvvo gehppes vearban (eaŋ. light verb) ja vearba loktana VP oaivvis dán posišuvdnii (Chomsky 1995: 315, Adger 2004: 133-134). Danin duppalobjeaktacealkagis (4) livččii struktuvra (5):

(4) John gave Mary an apple.

(5)

Dán čállošis geavahan unna vP sárggodettiinan muorrastruktuvrraid.

2.3.2 Unna vP bajábealde

Haegeman (1994) mielde, guhte ovddasta stivren ja čatnanteoriija muorrastruktuvrraid sáhtta juohkit golmma oassái, dan mielde makkár dieđu dat addá cealkkastruktuvrra birra. Vuosttaš lea VP geardi, mii guoská temáhtalaš rollaide. Sániid temáhtalaš rollaid čielggadan lagabui maŋjelaš. Dasto čuovvu IP geardi, mii sisttisdoallá sániid sojahangehčosiid. Bajimuččas lea CP geardi, mii mearrida cealkkašlájá.

P&P-teoriija ja Chomsky (1995) minimalisma geavaha IP gearddi sajis gihpuid AgrsP ja TP. Dát vuohki juohkit IP gearddi guovtti gihpun (eaŋ. split-Infl hypothesis) lea vulgán Pollock (1989) dutkosiin ránskkagielat infinitiivvaid vejolaš sirdašeami birra cealkagis⁴. Soahpavašvuohta (AgrsP) ja áigi (TP), mat muđui leat časkon oktan gihpun,

⁴ Pollock (1989) čájehii ahte ránskkagielat infinitiivvat eai sáhte sirdásit biehttalanvearbba pas (biehttalanverbii gullá maiddái *ne*, muhto *pas* lea adno duohta biehttaleapmin) gurot beallái cealkagis. Dattetge čájehuvvo ahte infinitiivvat goit sáhttet sirdit muhtun advearbbaid gurot beallái. Dás vulggii nugočoduvvon split-Infl hypothesis.

sirrejuvvojit. Adger (2004) geavaha IP ja Agrs>TP sajis dušše TP. Jus buohtastahttit Carnie (2007) guhte ovddasta stivren ja čatnanteoriija, muhto seammás váldá vuhtii oddasat dutkamiid mat leat minimalismma guvlui, de maiddái son geavaha dušše TP. Dát lea mearkkašuhhti, go orru čujuheamen dan guvlui ahte AgrsP gihpu ii šat adno.

Minimalismmas projekšuvnnaid hierarkiija (eaŋ. Hierarchy of projections) muitala gihpuid ortnega, makkár gihppu váldá man komplemeantan. Gihput juohkásit leksikála ja funkšunála gihpuide. Leksikála gihpuide gullet: VP, NP, AP ja PP ja dain lea leksikála elemeanta gihpu oaivin. Funkšunála gihpuide gullet (unnimustá): CP, AgrP, NegP, TP, PerfP, ProgP, ModP ja PassP. Dain lea funkšunála elemeanta gihpu oaivin (Adger 2004: 165, 333). Nu leatge vP bajábealde máŋga vejolaš gihppu. Maiddái DP rehkenasto gullat funkšunála gihpuide⁵. Buot, mii vP lea bajábealde gullá muorrastruktuurra funkšunála dássái.

Funkšunála dássái gullelaš gihpuid čuolmma sáhttá álkit govvidit guvttiin cealkagiin:

(6) Mun hálan sáme giela.

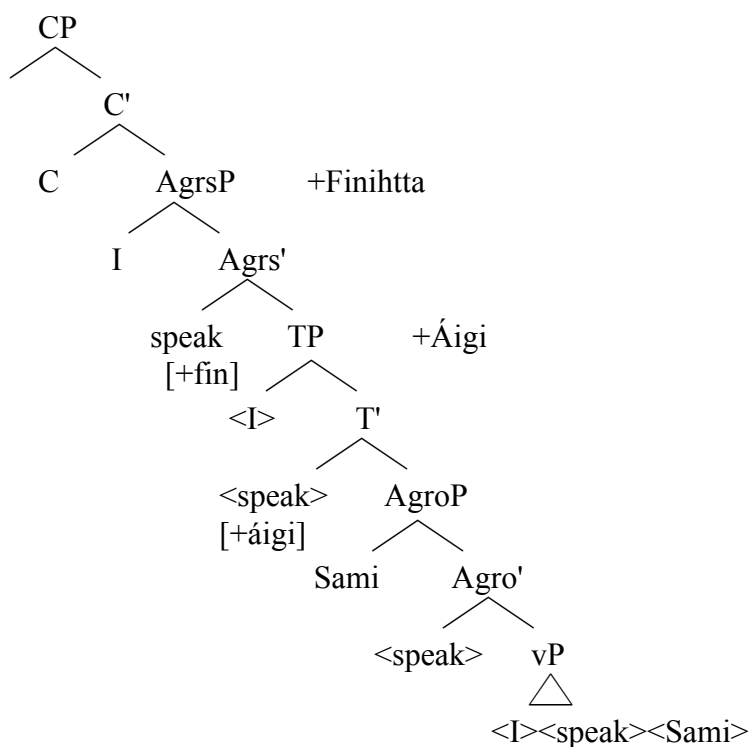
(7) I speak Sami.

Jus buohtastahttit (6) ja (7), de oaidnit ahte sáme gielas lea soabadeapmi persovnna ja logu gaskkas, muhto persovnna ja logu soabadeapmi ii boađe ovdan eaŋgalasgielas (kongruansa váilo) earretgo 3. persovnnas (He/She/It speaks). Jurddašuvvo ahte vaikko eaŋgalasgielas ii leat morfologálaččat oinnolaš soabadeapmi, de gávdno abstrákta soabadeapmi subjeavtta ja vearbba gaskkas. IP vuollái gullá vearbba soajaheapmi INFL (eaŋ. inflection), mii sisttisdoallá áiggi ja vearbba sojahanmorfologiija. Subjeavtta ja vearbba gaskasaš soabadeapmi AGR (eaŋ. agree) lea gievrras muhtun gielain nugo ovdamearkka dihtii ránskkagielas, itáliagielas ja sáme gielas, ja geanoheapmi eará gielain, ovdamearka dihtii eaŋgalasgielas (veardit Haegeman 1994: 111-112). Soabadeami birra Chomsky čállá: *Agr [AGR] is a*

⁵ Nomeniid gihpu lea NP (eaŋ. Noun Phrase). Projekšuvnnaid hierarkiijas lea verbála elemeanta guovddážiis. Adger (2004) čuoččuha ahte gávdno bálddallas projekšuvnnaid hierarkiija, mas lea nominála guovddážiin ja dán bálddallas projekšuvnnaid hierarkiijas D váldá N komplemeantan D > N. DP gullá funkšunála projekšuvnnaid jovkui. Nu leatge DP (eaŋ. Determiner Phrase) badjelabbos go NP ja danin buot NP:at leat duodas DP:at (Adger 2004: 244, 252, 255). Dát mearkkaša ahte nomen, ovdamearkka dihtii *ebel* merkejuvvo kategorijain [D], iige [N], go lea sirdásan eret leksikála dási vuolde.

collection of ϕ -features (gender, number, person); these are common to the systems of subject and object agreement [...] (Chomsky 1995: 174). Phi-sárgosiid (merkejuvvo maiddáif) hárrái davvisámegielas ii earuhuvvo sohkabeliid gaskkas (veardit 3.p o.l/g.l/m.l: son/soai/sii), iige sohkabealli vuhtto vearbba sojahanmorfologijjas. Vaikko eanjalasgielas sohkabealli bohtá ovdan persovnnas muhtun muddui, de almmatge ii leat soabadeapmi persovnna sohkabeali ja vearbba gaskkas. Cealkagiin go (6) ja (7) mat leat finihitta cealkagat livččet iešvuođat [+áigi] ja [+soabadeapmi]. Nuppe láhkai daddjon T-oaivvis lea iešvuohta [+finihitta]. Jus ain čuovvolat Chomsky (1995), de (7) struktuvra vP bajábealde livččii:

(8)

Subjeakta *I* sirdása vP vuolde TP spesifikáhtorii ja vearbba *speak* áigi dárkkistuvvo T oaivvis. Vaikko eanjalasgiela vearbba lea geanohis AGR, de subjeakta oktan vearbain sirdásit AgrsP vuollái dárkkistit (abstrákta) soabadeami. Seamma láhkai go muhtun gielain lea subjeavtta ja vearbba gaskasaš soabadeapmi, de eará gielain gávdno objeavtta soabadeapmi⁶. Obeakta *Sami* sirdása Agro oaivái dárkkistit abstrákta soabadeami. Ođđabut minimalismas (veardit Adger 2004) AgroP ii geavahuvvo, muhto objeavtta dárkkisteapmi dáhpáhuvvá baicce unna vP vuolde.

⁶ Ruwund lea ovdamearkka dihtii giella mas lea objeavtta soabadeapmi. Ruwundgiela birra geahča Woolford (2001) dahje Roberts (1997: 43) objeavtta soabadeami birra.

CP lea cealkaga máksimála projekšuvdna (Adger 2004: 289). Cealkagiid lea vejolaš goallostit oktii konjunkšuvnnaiguin, ovdamearkka dihtii čuovvovaččat:

(9) I speak Sami and I live in Sápmi.

Ovdamearkkas (9) konjunkšuvdna *and* doaibmá guovtti cealkaga, nammalassii guovtti CP goallosteadjijn.

2.3.4 GB ja P&P-teoriija kásusjuohkin

Ovdalaš jurddašuvvui ahte cealkagis ledje guokte váldodási maid fertii čadáhít ovdalgo sáhttá jietnaduvvot. Sátnevuorkká (eaŋ. the lexicon) ja x-bar vuogádaga boadus lei čiekŋalis struktuvra D-ráhkadus (eaŋ. deep structure). D-ráhkadusas cealkka ii jietnaduvvo, muhto doppe mearriduvvojit cealkaga leksikála iešvuodát, nammalassii konstitueanttaid iešvuodát. Nu leage D-ráhkadus cealkaga vuoddostruktuvra ovdal sániid sirdima. Dasto dáhpáhuvvá sániid sirdin ja cealkka olle bajit dássái s-ráhkadussii (eaŋ. surface/superficial structure). S-ráhkadus dulko sirdima bohtosiid ja cealkka jietnaduvvo (Haegeman 1994: 304-305, Carnie 2007: 244-245).

Okta sirdima bohtosiin lea ahte kásus láktasa DP:ii. Buot DP:ain ferte leat kásus, jus galget dohkkehuvvot cealkagis. Nominatiivva kásus juhkkovjuvvo finihtta cealkagiid subjavevttaposišuvnna. Objavevttá kásus lea akkusatiiva (Haegeman 1994: 159, 167). Muhtun gielain nugo kiinnágielas ja thaigielas, eai leat morfologálaččat oinnolaš kásusat. P&P-teoriija bokte morfologálaš kásus lea paramehtar, muhto syntávssalaš kásus lea prinsihppa. Dát mearkkaša ahte vaikko kásus ii vuhtto morfologálaččat, de DP almmatge ferte oažžut kásusa muorrastruktuvrras (Roberts 1997: 56). Eaŋgalasgielas kásus vuhtto easkka go DP:aid molsu pronomeniidda:

(10) Frida loves Jonathan

nom. akk.

(11) She loves him

Jurddašuvvo ahte vaikko kásus ii álo leat oinnolaš buot gielain, de gávdno abstrákta kásus (eaŋ. abstract case) man ferte juohkit DP:ii (Carnie 2007: 297, Haegeman 1994:

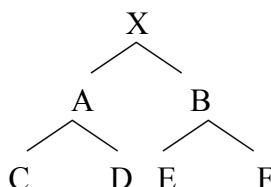
167).

Kásusjuohkin dáhpáhuvvá dušše visses posišuvnnain muorrastruktuvrras, mat leat nammaduvvon A-posišuvdnan. A-posišuvdna lea ovdamearkka dihtii IP spesifikáhtor (AgrsP spesifikáhtor), gos nominatiivva kásus sáhtta juhkkjuvvot. Dušše muhtun elemeanttat, mat eai sáhte oážžut kásusa (ovdamearkka dihtii ekspletiivvat) ožžot deavdit IP-spesifikáhtora. A'-posišuvnnat leat dat, main ii dáhpáhuva kásusjuohkin, ovdamearkka dihtii C-oaivi (Haegeman 1994: 115, 159, 167). GB-teoriijas kásusjuohkin dáhpáhuvvá stivrema (eaŋ. government) bokte, mas konstitueantakommenderen (oaniduvvo c-kommenderen, eaŋ. constituent command) lea guovddáš. C-kommenderema definišuvdna, nugo lea addon Adger (2004: 117) [iežan jorgalus]:

(12) A c-kommendere B dušše, jus A oabbá lea B, dahje A oabbá sisttisoallá B.

Oappážit c-kommenderejit nuppiideaset ja dan mat daid vuollái gullet. C-kommenderema sáhtta maiddái čájehit ja čilget govvosa bokte:

(13)

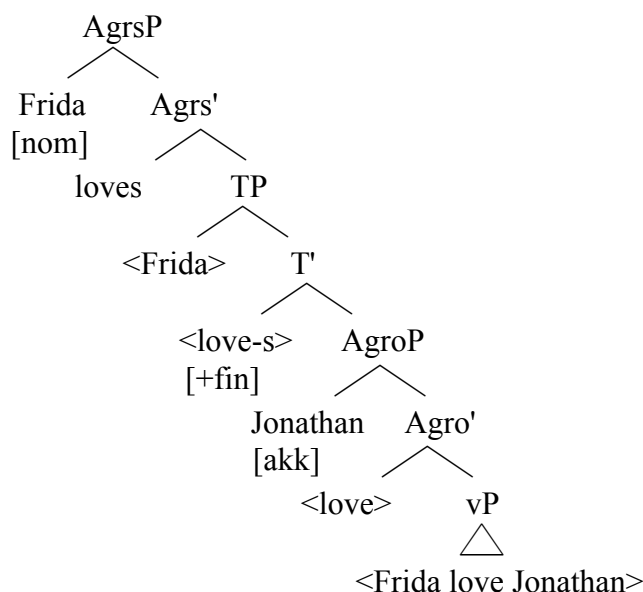

X ii c-kommendere maidege, go das ii leat oabbá. A c-kommendere B ja maiddái dan mii B vuollái gullá E ja F. Seamma lánkai B c-kommendere A ja maiddái C ja D. C ja D c-kommenderejit nuppiideaset, nugo E ja F. C ja D eai c-kommendere E ja F, go dat eai leat oappážit eaige gula C dahje D vuollái muorrastruktuvrras. Seamma guoská E:ii ja F:ii (Adger 2004: 117).

Stivrejeaddjit (eaŋ. governors) leat dat oaivvit muorrastruktuvrras, mat sáhttet juohkit kásusa DP:ii. Vejolaš stivrejeaddjit leat nomen (N), vearba (V), adjektiivva (A), preposišuvdna (P) dahje soabadeapmi (finihitta I/Agrs). Muorrastruktuvrras (14) AgrsP ja AgroP spesifikáhtorat leat A'-posišuvnnat. Agrs ja Agro oaivvit leat A'-posišuvnnat.

Subjektta *Frida* AgrsP spesifikáhtoris c-kommandere Agrs' ja dan vuollái gullevaž gihpuid, sániid ja kopijaid⁷. Vearba *loves* Agrs oaivvis lea stivrejeaddji ja juohká nominatiivva kásusa subjektii:

(14)

Vearba *loves* Agro-oaivvis juohká vuos akkusatiivva kásusa objektii, ovdalگو sirdása T oaivái, gos preseansa geážus láktasa verbii. Dasto joatká Agrs-oaivái juohkit nominatiivva kásusa subjektii ja vákšut soabadeami (AGR). Carnie (2007: 117) čállá ahte veaházii mielde stivren adnojuvvo boaresáigásazžan ja lea šaddagohtán dábálabbot dadjat ahte kásus juhkkovuođas oaivvi ja spesifikáhtora gaskavuodas. Spesifikáhtora ja oaivvi gaskavuodas adnoge dehálažžan minimalismmas, earret eará kásuskákšuma oktavuodas.

2.4 Minimalismma vuogádat

GB-teoriiijas ja P&P-teoriiijas jurddašuvvo ahte gehčosat láktasit sániide dađistaga go sánit sirdásit muorrastruktuvrras. Minimalismmas ges jurddašuvvo ahte sánit vižžovuođas sátnevuorkkás ja bohtet gárvves hámmis muorrastruktuvrii. Sániid

⁷ Dát lea álkiduvvon čilgenvuohki. Go sánit sirdásit badjelabbui muorrastruktuvrras, de guđdet kopijaid daid posišuvnnaide, gos leat leamaš ja dát merkejuvvo <...>. GB- ja P&P-teoriiijas DP:at guđdet mearkka (eaŋ. trace) posišuvnnaide gos leat leamaš. Roahkkediagramman (14) livččii ovdamearkka dihtii: [_{CP} [_{AgrsP} Frida t_i [_{TP} t_i [_{AgroP} Jonathan t_k [_{vP} t_i t_k]]]]]. Sirdovuođas sáni ja dasa gullevaž mearkkaid gaskkas lea viđji (eaŋ. chain). Sirdovuođas sátni (dahje elemeanta) galgá c-kommanderet mearkkaid, nammalassii dasa gullevaž viđji. A-posišuvnna sáni viđji lea A-viđji seamma láhkai go A'-posišuvnna sáni viđji lea A'-viđji (Roberts 1997: 170).

iešvuodaid ferte vákšut (dárkkistit) ja dát dáhpáhuvvá muorrastruktuvrra funkšunála dási bokte. Dát lea GB/P&P teoriija ja minimalismma válđoerohus. Minimalisma hilgu P&P ja GB-teoriija D-ráhkadusa ja atná baicce guokte abstrákta oasi, nammalassii giela hápmebeali (eaŋ. phonetic form, PF) ja giela mearkkašumi beali (eaŋ. logical form, LF). Sániit vižžojit sátnevuorkkás gárvves hámis ja sirdin sáhtta dáhpáhuvvat vaikko goas, maiddái maŋŋá jietnadan čuoggá (eaŋ. point of spell-out). Sirdin maŋŋá jietnadeami ii váikkut ieš jietnadeapmái, dušše cealkaga struktuvrii (Roberts 1997: 99).

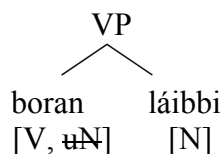
Sániid oktiibidjan cealkkan dáhpáhuvvá ovttahttima (eaŋ. Merge) bokte. Ovttahttin dáhpáhuvvá go sániid sárgosiid (eaŋ. features) ferte dárkkistit. Ovttahttima bargu lea bidjat guokte syntávssalaš objeavtta oktii vai ođđa konstitueanta riegada. Loahpalaččat ovttahttima boadusin lea muorrastruktuvra, mii čájeha cealkaga struktuvrra. Ovttahttin lea álo binára ja dáhpáhuvvá álo muorrastruktuvrra geažis (eaŋ. root nodes). Sániid sáhtta bálddalastit (eaŋ. Adjoin) ja dat sáhttet sirdásit (eaŋ. Move) badjelabbui muorrastruktuvrras, dahje bissut sirddekeahhtá, muhto sárgosiid ferte dárkkistit (eaŋ. check). Sárggus sáhtta leat áddehahti (eaŋ. interpretable) dahje áddemeahttun (eaŋ. uninterpretable) ja gievra dahje geanoheapmi. Minimalisma doaibmáge dán láhkai ahte sárgosiid ferte dárkkistit nuppiideaset vuostá. Go sániid sárgosat leat dárkkistuvvon heivvolaš láhkai, de ožžot árvvu (eaŋ. value) ja easkka dalle daid oažžu sihkkut. Sárgosiid dárkkisteapmi sihkkarastá ahte cealkka biddjo oktii rivttes láhkai ja daid dárkkisteapmi dáhpáhuvvá guovtti láhkai. Dát vuohki čilget muorrastruktuvrra lea Adger (2004) lahkonanvuohki minimalismii.

2.4.1 Dárkkisteapmi oabbávuoda bokte

Go sátni vižžo sátnevuorkkás, de šaddá gihpu oaivin ja das lea dihto lágan syntávssalaš gilkor. Vearbbas lea syntávssalaš gilkor [V] ja nomenis [N]. Gilkorat leat sániid sárgosat, mat sáhttet leat áddehahttit dahje áddemeahttumat, gievrrat dahje geanoheamit. Geanohis sárgosat nugo [V] ja [D] eai merkejuvvo erenomáš vugiin, muhto gievra sárgosat merkejuvvojit unna násttážiin*. Olledettiin mearkkašumi beali dássái, cealkagis eai oaččo leat áddemeahttun sárgosat, muđui cealkka dulkojuvvo dohkemeahttumin (Adger 2003: 85, 145). Vearba nugo ovdamearkka dihtii *borrat* lea merkejuvvon áddemeahttun nomeniešvuodain [V, uN] ja gáibida ovttahttot

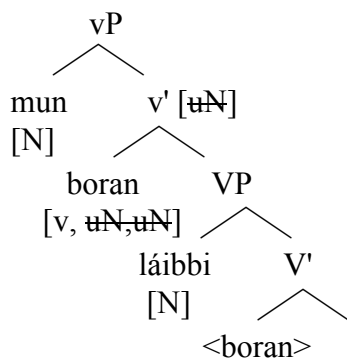
nomeniin, ovdamearkka dihtii *láibbi* [N]. Govvosis (15) *boran* ja *láibbi* leat oappážit:

(15)

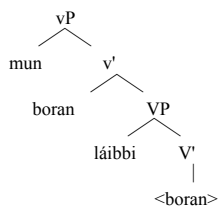
Áddemeahttun iešvuohta, mii lea dárkkistuvvon nugo govvosis (15) merkejuvvo sázuin. Rievtti mielde vearbba *borrat* lea vel nubbi áddemeahttun nomensárggus ja maiddái dán ferte dárkkistit. Vearba lohtana dasto v oaivin, guođđá kopijja vuolggasadjái ja projisere dieđuidis v':ii. Nomen, ovdamearkka dihtii *mun* [N] ovttahtto muorrastruktuvrii. Vearba dárkkista VP spesifikáhtora *mun* vuostá, gávdná áddemeahttun sárgosa, dárkkista kategoriija ja áddemeahttun sárggus merkejuvvo sázuin:

(16)⁸

Kategoralaš sárgosiid válljen (eaj. categorial selectional features) goziha ahte vearba

⁸ Dán murrii lean sárgon VP:ii kompleantta posišuvnna, mii lea guorus go cealkagis ii leat duppalobjekta, iige postposišuvdna, mat sáhtášedje deavdit posišuvnna. Nubbi vejolašvuohta livččii sárgut muora gos VP-kompleanta ii leat mielde:

Gudnijahttin dihtii UTAH (geahča vuollekapihttala 2.5 Temáhtalaš rollat) sánit gullet dihto posišuvdnii ja fertejit boahit dihto ortnegis muorrastruktuvrras.

vállje rivttes kategoriija, dán oktavuodas guokte nomena. Seammás dat ii árvvoštála cealkaga grammáhtalašvuoda, iige earut (17) ja (18) gaskkas:

(17) Mun boran láibbi

(18) #Mun boran stobu

Cealkkaovdamearka (lea dohkkemeahttun mearkkašumi dáfus, muhto livččii grammáhtalaččat vejolaš. Semánttalaš sárgosiid válljen (s-válljen, eaŋ. semantic selectional features) dárkkista ahte vearba vállje semantihkalaččat heivvolaš sáni (Adger 2004: 84, 88).

Muorrastruktuvrras (16) *láibbi* ja V' leat oappážat, seamma láhkai go *boran* ja VP, *mun* ja v' leat oappážat. Vearbba *boran* vuolggasadji lea V oaivi ja dán posišuvnnas das ii leat vel oabbá. Sániid kategoriijasárgosat leat dál dárkkistuvvon oabbávuoda bokte (eaŋ. checking under sisterhood). Dattetge gávdnojit ain mánga sárgosa, maid ferte dárkkistit ja dát dárkkistuvvojit eará láhkai go oabbávuoda bokte.

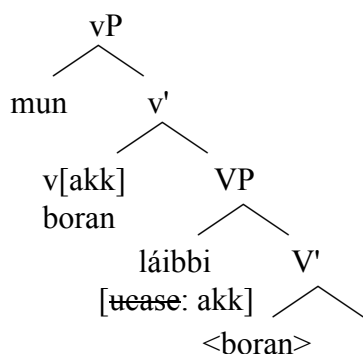
2.4.2 Dárkkisteapmi heiveheami bokte

Nubbi vuohki dárkkistit sárgosiid lea heiveheapmi (eaŋ. Agree)⁹. Heiveheapmi muittuha GB-teoriiija stivrema, go dat dárkkista sárgosiid c-kommenderema gaskavuodas ja lea ráddjejuvvon nu ahte dat doaibmá dušše c-kommenderejeaddji sáni sárgosa ja lagamuš heivvolaš sárgosa gaskkas. Jus gaskkas lea sátni, man sárggus heive c-kommenderejeaddji sárgosiin, de botke oktavuoda ja heiveheapmi doaibmá baicce dáid gaskkas (Adger 2004: 218, 222). Ođđa ášši GB ja P&P-teoriiija ektui leat goittotge sániid sárgosat. Go sáni áddemeahttun sárggus dárkkistuvvo c-kommenderen gaskavuodas, de áddemeahttun sárggus merkejuvvo ja sátni oažžu árvvu (Adger 2004: 168-169). Nomenis *láibbi* cealkagis (19) lea ovdamearkka dihtii kategorálaš sárgosa lassin áddemeahttun kásussárggus [N, ucase:], man ferte dárkkistit:

(19) Mun boran láibbi

(20)

⁹ Minimalisimma heiveheami (eaŋ. Agree) ja P&P/GB-teoriiija soabadeami AGR (čállojuvvo muhtumin Agr), eai leat seamma ja dáid ferte váruhit seaguheames. AGR vástida phi-sárgosiidda (soabadeapmi) ja heiveheapmi lea vuohki/reaidu, mii dárkkista (earret eará) dáid sárgosiid.

Unna v-oaivvis lea akkusatiivva sárggus [akk]. Go vearba *boran* loktana VP spesifikáhtoris unna v oaivái, de *boran* c-kommandere VP ja dan bokte *láibbi*. Heiveheapmi doaibmá unna v-oaivvi ja VP spesifikáhtora gaskkas ja árvvosmahttá *láibbi* akkusatiivva kásusiin, mii merkejuvvo sázuin. Dán sáhttá čájehit nuppi láhkai. Čuoggát ovddastit c-kommanderema:

(21) v boran[akk]...V láibbi[uεase:]

(22) v boran [akk]... V láibbi[uεase: akk]

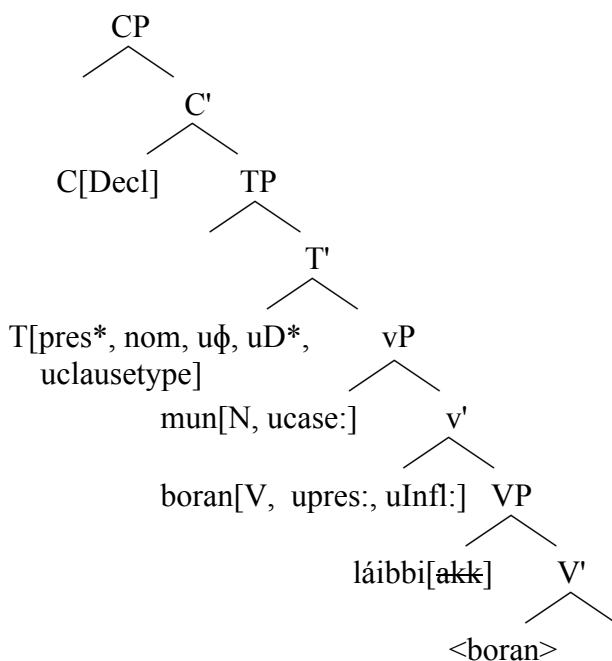
Ovdamearka (21) čájeha ahte v-oaivvis lea áddehahtti kásusiešvuohta, mii ii leat dárkkistuvvon. V-oaivvi nomenis lea áddemeahttun kásussárggus. Heiveheapmi doaibmá, dárkkista v-oaivvi kásussárgosiin ja árvvosmahttá V-oaivvi nomena akkusatiivva iešvuođain (Adger 2004: 218). Sárgosat, mat dárkkistuvvojit heiveheami gaskavuodas leat nomeniid kásussárgosat (nominatiiva, akkusatiiva), áiggi sárgosat (preseansa, preterihta) ja soabadeami sárgosat AGR; phi-sárgosat (persovdna, lohku, sohkabealli).

2.4.3 Muorrastruktuvra

Minimalismmas lea ekonomiija prinsihppa. Dušši sirdima galgá vealtit ja sánit galggašedje bissut sajisteaset nu guhká go vejolaš. Sirdin guoská gievra ja geanohis sárgosiidda. Gievra sárgosat, nugo EPP sárggus dahket ahte sátni sirdása badjelabbui muorrastruktuvrras. Eaŋgalasgielas lea ovdamearkka dihtii gievra EPP sárggus. Seammas eaŋgalasgiela vearba bissu vP vuolde cealkagis vearbba geanohis áigesárgosa geažil. Vearba, mas lea geanohis áigesárggus ii loktan T oaivái (Adger 2004: 181). Cealkagis (19) dás (23) lea oppalaš muorrastruktuvra (24) ovdal go sárgosat leat dárkkistuvvon funkšunála dásis:

(23) Mun boran láibbi

(24)

Maŋŋá go vearba *boran* lea dárkkistan vuosttaš nomensárgosa, juohkán akkusatiivva kásusa nomenii *láibbi* ja dárkkistan nuppi nomensárgosa vP vuolde, álgá sárgosiid dárkkisteapmi funkšunála dási bokte. Vearbbas *boran* leat guovtti áddemeahttun nomensárgosa lassin vel guokte sárgosa. Dat guoddá áddemeahttun áigesárgosa ja sojahansárgosa [V, uD, uD, upres:, uInfl:]. Seamma láchkai DP:ain *láibbi* ja *mun* lea nomeniešvuoda lassin kásusiešvuoda, mii ii leat árvvosmahttun [D, ucase:].

Finihtta T guoddá maŋga sárgosa; [pres*, nom, uφ:, uD*, uclausetype:]. Das lea gievra áigesárggus, nominatiivvasárggus ja golbma áddemeahttun sárgosa, mas okta lea φ-sárggus [uφ:] ja nubbi lea gievra, áddemeahttun, formála D sárggus, mii gohčoduvvo EPP-sárggusin [uD*]. EPP sárggus bidjá subjeavtta sirdásit funkšunála dássái vearbba gurot beallai cealkagis ja cealkaga sátneortnet gártá SVO. Gielain, main ii leat gievra EPP-sárggus T oaivvis sátneortnet orru gártamin VSO (Adger 2004: 213, 215, 237).

Go ovttahttit TP muorrastruktuvrii, de T-oaivvi áigesárggus ja v-oaivvi áigesárggus heivejit. Áddehahti áigesárggus árvvosmahtta vearbba *boran* áigesárgosa preseansan [uáigi: pres]. T-oaivvi gievra EPP-sárggus ja nomena *mun* [N]-sárggus heivejit ja nomen sirdása TP spesifikáhtorii, gos sárggus dárkkistuvvo oabbávuoda bokte. Nomen

mun lea ovttaidlohku ja árvvosmahtta T oaivvi ϕ -sárgosa ovttaidloguin. T oaivi projisere nominatiivva kásusa T'ii, gos dárkkistuvvo *mun* áddemeahttun kásussárgosa vuostá ja árvvosmahtta kásusa nominatiivan.

Loahpalaččat lea áigi vákšot cealkkašlájá. T-oiivi lea vákšon mánga sárgosa, muhto dasa lea báhcán okta vákšokeahtes sárggus. Muitaleaddjicealkaga C-oiivvis lea áddehahti (geanohis) sárggus C[Decl], go fas gažaldatcealkaga C-oiivvis lea áddehahti gievra sárggus C[Q*]. T-oiivái lea báhcán okta áddemeahttun sárggus T[uclausetype:]. Dákkár ovdamearkkas (17) T-oiivi dárkkista C-oiivvi vuostá ja go gávdná muitaleaddji cealkaga sárgosa ja árvvosmahtta dan T[uclausetype: Decl]. Jus livččii gažaldatcealkka, de C-oiivvi gievra cealkkasárggus bijašii T-oiivvi vearbba sirdásit C-oiivái. Dárkkisteapmi lea nugo (25):

(25)

- a. boran v[~~uáigi~~: pres*] ... T[pres*]
- á. mun spes-vP[N] ... T[uD*]
- b. mun spes-TP[ol] ... T[~~u ϕ~~ : ol]
- c. mun spes-TP[ol] ... boran T[~~uInfl~~: ol]
- č. mun spes-TP [u~~case~~: nom] ... T'[nom]
- d. C[decl] ... T[u~~clausetype~~: Decl]

Dál leat sániid sárgosat dárkkistuvvon ja áddemeahttun sárgosat sihkkovuvvon. Dál lean čuvvon Adger (2004) sárgosiid dárkkisteami. Su vuogádaga bokte T-oiivvis leat áddemeahttun phi-sárgosat, man cealkaga subjeakta árvvosmahtta. Eangalasielas dákkár lahknanvuohki doaibmá bures, muhto davvisámegielas čilgehus gártá váilevažžan. Goalmmát kapihttalas (Davvisámegiela struktuvra) čielggadan lagabuidda davvisámegiela cealkaga ollislaš struktuvra unna vP ja CP gaskkas.

2.5 Temáhtalaš rollat

Vearbbat leat iešguđetláganat. Muhtumat gáibidit ovdamearkka dihtii dušše subjeavtta, earát subjeavtta lassin objeavtta. Vearbbaid sáhtta juohkit njealji jovkui dan mielde galle argumeantta dat gáibidit. Argumeantan gohčoduvvojit dat konstitueanttat, mat

ožžot temáhtalaš rolla. Ovttasaját vearba váldá ovtta argumeantta ja gohčoduvvo intransitiiva vearban. Guovttesaját vearba gohčoduvvo transitiiva vearban ja váldá guokte argumeantta. Golmmasaját vearba lea ditransitiiva vearba ja váldá golbma argumeantta. Nullasaját vearba ii váldde ovttage argumeantta.

Vearba juohká temáhtalaš rollaid (eaŋ. thematic role, theta role, Θ -role) konstitueanttaide. Temáhtalaš rollat sáhttet ovdamearkka dihtii leat dahkki (eaŋ. agent), čuozáhat (eaŋ. theme) ja mearri (eaŋ. goal)¹⁰. Temáhtalaš rollaid juohkin ferte dáhpáhuvvat temáhtalaš generaliserema njuolggadusa (eaŋ. The Θ -Generalisation rule) bokte [iežan jorgalus]:

(26) Vearba ferte juohkit buot temáhtalaš rollaid, mat das leat juohkemassii cealkaga konstitueanttaide, muhto juohke konstitueanta ii sáhte oazžut eanet go ovtta temáhtalaš rolla (Adger 2004: 78, 80-81).

Dát mearkkaša ovdamearkka dihtii ahte transitiiva vearbba leat guokte temáhtalaš rolla, man lea bággu juohkit vai cealkka galgá šaddat dohkálažžan. Nullasaját vearba ii juoge ovttage temáhtalaš rolla. Guorahala ovdamearkkaid:

A Θ

(27) [Mánná] čieru.

A Θ T Θ

(28) [Nieida] doallá [bussáčivgga]

T Θ

(29) *doallá [bussáčivgga].

A Θ

(30) [Beana] goarju šilljus.

A Θ T Θ G Θ

(31) [Áhčči] attii [bárdnásis] [skeaŋkka]

A Θ T Θ

(32) [Mun] geahččalin [sihkkelastit]

Ovdamearkkas (27) lea intransitiiva vearba *čieru*, mii juohká ovtta temáhtalaš rolla, nammalassii dáhkki rolla. Vearba *doallá* cealkaovdamearkkas (28) lea transitiiva ja juohká dan dihtii ovtta temáhtalaš rolla cealkaga subjektii ja nuppi cealkaga objektii. Vearba *doallá* cealkagis (29) gáibida guokte argumeantta, iige cealkka rehkenasto

¹⁰ Sammallahti (2005) lea čállán semantalaš rollaid birra, muhto son ii ovdas generatiivva syntávssa. Sammallahti evttoha 25 semantalaš rolla.

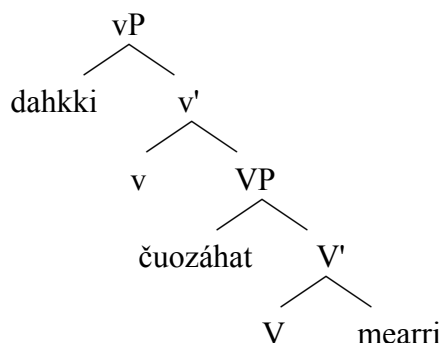
dohkálaš go cealkagis váilo argumeanta, mii dán oktavuodas galggašii oažžut dahkki rolla. Vuosttaš geahčastagain orru dego cealkagis (30) leat guokte argumeantta. Dát almmatge ii doala deaivása, go *goarju* lea intransitiiva vearba ja juohká dušše ovttá temáhtalaš rolla. Adverbiála *šilljus* ii leat cealkaga bákkolaš oassi, iige rehkenasto argumeantan. Ovdamearkkas (31) lea ditransitiiva vearba *addit*, mii dahkki- ja temárola lassin juohká temáhtalaš rolla mearri. Fuomáš ahte maiddáin infinihttahápmi sáhtta leat konstitueanta ja oažžut temáhtalaš rolla, nugo (32). Platzack (1998: 121) čállá lassin ahte adjektiiivat maiddáin juhket temáhtalaš rollaid, muhto dás in áiggu čiekŋudit adjektiiivaide dađi eanet.

Temáhtalaš rollaid juohkin dáhpáhuvvá leksikála dásis unna vP vuolde. Čuolbman leat leamaš cealkagiid argumeantamearit. Ovdalgo unna vP geavahuvvui ja D-struktuvra ain lei geavahusas Baker (1988) evttohii ahte syntávssalaš elemeanttat (argumeanttat) ihtet dáid posišuvnnaide D-struktuvrras, gos elemeanttat ožžot temáhtalaš rollaid. Son gohčodii dán temáhtalaš rollaid juohkima hypotesan (eaŋ. Uniformity of Theta Assignment Hypothesis, UTAH). UTAH lea áiggi mielde rievdaduvvon heivet minimalismii. Dat lea evttohuvvon čoavddusin argumeanttaid posišuvnnaide muorrastruktuvrras:

Identical thematic relationships between predicates and their arguments are represented syntactically by identical structural relationships when items are Merged (Adger 2004: 138).

Jus sátni ii leat dan posišuvnnas, mii UTAH bokte lea argumeantta posišuvdna, de sátni ii dohkkehuvo argumeantan. Unna v juohká dahkkirolla ja V juohká čuožáhat ja mearirollaid. Dahkki posišuvdna lea dasto vP spesifikáhtor, čuožáhaga posišuvdna lea VP spesifikáhtor ja meari posišuvdna lea V' komplemeanta (buohtastahte Adger 2004: 139):

(33)

Muorrastruktuvrras (33) lea ditransitiivva vearbba struktuvra. Transitiiva vearbbain meari rolla báhcá guorusin. Cealkaga objektan dulkojuvvo dat mii gávdno čuozáhaga posišuvnnas. P&P-teoriijas transitiiva vearbba objekta sirdása AgroP spesifikáhtorii oažžut akkusatiivva kásusa, muhto minimalismmas bissu leksikála dásis unna vP vuolde. Objavttas ii leat dárbu sirdásit, go kásus dárkkistuvvo ja árvvosmahtto unna v bokte (buohtastahte ovdamearkka dihtii kap. 2.3.4 ja 2.4.2.). Objekta gohčoduvvoge siskkáldas argumeantan ja subjeakta olgguldas argumeantan. Adger (2004: 205) čállá ahte subjavttas leat guokte posišuvnna muorrastruktuvrras, go vearba lea transitiiva (guoská gal maiddá ditransitiiva vearbbaide). Subjavtta vuolggasadji lea unna vP spesifikáhtoris (eaŋ. the base subject position) ja sirdása dasto eret unna vP vuolde TP spesifikáhtorii (eaŋ. the surface subject position) duhtadit gievra EPP-sárgosa ja nammaduvvoge danin olgguldas argumeantan. Dat DP, mii gávdno TP spesifikáhtora posišuvnnas rehkenasto cealkaga subjeaktan.

Transitiiva ja ditransitiiva vearbbain dákkár málle doaibmá bures, muhto intransitiivavearbbat leat guovtteláganat. Ii-ergatiivavearbbat (eaŋ. unergatives) nugo *viehkát* juhket dušše dahkkirolla ja čuozáhaga posišuvdna báhcá guorusin (eai váldde objavtta)(Adger 2004: 140). Ii-akkusatiivvain (eaŋ. unaccusatives) nugo *cuovkanit* dilli lea justa nuppe láchkai, go eai juoge dahkkirolla. Unna vP spesifikáhtora (dahkki) posišuvdna lea guorus, muhto čuozáhaga posišuvnnas gávdno DP. Ii-akkusatiivvaid erenomášvuolta lea ahte unna v ii juoge akkusatiivva kásusa čuozáhahkii, nammalassii objektii. Heiveheapmi doaibmá dalle T-oaivvi [uD*] ja lagamuš heivvolaš c-kommendejuvvon [N] sárgosa gaskkas. Ii-akkusatiivvain dát sárggus lea čuozáhaga posišuvnnas ja objekta DP sirdása subjavtta nuppi posišuvdnii TP spesifikáhtorii duhtadit EPP-sárgosa obbávuođa bokte (Adger 2004: 140, 223). Nu leage vejolaš

dadjat ahte ii-akkusatiivaid objekta doaibmá cealkaga subjeaktan.

2.6 Nulla elemeanttat

Dássažii lean geahččalan čielggadit, mo muorrastruktuvra lea huksejuvvon ja man láhkai dat doaibmá. Lea maddái čielggas ahte generatiivva syntávssa boarrásat teoriijaid ja minimalismma gaskkas lea oalle stuorra erohus ovdamearkka dihtii kásusjuohkima ektui. Nugo ovdalaš jo lea namahuvvon, de boarrásat teoriijain sátni hábmejuvvo sirddašeami bokte, muhto minimalismmas dárkkisteapmi dáhpáhuvvá sárgosiid bokte. Dat, ahte sátni hábmejuvvo sirddašeami bokte lea vuolgan Bakeris (1988) (veardit *Mirror principle*), mas son dadjá ahte morfologalaš derivašuvnnat fertejit speadjalastot syntávssalaš derivašuvnnas ja seamma láhkai nuppi guvlui. Dál, go dehálamos bealit leat gokčon lea áigi guorahallat dán barggu teorehtalaš máddaga. Sáhttetgo cealkagis leat guoros posišuvnnat maid nu gohčoduvvon nulla elemeanttat (eaŋ. null elements) sáhttet deavdit? Nulla elemeanttaid birra Haegeman (1994) čállá:

If we assume null elements as a component of the grammar of natural languages, we must assume that the language learner has the ability to postulate such null elements in the representations he assigns to sentences. He needs to have evidence for positing these categories and a way of identifying them. (Haegeman 1994: 440-441)

Jus dohkkehat jurdaga ahte grammatihkas sáhttet leat nulla elemeanttat, de giela hállis galggašii leat muhtin lágan duodaštus daid gávdomii, muhto maddái vuohki mo dovddiidit daid. Čatnan ja stivrenteoriija lea nulla elemeanttaid unna pro ja stuorra PRO vuodđun (ja dieđusge kopijaidge). Lean oanehaččat jo guoskkahan stivrema (geahča vuollekapihtala 2.3.4 GB ja P&P-teoriija kásusjuohkin), muhto dat oassi mii lea erenomáš miellagiddevaš dán barggu oktavuodas lea čatnanteoriija (eaŋ. binding theory). Čatnanteoriija duodaštus dasa ahte nulla elemeanttat gávdnajit lea DP:aid typologijja, mii merkejuvvo [+] ja [-], ja muitala man láhkai DP láhtte cealkagis.

2.6.1 Čatnanteoriija

Anaforain (sámegielas: refleksiiva, oamastangehčosat ja resiprohkapronomenat) lea iešvuohhta [+anafora, -pronomínála], pronomeniin lea iešvuohhta [- anafora, + pronomínála] ja r-dadjosiin [- anafora, - pronomínála] (Haegeman 1994: 453, Roberts 1997: 157). Dat oassi grammatihkas, mii mearrida DP:aid mearkkašumi cealkagis

gohčoduvvo čatnanteoriijan (Haegeman 1994: 205). R-dadjosat (eaŋ. r-expressions) leat sánit, maid ekstenšuvdna bissu konstántan beroškeahhtá konteavsttas, nugo namat ja substantiivvat (Haegeman 1994: 453, Carnie 2007: 133). Ovdamearkan livččet *Máhtte* ja *viessu*. Čatnanteoriijas leat golbma njuolggadusa dahje prinsihpa, maid anaforat, pronomenat ja r-dadjosat fertejit doahttalit (Haegeman 1994: 273, 229) [iežan jorgalus]:

(34) A-prinsihppa: NP mas lea iešvuohta [+anafora] ferte čadnot iežas stivrejeaddji kategoriijas.

B-prinsihppa: NP mas lea iešvuohta [+pronomínála] ferte leat friija iežas stivrejeaddji kategoriijas.

C-prinsihppa: R-dajus lea álo friija (ii čatnon) juohke sajis.

Čatnan dáhpáhuvvá c-kommenderema ja koindeksereama bokte. Koindekseren geavahuvvo čájehit, mii čujuha masa. Stivrejeaddji kategoriijan rehkenasto cealkka (eaŋ. clause), mas DP lea oassin. Adger (2004) čállá refleksiivvaid čatnama birra ja hárhjusain bohtet ovdan čatnanteoriija prinsihpat, maid son gohčoda čatnama generaliseremin (eaŋ. The Binding Generalizations). Stivrejeaddji kategoriijan, mii minimalismmas gohčoduvvo čatnandomenan lea cealkaga máksimála projekšuvdna CP (Adger 2004: 373). Oktiibuot dát mearkkaša anaforaid dáfus ahte antesedeanta ferte c-kommenderet refleksiivva, oamastangehčosa dahje resiprohkkapronomena ja čatnat dan seamma CP vuolde, gos ieš lea. Pronomeniid antesedeanta ferte c-kommenderet pronomena, muhto antesedeanta ja pronomen eaba oaččo leat seamma CP vuolde. R-dajus ferte leat friija, iige antesedeanta sáhte čatnat dan. Ovdamearkkain (35)-(37) *Lemet* doaibmá antesedeantan:

(35) *Lemet_i bovdi Lemeha_{k/*i}*

(36) **Lemet_i bovdi su_i*

(37) *Lemet_i bovdi iežas_i*

Cealkka (35) lea dušše dohkálaš, jus *Lemet* bovde gáimmi. Dat ii sáhte čujuhit sutnje alccesis, go dalle rihkošii čatnanteoriija C-prinsihpa. Boahte ovdamearkkas (36) pronomen *su* čujuha *Lemehii* ja rihku B-prinsihpa, go eaba oačču leat koindekserejuvnon seamma cealkagis. Cealkka livččii dohkálaš, jus livččii

koindekserejuvvon eará bustávain (čujuhivččii eará olbmui go Lemehii). Goalmmát cealkkaovdamearkkas (37) anafora *iežas* čujuha *Lemehii* ja doahttala A-prinsihpa.

Dássázii ovdanbohtán DP:at leat leamaš *oinnolaččat*, muhto čatnanteoriija bokte gávdnojit maiddá *oaidnemeahttun* DP:at. Nugo oinnolaš DP:ain, oaidnemeahtumiin leat iešvuodát ja fertejit doahttalit čatnanteoriija prinsihpaid. Čatnanteoriija bidjá maiddá njuolggadusaid kopiijaid stivrejupmái. Oaidnemeahttun DP, mas leat iešvuodát [+ anafora, - pronominála] lea NP-kopiija (eaŋ. NP-trace) ja doahttala anafora láhkai čatnanteoriija A-prinsihpa. Nuppi kopiijas, nammalassii WH-kopiijas (eaŋ. WH-trace) leat iešvuodát [- anafora, - pronominála]. WH-kopiija ferte, nugo r-dajus čuovvut čatnanteoriija C-prinsihpa (Haegeman 1994: 453). In áiggu dán barggus giedahallat kopiijaid lagabui.

Čatnanteoriijas leat kopiijaid lassin velá guokte oaidnemeahttun DP. Nulla subjeavttas unna pro:as leat seamma iešvuodát [- anafora, + pronominála] go pronomenis ja meannuduvvo danin pronomenin gávdnodettiin cealkagis. Unna pro doahttala čatnanteoriija B-prinsihpa (Haegeman 1994: 453). Storra PRO erenomášvuhtii gullet iešvuodát [+ anafora, + pronominála]. Storra PRO:as ii leat oinnolaš DP, mii vástidivččii dáid iešvuodaide, nugo eará DP:ain leat. Iešvuodaide mearkkašupmi lea ahte PRO galgá doahttalit goappašiid čatnanteoriija prinsihpaid A ja B oktanaga. Go PRO gávdno cealkagis, de galgá leat čatnon ja friija oktanaga (Haegeman 1994: 453). Dákkár gáibádus orru leamen veadjemeahtunvuolta; mo PRO sáhtá leat čatnon seammás go galgá leat friija? Čuolbma lea nammaduvvon PRO-teoreman (eaŋ. PRO-Theorem) (Haegeman 1994: 273). Čatnanteoriija vástádus čulbmii lea ahte PRO:as ii leat stivrejeddji kategoriija, nammalassii čatnandomena (Haegeman 1994: 272, geahča maiddá Roberts 1997: 136). Dán mearkkašumi guorahallat dasto lagabui.

2.6.2 Unna pro

Muhtin gielain orru leamen vejolaš guoddit cealkaga subjeavtta ja cealkka bissu almmatge dohkálažžan. Suomagillii lea ovdamearkka dihtii vejolaš dadjat čuovvovaččat ja cealkagiin lea seamma mearkkašupmi:

(38) Minä puhun suomea.

mun.1SG hállat.pres.1SG suomagiela

(39) Puhun suomea.

hállat.pres.1SG suomagiela

Eará gielain subjeakta orro leamen bákkolaš ja dan haga cealkka rievdá dohkemeahttumin. Jus buohtastahttit suomagiela dárogielain, de dárogielas ovdamearkka dihtii ii oro sáhttimin guođdit cealkaga subjeavtta:

(40) Jeg snakker finsk.

mun.1SG hállat.pres suomagiela

(41) *Snakker finsk.

hállat.pres suomagiela

Dán guovtti giela gaskkas orro leamen muhtun erohus, mii dahká ahte lea vejolaš guođdit cealkaga subjeavtta ovttá gielas, muhto ii nuppis. Sivvan lea ahte suomagiella gullá nulla subjeakta gielaide jovkui (eaŋ. null subject language), muhto dárogiella ii gula. Nugo boahtá ovdan, de nulla subjeakta ii leat universála grammatihka prinsihppa baicce paramehtar. Dat, oažžugo subjeavtta DP guođdit cealkagis lea nulla subjeakta paramehtar (eaŋ. null subject parameter), mii gohčoduvvo maiddái pro-guođdin paramehtarin (eaŋ. pro-drop parameter). Suomagiella gullá nulla subjeakta gielaide, mas oaidnemeahttun subjeakta DP pro lea vejolaš, muhto dárogiella ii gula nulla subjeakta paramehtara bokte. Oahpadettiin eatnigiela mánná fuomáša leago vejolaš geavahit nulla subjeavtta vai ii (Haegeman 1994: 455, Carnie 2007: 416-417). Sámegielat mánná fuomášivčče sámegiela gullat nulla subjeakta gielaide. Vaikko cealkagis (43) ii leat oinnolaš subjeakta, de sojahangeažus almmuha gumposiid borri ja čájehuvvo dás koindekseremiin. Cealkagis (43) pro oažžu seamma funkšuvnna go oinnolaš pronomen DP (mun) cealkagis (42):

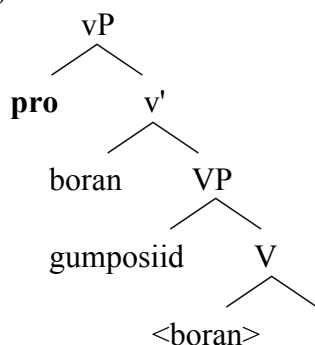
(42) Mun boran gumposiid.

(43) pro_i boran_i gumposiid.

Unna vP vuolde pro lea seamma posišuvnna go oinnolaš pronomen DP ja oažžu

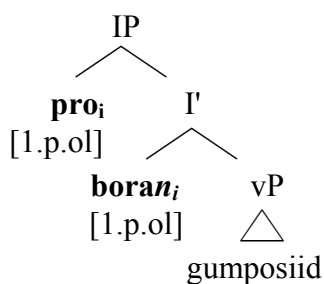
temáhtalaš rollan dahkki:

(44)

Rizzi (1986: 522) bijai guokte eavttu pro:ii. Pro stivrejeaddjin muorrastrukturrras lea oaivi X^0_y , mas unna y čujuha nulla subjeakta paramehtarii, nammalassii sáhttágo X^0 stivret pro dahje ii. Pro stivrejeaddjin lea I (finihitta vearba I-oaivvis), gos soabadeapmi dárkkistuvvo. Rizzi (1986: 519) čilge ovdamearkka dihtii ahte eaŋgalasgielas I-oaivi ii leat vejolaš stivrejeaddji pro:ii¹¹. Seamma guoskkašii dalle dárogillii ovdamearkkas (41). Suomagielas ja sámegielas I lea vejolaš stivrejeaddji pro:ii ja danin I-oaivi lisenšiere pro. Rizzi nubbi eaktu guoskkai pro dovdiideapmái, mii iešalddis lea jo namahuvvon. Go lea vejolaš koindekseret pro finihitta vearbbain, de pro árbe vearbba dieđuid (phi-sárgosiid), nugo (45):

(45)

¹¹ Rizzi (1986: 519) čállá ahte itáliagielas pro lisenšierejeaddjin lea Infl lassin V, danin sihke pro subjeavtta posišuvnnas ja pro objeavttaposišuvnnas leat vejolaččat. Eaŋgalasgielas pro ii leat vejolaš obanassiige.

Pro dovddiida vearbba sojahangehčosa ja pro sisdoallu áddejuvvo ja oažžu mearkkašumi (eaŋ. recover) dan bokte (Rizzi 1986: 520). Haegeman (1994) čilge ášši ná:

We say that rich INFL can identify an empty category in the subject position while a poor inflection fails to do so. In other words the grammatical features of the subject can be recovered from those of INFL, specially from a AGR, in languages with rich verb inflection. (Haegeman 1994: 455):

Nugo Haegeman (1994) fuomášuhtttá, de gielain main subjeavtta lea vejolaš guođdit lea dávjá gievra soabadeapmi subjeavtta ja vearbba gaskkas. Vearbba sojahangeažus muitala makkár persovvna birra lea sáhka ja nu leage vejolaš guođdit subjeavtta. Dán dihtii nulla subjeakta gielat dávjá gohčoduvvojit pro-guođdin giellan (Haegeman 1994: 24).

Roberts (1997: 151, 154) referere dán teoriijii ovttagardán teoriijan (eaŋ. *the Naïve theory*), go čájehuvvo ahte ášši ii almmatge leat ná álki. Gávdnojit gielat, main vearbain leat persovdnagehčosat, muhto main pro dattege ii leat vejolaš, ovdamearkka dihtii duiskkagiella ja ránskkagiella (Roberts 1997: 152). Dáid gielain lea geanohis soabadeapmi subjeavtta ja finihtta vearbba gaskkas, vaikko gievra soabadeapmi livčče teorehtalaččat vejolaš. Lassin Haegeman (1994: 457, 588) váldá bajás ahte Huang (1984) ákkastallá kiinnágiela, oktan japánalašgielain ja korealašgielain gullat nulla subjeakta gielaide, vaikko gielain ollásit váilo soabadeapmi AGR. Roberts (1997: 153) evttohage ahte ovttagardán teoriija dušše muitala ovttá beali áššis. Gielaid sáhtttá juohkit liegga ja galbma gielaide (eaŋ. hot and cool languages), mas Eurohpá gielat leat liegga gielat ja Asia gielat leat galbma gielat. Roberts (1997: 155) čállá ahte kiinnágielas pro lea vejolaš danin go lea galbma giella, mas sojahangehčosat eai adno obanassiige. Vaikko eaŋgalasgiella, ránskkagiella ja islánddagiella gullet Eurohpá liegga gielaide, de pro almmatge ii leat vejolaš. Čilgehussan lea, ahte vaikko dáid gielain gávdnojit sojahangehčosat, de dain almmatge ii leat doarvái nana soabadeapmi. Roberts (1997) guoskkaha ekspletiivvaid vejolaš čilgehussan dasa, manin muhtun Eurohpá gielain pro lea vejolaš ja earáin ii.

2.6.3 Ekspletiivvat

Ekspletiiva (eaŋ. expletive) lea sátni mii sáhhtá deavdit subjeavtta posišuvnna cealkagis, muhto iešalddis das ii leat sisdoallu ja geavahuvvo dušše deavddan. Ekspletiivvat eai danin leat argumeanttat, muhto dárbbášuvvojit struktuvrralaš sivaidda geažil (Haegeman 1994: 62, 279). Struktuvrralaš sivaidda lea EPP; gáibáduš ahte cealkagis galgá leat subjeakta dahje juoga, mii deavdá subjeavtta saji cealkagis (Haegeman 1994: 341-342, Carnie 2007: 229). Eaŋgalasgielas pro ii leat vejolaš ja danin oinnolaš subjeakta gáibiduvvo, nugo boahhtá ovdan ovdamearkkain (46) ja (47):

(46) I speak english.

(47) *pro speak english.

Eaŋgalasgielas leat guokte ekspletiivva *it* ja *there*, mat sáhhtet deavdit subjeavtta posišuvnna cealkagis (Haegeman 1994: 64, Adger 2004:). Dán sáhhtá čájehit čuovvovaš láhkai. Eaŋgalasgielas *is likely* váldá ovtta argumeantta. Eará sániin dat juohká ovtta temáhtalaš rolla propositiivniin. Ovdamearkkas (48) lea cealkakonstitueanta *That I speak english*, mii deavdá subjeavtta saji cealkagis. Konstitueantta lea vejolaš molsut ekspletiivvain (49):

(48) [That I speak english] is likely.

(49) **It** is likely [that I speak english]

(50) * is likely [that I speak english]

Roberts (1997: 153) fuomášuhtá ahte ovdamearkka dihtii ránskka- (51), duiskka- (52) ja islándda- (53) leat ekspletiivvat, nugo čuovvovaš nullasaját dálkesánit čájehit, muhto pro ii leat vejolaš. Itáalia (56) ja espánnjagielas (57) eai oaččo leat ekspletiivvat, muhto dán gielain pro lea vejolaš. Eaŋgalasgiella (54), dárogiella (55), suomagiella (58) ja sámegiella (59) orrot heivemin dán minstarii (ovdamearkkat (51), (52), (53), (56) ja (57) Roberts 1997: 153 vuodul):

(51) Il pleut.

(52) Es regnet.

(53) það rigndi.

(54) It rained.

- (55) Det regnet.
- (56) Piove.
- (57) Ilueve.
- (58) Satoi.
- (59) Arvvii.
- (60) *Dat arvvii.

Ovdamearka (60) čájeha ahte ekspletiiva ii leat vejolaš davvisámegielas. Julien (1996: 188) duodašta dán. Dássáži sámegeiella orru heivemin bures nulla subjeakta gielaide minstarii. Roberts (1997: 153) árvvoštallá dakkár vejolašvuoda, ahte jus gielas leat oinnolaš ekspletiivvat (veardit ovdamearkkaiguin mat leat boahtán ovdan), de subjeakta pro ii leat vejolaš, muhto deattuha ahte son oaivvilda Eurohpá gielaide (iige *Asia galbma* gielaide). Son namaha maiddá ahte dát dieđusge ii dárbbáš leat áidna vejolaš čilgehus.

2.6.4 Máŋgga lágan unna pro

Dás lea čielgagoahtán ahte pro ii dattetge leat nu ovttageardán. Roberts (1997) evttoha liegga ja galbma gielaide juogu nulla subjektii pro, muhto dás áiggun ovdanbuktit nuppi oaidnosaji. Cole (2009) lea maiddá guorahallan nulla subjeavttaid ja son oaivvilda ahte gielaide konteavsttalaš gievrvuohta rátkke gullágo dihto giella nulla subjeakta gielaide jovkui vai ii. Lea čielgan ahte davvisámegiella gullá jovkui, mas leat earret eará espánja- ja itáliagiella. Dáin gielain phi-sárgosiidda gullet persovdna ja lohku (muhto ii sohkaelli) (Cole 2009: 565, 567). Muhtun gielain phi-sárgosiidda sáhttet gullat persovdna, lohku ja sohkaelli, go fas eará gielas dušše ovdamearkka dihtii persovdna. Dalle goit rehkenasto ahte gielas leat phi-sárgosat. Kiinnágielas eai leat phi-sárgosat obanassiige, muhto lea almmatge nulla subjeakta giella (Cole 2009: 571). Islándaagielas ges leat sojahangehčosat, muhto nulla subjeakta almmatge ii leat dohkálaš ja lassin gávdnojit gielat nugo dárogiella ja ruođagiella, main eai leat sojahangehčosat eaige nulla subjeavttat (Cole 2009: 572). Ollislaš govva nulla subjeavtta pro ektui leage dasto ahte sojahangehčosat okto eai mearridit nulla subjeakta gielaide gullelašvuoda.

Cole (2009) evttoha ahte gielaide konteavsttalaš gievrvuohta rátkke leago nulla

subjeakta giella. Kiinnágielas, espánnjagielas ja itáliagielas lea ovdamearkka dihtii *gievra* konteavsttalašvuohta, go fas dárogielas, ruotagielas ja islánddagielas lea *geanohis* konteavsttalašvuohta. Konteavsttalašvuohta máksá, ahte go sojahangehčosa (phi-sárgosiid) bokte ii leat vejolaš dovddiidit pro (eaŋ. *discrete agreement*), de konteavstta bokte almmatge pro oazžu mearkkašumi (eaŋ. *antecedent in context*). Jus pro ii sáhte viežžat mearkkašumi antesedeanttas, iige antesedeanttas mii leat eará cealkagis, de geavahuvvo áddejuvvon subjeakta (eaŋ. *preferred interpretation*). Dalle pro:as lea generálaš mearkkašupmi. Loahpalaččat, jus dát ii meinnestuva, de cealkagis geavahuvvo oinnolaš subjeakta DP pro sajis (eaŋ. *overt pronoun*). Dárogielas ja eaŋgalasgielas, maid dávjá lean geavahan ovdamearkan dakkár gielaide main ii leat pro lea geanohis konteavsttalašvuohta, ja áidna vuohki lea geavahit oinnolaš pronomena DP pro sajis. Njealját kapihttalis (*Davvisámegiela unna pro*), mas analyseren davvisámegiela dárkilabbot geavahan dán analysavuogi, man Cole (2009: 581) lea evttohan.

Loahpalaččat ovdal go guođán nulla subjeavtta unna pro guhkit áigái ja geahččagoađán stuorra PRO lea okta ášši, mii berre čielggasmahttojuvvot. Dát guoská objeakta pro:ii. Muhtun gielain objeakta pro lea vejolaš, nugo itáliagielas (ovdamearka vižžon Haegeman 1994: 460):

(61) Un dottore serio visita e_i nudi_i

Doavttir albma dárkkistit e álás(masc PL)

Albma doavttir dárkkista álás buohcci.

Ovdamearkkas e ovddasta guoros (eaŋ. empty) saji cealkagis. Sáttni *nudi* lea koindekserejuvvon guoros sajiin cealkagis ja das leat sárgosat [+ maskuliidna, +máŋggaidlohku], maid bokte objeakta pro sáhtta dovddiiduvvot itáliagielas (Haegeman 1994: 460). Nu leage itáliagielas vejolaš guođdit objeavtta.

Davvisámegielas objeakta pro ii galggašii leat vejolaš, go jus objeavtta guođdá, de cealkka šaddá dohkketmeahttun:

(62) Mun vižžen gusa.

(63)*Mun vižžen.

Cealkka (63) ii sáhte mearkkašit seamma go (62), iige leat dohkálaš. Dákkár earjalis ovdamearkka vuodul ii galggašii leat menddo jođán cealkit eret objekta pro:aid. Dadi bahábui davvisámegielas ii sáhte leat objekta pro seamma láhkai go subjeakta pro, iige seamma láhkai go itáliagiela objekta pro, inge áiggo čiekjudit áššái dadi eanet.

2.6.5 Infihttaráhkadus

Ovdal go čielggadišgoahit stuorra PRO lagabui, lea ášši mii ferte deattuhuvvot vai šaddá vejolažžan earuhit unna pro ja stuorra PRO. Dát guoská stuorra PRO domenii ja nu gártá dehálažžan čilget cealkkadoahpaga dárkilabbot. Cealkagat leat mánggaláganat ja dáid lea vejolaš sirret mángga láhkai. Váldocealkka sáhtta leat muitaleaddjicealkka, gažaldatcealkka dahje gohčuncealkka. Váldocealkka lea ollislaš cealkka, mii birge okto. Oalgecealkka lea váldocealkaga oassin iige birge okto. Carnie (2007: 203) juohká oalgecealkagiid spesifikáhtorcealkagiidda, komplemeantacealkagiidda ja adjunktacealkagiidda.

Eangalasiela doahpaga *clause* sáhtta dulkot dábálaš váldocealkkan dahje oalgecealkkan, muhto maiddái konstitueantan, mii sisttisoallá cealkaga. Buot cealkagat leat finihhtacealkagat, muhto muhtun cealkagiin lea infinihtta cealkka. Finihhtacealkagiid vearba sodjá persovvna, logu, áiggi ja vuogi mielde. Infihttaoasi vearba ii soja (Pope ja Sára 2004: 42, 68). Ovdamearkkas (64) lea finihhtta cealkka, mas lea infinihttaoasi (ovdamearka vižžon Adger 2004: 311):

(64) We belived [him to be the headmaster]

Olles cealkka (64) *We belived him to be the headmaster* rehkenasto finihhtta cealkkan, muhto dušše *him to be the headmaster* rehkenasto gullat cealkaga infinihttaoassái. Vearba *belived* lea transitiiva ja juohká dahkkirolla cealkaga subjektii *We* ja čuožáhatrolla olles konstituentii (infihttaoassái). Konstiteantta siskkobealde lea maiddái vearba ja temáhtalaš generaliserema njuolggadusa bokte das leat temáhtalaš rollat maid ferte juohkit. Vearba *to be* lea transitiiva vearba ja *him* oážžu danin dahkkirolla ja *the headmaster* čuožáhat rolla. Go cealkagis lea infinihttahápmi nugo (64), mii juohká temáhtalaš rollaid konstitueantta siskkobealde, de dán rájes gohčodan

dan infinihttaráhkadussan (eaŋ. non-finite clause).

Ovdamearkkas (65) lea finihtta vearba *tried*, mii váldá infinihttaráhkadusa *to poison her children* komplemeantan (cealkkaovdamearka lea vižžon Adger 2004: 304):

(65) Medea tried [to poison her children]

Adger (2004: 203) čilgehusaid bokte ovdamearkkas (65) finihttavearba *tried* lea transitiiva ja juohká dahkkirolla cealkaga subjektii *Medeai* ja čuozáhat rolla komplementii *to poison her children*. Infinihttaráhkadusas lea transitiiva vearba *to poison* ja maiddái dát ferte temáhtalaš rollaid generaliserema njuolggadusa bokte juohkit buot iežas temáhtalaš rollaid. Dat juohká čuozáhat rolla konstituentii *her childrenii*, muhto dasa lea ain báhcán dahkkirolla juogekeahhtá. Dan ii sáhte juohkit váldocealkaga subjektii, go *Medea* lea jo ožžon temáhtalaš rolla finihttavearbbas. Teoriija mielde cealkagis (65) lea oaidnemeahhtun DP stuorra PRO, masa infinihtta vearba juohká dahkkirolla ja mii doaibmá infinihttaráhkadusa subjeaktan. Cealkka (65) lea dasto duođas (66):

(66) Medea tried [PRO to poison her children]

Eaŋgalasgielas gávdnojit cealkagat, main lea loktanan subjeakta (eaŋ. raising). Cealkagat leat infinihttaráhkadusat, main PRO ii leat vejolaš. Guorahala (ovdamearka vižžon Adger 2004: 315):

(67) Hephaestus appears [CP ___ to own a dragon]

(68) *Hephaestus appears [CP PRO to own a dragon]

Cealkagis (68) vearba *appears* váldá proposišuvnna CP komplemeantan. Das ii leat dahkki-temáhtalaš rolla juohkit. Infinihttaráhkadusa infinitiiva *to own* almmatge juohká dahkki-rolla. Dákkár cealkkaráhkadusas *Hephaestus* oažžu temáhtalaš rolla infinihttaráhkadusas, muhto sirdása eret dan vuolde finihtta cealkkaoassái duhtadit EPP (Adger 2004: 316, 318-319). Go loktanan subjeaktaráhkadusaid rievdata finihtta cealkkan, de ekspletiiva *it* gáibiduvvo subjeaktaposišuvnna deavddan:

(69) It appears [_{CP} that Hepaestus owns a dragon]

Nu leage infinihttaráhkadus stuorra PRO domena. Lea dehálaš iskat galle argumeantta vearbbat váldet, go eai buot infinihttaráhkadusain leat PRO.

2.6.6 Stuorra PRO

Čatnan ja stivreteoriijas leat golbma dehálaš doahpaga ja dássázii leat guoskkahan guokte doahpaga; stivrema ja čatnama. Goalmmát doaba lea kontrolla (eaŋ. control), mii guoská dasa gos PRO viežžá refereanssa cealkagis. Čatnanteoriija oaidnosajis PRO galgá A ja B prinsihpa bokte leat čadnon ja friija oktanaga, mii ii oro leamen vejolaš. Čoavddusin lei ahte PRO ii oaččo stivrejuvvot, iige danin oaččo kásusa. Dattetge buot DP:at fertejit oažžut kásusa, jus galget dohkkehuvvot cealkagis. Eará sániin DP ii oaččo stivret PRO ja dušše dalle PRO dohkkehuvvo. Vaikko PRO:as ii oaččo leat stivrejeaddji nugo eará DP:ain leat, de dat almmatge sáhtta kontrollerejuvvot. Kontrolla čujuha dan DP:ii mainna PRO lea koindekserejuvvon (Haegeman 1994: 263). Dát mearkkaša ahte PRO viežžá refereanssa eará DPas gávdnodettiin cealkagis. Dán láhkai stivren ja čatnanteoriija lea čoavdán čuolmma PRO oktavuodas.

Cealkagis (70) PRO viežžá ovdamearkka dihtii refereanssa subjeavttas *Medeas*.

Guorahala čuovvovaš cealkkaovdamearkkaid:

(70) Medea_i tried [to PRO_i poison her children] (Adger 2004: 305)

(71) Agamemnon_i forced Zeus_k [to PRO_{i/*k} leave school] (Adger 2004: 323)

(72) [PRO to steal hexes from witches] is dangerous. (Adger 2004: 305)

(73) We belived [him to be the headmaster] (Adger 2004: 311)

Cealkagis (70) infinihttaráhkadusa oaidnemeahttun subjeakta PRO lea koindekserejuvvon finihttacealkaga subjeavttain *Medeain* čájehan dihtii masa PRO referere. *Medea* lea son guhte geahččalii mirkkohuhttit mánáidis. Haegeman (1994: 277-278) gohčoda cealkagiid, mas PRO viežžá refereanssa finihttacealkaga subjeavttas subjeaktakontrollan (eaŋ. subject control). Cealkagis (71) lea ditransitiiva

finihttavearba, mii čuožáhaga *Zeus* lassin váldá infinihttaráhkadusa mearrin. Go PRO viežžá refereansa finihttacealkaga objeavttas, de gohčoduvvo objeaktakontrollan (eaŋ. object control) (Haegeman 1994: 278-278). Adger (2004: 305) oktasaš nammadus dákkár cealkagiidda (46)-(47) lea kontrollaráhkadus (eaŋ. Control Clauses).

Cealkagis (72) PRO:as lea arbitrára mearkkašupmi. Dat áddejuvvo pronomenin ja čujuha *buohkaide*, iige dušše ovtta dihto olbmui. Danin arbitrára PRO ii leat koindekserejuvvon eará DP:ain cealkagis (Haegeman 1994: 263). Cealkka (73) lea nugohčoduvvon ECM-ráhkadus (eaŋ. Exceptional Case Marking), mas transitiiva vearba váldá infinihttaráhkadusa komplemeantan ja oinnolaš DP lea bákkolaš (iige PRO leat vejolaš)¹².

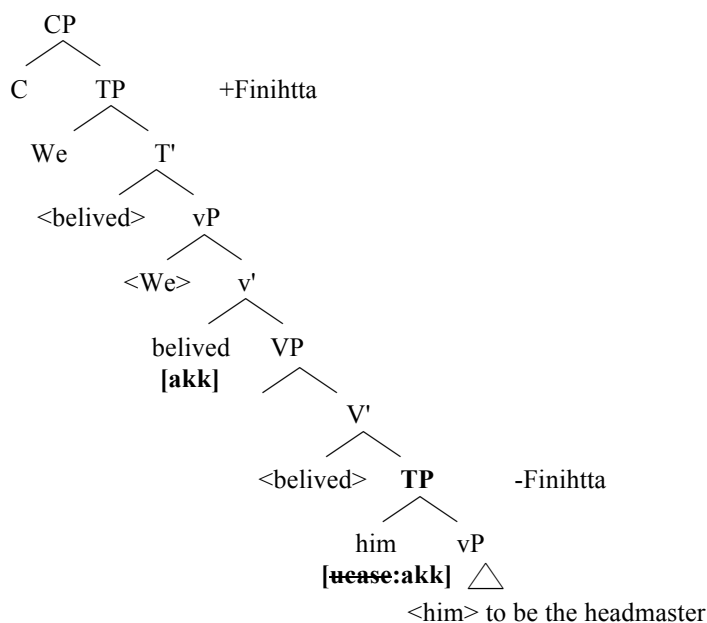
Dat, mii dasto lea oktasaš dáin cealkagiin lea infinihttaráhkadus. Go cealkagis leat guokte vearbba, mat juhket temáhtalaš rollaid, de fertejit leat guokte unna vP, maid vuolde daid sáhtta juohkit. Finihttavearba váldá infinihttaráhkadusa komplemeantan, mas lea iežas TP ja vP. Infinihttaráhkadusa iešvuhtii gullá, nugo namma čujuha, infinihtta TP [-fin], mas ii leat áddehahti kásussárggus [nom] nugo finihitta T-oiivvis lea.

Minimalismmas, nugo bohtá ovdan Adger (2004) ECM-vearbbaat váldet infinihtta TP komplemeantan. Ovdamearkkas (73) dás (74) lea struktuvra nugo (75) (ovdamearka Adger 2004: čilgehusaid bokte):

¹² ECM-cealkagiid gohčodedje ovdal maiddái objeavttasadjái loktaseaddji subjektan (eaŋ. subject-to-object raising).

(74) We belived [TP him to be the headmaster]

(75)

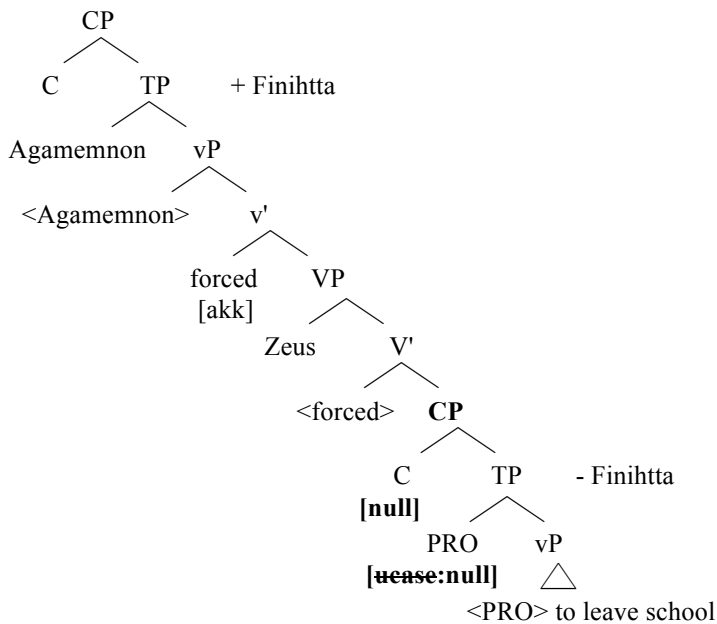

AgroP posišuvdna ii adno, muhto ECM-vearbba DP oážžu kásusa TP spesifikáhtoris bajit unna vPas¹³. Unna v-oaivi arvvošmáhtta DP akkusatiivva kásusiin heivema bokte, iige DP dárbbáš sirdásit eret infinihttaráhkadusas, nugo čatnanteorijjas (Adger 2004: 312). Jus buohtastahttit kontrollaráhkadusain, de oaidnit ahte finihtta vearba váldá CP komplemeantan (mas lea infinihtta TP). Ovdamearkkas (71) dás (76) lea struktuvra nugo (77):

¹³ Čatnanteorijjas infinihtta TP spesifikáhtor ii leat kásusiskanposišuvdna. DP ferte sirdásit eret infinihttaráhkadusas finihttaealkaga objeaktan AgroP vuollái, gos oážžu akkusatiivva kásusa. PRO ii sáhte oážžut kásusa ja báhcá danin TP spesifikáhtorii ja viežžá baicce refereansa eará DP:as infinihttaráhkadusa olggobealde (kontrollerejuvvo). Ovdamearkka várás mas infinihttaráhkadusas geavahuvvo AgroP posišuvdna, geahča ovdamearkka dihtii Julien (1996: 102), mas čájeha ECM-ráhkadusa struktuvrra. Julien (1996: 87) čállá maiddáa ahte ovdal V geavahuvvui akkusatiivva kásusa kásusjuohkin. Minimalisma lea dasto máhccan boares oidnui ja dál unna v lea kásusjuohkin.

(76) Agamemnon forced Zeus [CP PRO to leave school]

(77)

Kontrollaráhkadusas finihhtavearba unna vP vuolde ii beasa árvvosmahttit PRO akkusatiivva kásusiin, go gaskkas lea CP, mii bokte heivema. Sivvan lea sárgosiid dárkkisteapmi, mii lea lokála ja dáhpáhuuvvá CP vuolde (Adger 2004: 386). PRO ii dasto oza heivvolaš kásussárgosa vuolit CP olggobealde. ECM-ráhkadusas ii leat iežas CP infinihttaráhkadusas ja DP beassá ocat heivvolaš kásusa infinihttaráhkadusa olggobealde. Dattetge oaidnemeahttun DP:as PRO lea áddemeahttun kásussárggus mii ferte vákšojuvvot, jus cealkka galgá šaddat dohkálažžan. (Adger 2004: 313). Go vearba vállje infinihttaráhkadusa mas PRO ilbmá, de minimalisma earrána sakka čatnanteoriijas. Minimalismmas PRO oažžu kásusa. PRO erenomáš kásus [nulla] lea jienakeahtesvuohta, mas vuolit C-oaivi lea kásusárvvosmahttin. C-oaivvi kásusarvvosmahtti iešvuodaid čilgen lagabui boahte vuollekapihttalis (2.6.7 C-oaivvi nulla sárggus).

Vearbbaid ektui ášši lea miellagiddevaš, go dihto eaŋgalasgiela vearbbat orrot válljemin ECM-ráhkadusa ja earát kontrollaráhkadusa. Adger (2004:306) oaivvilda eaŋgalasgielatvearbbaid juohkásit golmma jovkui, man dás lean čájehan tabeallan:

(78)

belive, think, consider, assume	ECM
want, expect, prefer	ECM/PRO
try, attempt, endeavour, persuade, force	PRO

Dás oaidnit ahte muhtun vearbain dušše ECM-ráhkadus lea vejolaš. Eará vearbbat váldet sihke ECM ja kontrollaráhkadusa. Maŋimuš joavkku vearbain dušše kontrollaráhkadus dohkkehuvvo.

2.6.7 C-oaivvi nulla sárggus

Eaŋgalasgielas *that, if ja wheather* leat finihttacealkagiid komplemeantta álggaheaddji sánit (eaŋ. complementizers) ja gávdnojit vuolit CP oaivvis ja váldet finihtta TP komplemeantan (Adger 2004: 290). Adger (2004: 291) čállá ahte eanaš lingvisttat meroštallet komplemeantta álggaheaddji sániid CP vuollái gullevažžan. Finihttacealkagiid komplemeantta álggaheaddji sánit leat nulla dahje oinnolaččat (ovdamearka lea Adger 2004: 289 mielde):

(79) I claimed [0 she was pregnant]

(80) I claimed [that she was pregnant]

Maiddá infinihttaráhkadusain sáhttet leat nulla dahje oinnolaš komplemeantta álggaheaddji sánit. Finihttacealkaga vearba vállje daid. Kásus vákšojuvvo lagamus c-kommanderejeaddji oaivvi bokte. Eaŋgalasgielas *for* doaibmá infinihttaráhkadusa oinnolaš komplemeantta álggaheaddji sátnin. Oinnolaš komplemeantta álggaheaddji sátni *for* guoddá akkusatiivva kásussárgosa. Go finihtta vearba váldá *for*, de oinnolaš DP lea bákkolaš infinihtta TP spesifikáhtoris (PRO ii leat vejolaš)¹⁴. Kásus vákšojuvvo lagamus c-kommanderejeaddji oaivvi bokte ja dát lea C-oaivi. C-oaivvi *for* árvvosmahtá DP, mii lea TP spesifikáhtoris akkusatiivva kásusiin (Adger 2004: 308, 309). Infinihttaráhkadusa komplemeantta álggaheaddji sátni sáhtá dattetge leat nulla, seamma láhkai go ovdamearkkas (81). Go vearba nugo *forced* vállje komplemeantta

¹⁴ ECM-ráhkadus ii leat komplemeantta álggaheaddji sátni, go minimalismma bokte das ii leat vuolit CP, dušše TP (Adger 2004: 313).

álggaheaddji sáni, de dat vállje dakkára, mii guoddá nulla (kásus)sárgosa [null].
Komplemeantta álggaheaddji sátni lea ieš nulla iige danin jietnaduvvo (ovdamearka
Adger 2004: 310 vuodul):

(81) Agamemnon forced Zeus [_{CP} 0 PRO to leave school]

Álggus unna infinihttaráhkadussii gullelaš vP vuolde unna v-*oaivi* árvvosmahtta *school* akkusatiivva kásusiin. Unna vP spesifikáhtoris lea PRO. TP ovttastahtto muorrastruktuvrii ja PRO [N] sárggus ja EPP heivejit ja PRO sirdása subjeavtta bajit posišuvdnii TP spesifikáhtorii. Infinihtta TP:as ii leat kásusárggus [nom], mii sáhtášii árvvosmahttit PRO kásusiin. CP ovttastahtto muorrastruktuvrii ja nulla complementizer C-*oaivvis* ja T-*oaivi* heivejit. Dát árvvosmahtta PRO kásusa nullan, nammalassii jietnameahttunvuodain (Adger 2004: 310).

Vaikko in áiggu dás seaguišgoahtit boarrásat teoriijaid ja minimalismma dađi eanebut, de háliidan goit ovttá ášši čielggasmahttit. Jus máhcat fas oanehaččat čatnanteoriija prinsihpaide (34), de muitit ahte PRO galgá leat čatnon ja friija oktanaga; dan sáhtta kontrolleret, muhto ii fal čatnat (mii GB/P&P teoriijas mearkkašii ahte das ii oáččo leat čatnandomena, iige sáhte oážžut kásusa). Dás lea čielgan stuorra erohus boarrásat teoriijaid ja minimalismma gaskkas PRO ektui, go minimalismmas PRO:as lea čatnandomena, mii lea infinihttaráhkadus ja dat oážžu nulla kásusa C-*oaivvis* gávdnodettiin cealkagis. Dás čuovvu ahte PRO-Theorema ii šat oru doaibmamin minimalismmas (geahča maiddái Rogers 1997: 136-137 eará ákkaid várás).

3 Davvisámegiela struktuvra

Davvisámegielas cealkagiin sáhtta leat okta vearba dahje máŋga vearbba maŋŋálagaid. Go cealkagis lea dušše okta vearba, de vearba (lea finihtta) ja dahká okto cealkaga verbála (82). Jus cealkagis leat máŋga vearbba, de muhtun vearbbat gullet verbálii ja earát sáhttet leat verbála olggobealde. Jus leat guokte vearbba, de vuosttašis lea finihttahápmi ja nuppis lea infinihttahápmi (83). Dákkár cealkagiin vuosttaš vearba doaibmá *veahkkevearban* ja nubbi vearba *váldovearban* (Kemi 2007: 25, Magga 1980: 55). Cealkagis (84) *lean dolkan* dahká verbála ja *njávkamis* lea verbála olggobealde (ja lea infinihttaráhkadus).

(82) Mun njávkkán bussá.

(83) Mun lean njávkan bussá.

(84) Mun lean dolkan njávkan bussá.

Mii diehtit ahte finihttavearbahámit sodjet áiggi, logu, persovna ja vuogi mielde ja infinihttahámit eai soja. Nickel (1990: 463-479) čujuha guovttenuppelogi infinihtta vearbahápmái. Dán guovttenuppelogi infinihttahámis *infinitiiva*, *aktio essiiva*, *perfeavtta partisihppa*, *biehttan preseansa* ja *biehttan preterihtta* sáhttet leat verbála oassin. Infinihttahámit, mat eai sáhte leat verbála oassin ja gártet verbála olggobeallái leat *aktio lokatiiva* (veardit cealkkaovdamearkkain ()), *vearbagenetiiva*, *biehttan supiidna*, *vearbaabessiiva*, *gerunda*, *preseansa partisihppa* ja *aktio (nominatiiva)* (Pope ja Sára 2004: 68-71, 74-84).

3.1 Veahkkevearbbat

Váldovearbbat lassit gávdnojit maiddá veahkkevearbbat. Davvisámegiela leat golmma lágan veahkkevearbbat; veahkkevearba *leat*, modálavearbbat ja biehttanvearba *i-*. Svonni (2009: 8) lea čállán davvisámegiela veahkkevearbbaid birra ja evttoha hierarkija dego (85) veahkkevearbbaide, mas V diehtelasat ovddasta váldovearbbat.

(85) Neg > Aux > Mod > V

Biehttanvearba *i-* rehkenasto maiddá veahkkevearban. Biehttanvearbbas váldovearba lea imperatiivva (infinihtta)hámis. Davvisámegiela biehttanvearba soabada subjektain, muhto ii soja áiggi mielde. Áigi bohtá ovdan vearbbas, mii čuovvu biehttanvearbbat (Svonni 2009: 1-2).

(86) Son ii oainne gumppe.

(87) Mun in leat oaidnán gumppe.

Veahkkevearba *leat* sáhtta ovtta partisihpahámiin dahkat perfeavtta (88) dahje pluskvamperfeavtta (89), ja leage temporála veahkkevearba. Veahkkevearba *leat* oktan

aktio essiivvain dahká progressiivva cealkaga (90). Subjeakta soabada veahkkevearbain. Cealkka (91) čájeha ahte veahkkevearba *leat* ii sáhte váldit komplemeantan sihke perfeavtta partisiha ja progressiivva oktanaga, go leat komplementára distribušuvnnas ja devdet seamma saji cealkagis (Svonni 2009: 10). Svonni (2009: 10) namaha ahte aspektagihpu AspP livččii vejolaš geavahit gihppun, mii gokčá perfeavtta partisiha ja progressiivva muorrastruktuvrras.

(88) Mun lean oastán fatnasa.

(89) Son lei viežžan mánáid.

(90) Moai letne oaggumin guliid.

(91) *Mun lean vuolgimin oastán fatnasa.

Modálavearbbat leat eará veahkkevearbajoavku. Magga (1982) ja (1986) leat dutkan modálavearbaid ja boahtá ovdan ahte álo ii leat álki meroštallat, makkár vearbbat gullet modálavearbaide, go muhtun vearbain leat čielgasabbot veahkkevearbadovddaldagat go earáin. Nickel (1990: 463f) gohčoda *áigut, dáidit, fertet, galgat, máhttit, oažžut, sáhttit, soaitit, šaddat* ja *veadjit* duohta modálavearban, muhto namaha maiddái eará modálavearbaid. Svonni (2012 :59) rehkenastá lassin *astat, beassat* ja *duostat* modálavearban. Son ii rehkenaste *oažžut* modálavearban nugo Nickel ja Magga. Sivvan lea ahte modálavearbaid ii sáhte bidjat passiivva hápmái (Svonni 2012: 59). Lea ain eahpečielga rádji daid vearbaid gaskkas, mat sáhttet váldit infinitiivva komplemeantan, muhto eai leat modálavearbbat ja modálavearbaid gaskkas, mii maiddái váldá infinitiivva komplemeantan. Svonni (2012) mielde goit orro sáhttimin sirret vearbaid dan mielde leago daid vejolaš bidjat passiivva hápmái vai ii.

Veahkkevearba *leat* sáhtta, muhto ii dárbbas váldit modálavearbba komplemeantan (92)-(93). Modálavearbbat váldet infinitiivva komplemeantan (Svonni 2012: 59).

(92) Son *lea* dáidán vuolgit.

(93) Son *ferte* vuolgit ruoktot.

Váldovearba ovttahtto muorrastruktuvrii ovdal veahkkevearbaid, mat ovttahttojit vP olggobealde, eaige dan dihtii juoge temáhtalaš rollaid. Veahkkevearbagihpuin ii leat

spesifikáhtorposišuvdna (Svonni 2007a: 95). Veahkevearbagihput eai leat bákkolaččat muorrastruktuvrras, muhto go gávdnojit, de váikkuhit cealkaga struktuvrii. Jus cealkagis lea dušše modálavearba váldovearbba lassin, de modálavearba sirdása T-oaivái vákšut áiggi ja soahpavašvuoda subjeavttain, ja hehte váldovearbba sirdáseames eret vP vuolde. Seamma láhkai eará veahkkevearbbat hehtejit váldovearbba sirdáseames T-oaivái. Sáhtta dadjat ahte davvisámegielas T-oaivi geassá lusa lagamus vearbba ja dárkkista sárgosiid dan vuostá (Svonni 2009: 7, Svonni olggosaddojuvvomin).

3.2 Passiivacealkka

Davvisámegielas leat guokte passiivahámi *-juvvot/-uvvot/-ot* ja *-hallat*. Nickel (1990: 226-227) čállá ahte transitiiva vearbbat váldet *-juvvot* passiivagehčosa¹⁵.

Davvisámegiela *hállat*-passiivvas (nuortasuopmaniin *-taddat*) dahkki sáhtta leat oidnosis, vaikko dange sáhtta guođdit eret, nugo () ja cealkka bissu ain dohkálažžan (Nickel 1990: 228). Go aktiivacealkaga ráhkada passiivacealkkan, de aktiivacealkaga subjeakta jávká ja aktiivacealkaga objekta doaibmá aktiivacealkaga subjeaktan:

(94) Mun vižžen fatnasa.

(95) Fanas vižžojuvvui.

(96) Biehtár oinnii suollaga.

(97) Suola oainnáhalai (Biehtárii)

Dahkki ii adno dehálažžan passiivacealkagis, iige almmuhuvvo. Passiivvahámis vearba juohká dušše ovttá temáhtalaš rolla. Dát máksá ahte unna vP spesifikáhtorposišuvdna ii adno, muhto VP (čuozáhat) spesifikáhtoris gávdno DP. Passiivavearba doaibmá dan dáfus seamma láhkai go ii-akkusatiiva; unna v-oaivi ii árvvosmahte DP akkusatiivva kásusiin, muhto nominatiivva kásus vákšojuvvo heiveheami bokte T-oivviin. EPP bidjá DP sirdásit subjeavtta posišuvdnii TP spesifikáhtorii (Adger 2004: 223, 229). Vaikko DP sirdásage subjeavtta posišuvdnii TP spesifikáhtorii, de lea almmatge ožžon temáhtalaš rolla unna vP vuolde. Nu leage ovdamearkka dihtii (97) DPas *suola* temáhtalaš rolla čuozáhat (Svonni 2012: 14).

¹⁵ Nickel (1990: 266f) namaha seammás moadde leksikaliserjuvnon passiivahámi; deaddit – deddot, doadjit – doddjot, gielidit – gildot, haksit – haksot.

Eaŋgalasgielas aktiivacealkaga vearba rievdá perfeavtta partisihppan passiivacealkagis ja gáibida veahkkevearbba *be* (leat). T-oaivi dárkkista vearbba sojheami, muhto passiivvaid váldovearba ii leat finihtta (Adger 2004: 230):

(98) John saw Mary. (aktiivacealkka)

(99) Mary was seen (by John). (passiivacealkka)

Ovdamearkkas oaidnit ahte eaŋgalasgielas dahkki sáhtta bohtit ovdan *by*-sáni bokte (Roberts 1997: 70). Davvisámegielas *-hallat* passiiva vástidivčče muhtun muddui dákkár konstrukšuvdnii, muhto fuomáš ahte dát bohtá ovdan illatiivvakásusiin:

(100) Jovvna oinnii Máreha.

(101) Máret oainnahalai Jovnnii.

(102) Máret oainnahalai.

Nubbi erohus eaŋgalasgiela ja davvisámegiela gaskkas lea ahte davvisámegielas passiivvat eai dárbbas veahkkevearbba *leat*, vaikko veahkkevearba lea vejolaš:

(103) Máret lei oainnahallan Jovnnii.

Davvisámegiela passiivvaid lea Julien (1996) guorahallan lagabui. Su dutkosiid vuodul son oaivvilda ahte *-hallat* passiiva ii sáhte gohčodit duodalaš passiivan seamma láhkai go *-juvvot* passiivva. Dutkosiid vuodđun lea mo passiivamorfema láktasa vearbamáddagii.

Muhtun vearbaid ii sáhte bidjat passiihápmaí seamma láhkai go dábálaš transitiiva vearbaid, main leat temáhtalaš rollat dahkki ja čuozáhat. Julien (1996: 12) geavaha ovdamearkan ballat vearbba ja sus lea ovdamearka (104) ja (105). Vuodđun ovdamerkiid lea ahte aktiivacealkaga subjeakta ii sáhte leat oidnosis *-juvvot* passiivvain, eaige cealkagat nugo (105) ja (106) sáhte leat dohkálaččat:

(104) Mii ballat beatnagis.

(105) *Beana ballojuvvo.

(106) *Beatnagis ballojuvvo.

Ovdamearka (105) lea čielgasit dohkketmeahttun. Almmatge (106) orošii leamen dohkálaš cealkka dakkár cealkagis, mas DP *beatnagis* lea ožžon čuozáhatrolla unna vP vuolde (seamma láhkai go ii-akkusatiiva vearbbat, geahča kap. 2.5 Temáhtalaš rollat). Cealkka (106) lea dohkketmeahttun dan mearkkašumis ahte *beatnagis* lea cealkaga ageanta, nammalassii ahte lea ožžon temáhtalaš rollan dahkki (veardit Svonni olggosaddojuvvomin).

Vearbbat, mat ovdamearkka dihtii gusket dovdduide nugo *ballat* ja *suhttat* lea temáhtalaš rolla vásiheaddji (eaŋ. experiencer) ja láhttejit danin eará láhkai. Mun in dán barggus giedáhala dáid vearbbaid sierra. Vearba, mii juohká temáhtalaš rolla dahkki sáhtá bidjat passiivahápmái ja intransitiivavearbba ageanta jávká:

(107) Mun viegan.

(108) Vihkkojuvvui.

Adger (2004: 333) árvala passiivagihppu PassP lea vuosttaš projekšuvdna unna vP bajábealde projekšuvnnaid hierarkiijas. Dát doallá deaivása maiddá davvisámegiela ektui. Svonni (2012: 13) čujuha ahte veahkkevearba ii sáhte oažžut passiivva hámi ja seamma guoská modálaverbii, ja dát mearkkaša ahte passiivagihppu ferte leat daid vuolábealde muorrastruktuvrras.

(109) Vielppis lea ostojuvvon.

(110) *Vielppis leddjojuvvo ostojuvvon.

(111) *Vielppis galgojuvvo ostojuvvot.

Seamma láhkai go T-oaivi geassá lusa lagamus vearbba davvisámegielas, geassá maiddá passiivagihppu lusa lagamus vearbba evttoha Svonni (olggosaddojuvvomin).

3.3 Davvisámegiela gihput

Davvisámegiela vearbba áigi ja vuohki leat časkon oktan gihpun, go leat komplementára distribušuvnnas (Julien 1996: 84). Dát guoská maiddá suomagillii, mii lea sámegiela lagaš fuolkegiella. Julien (1996: 88) lea árvalan davvisámegiela struktuvran (112), mas FinP lea finihttavuodadárkkistangihppu, mas maiddá dárkkistuvvo subjeavtta ja finihta vearbba gaskasaš soabadeapmi:

(112) CP > FocP > FinP > TP > VP

Vaikko suomagiella gulláge nulla subjeakta gielaide (geahča ovdamearka dihtii Holmberg 2005), de ii almmatge álo leat soabadeapmi subjeavtta ja finihta vearbba gaskkas. Holmberg ja Nikanne (1993) oaivvildit dan dihtii AgrsP ii oro leamen heivvolaš projekšuvdna suomagiela ja geavahit dan sajis finihttavuodagihppu FP. Thráinsson (1996) gažadii IP oktavuodas leatgo buot gielain seamma funkšunála gihput. Gažaldat lea áigequovdil dan dáfus ahte makkár gihpu(id) galggašii geavahit davvisámegiela.

Davvisámegiela struktuvrra lea dutkan maiddá Svonni (2007b), (2007a), (2009) ja (olggosaddojuvvomin), mas guorahallá cealkkastruktuvrraid ja dasa gullevaš gihpuid generatiivva syntávssa vuodul. Svonni(2009) evttoha (113) davvisámegiela ollis struktuvran:

(113) CP > AgrP > NegP > TMP > AuxP > AspP > ModP > VP

Struktuvrras lea sierra gihppu soabadeami dárkkisteapmái AgrP, mas biehttaleapmi NegP ja áiggi ja vuogi-gihppu TMP čuvvot. Svonni (olggosaddojuvvomin) ges atná davvisámegiela struktuvran (114). Buohtastahte:

(114) CP > TP > PerfP > ProgP > ModP > PassP > vP > VP

Dán struktuvrras lea váldán vuhtii unna vP ja passiivagihpu. Lassin veahkkevearbagihpu AuxP ja aspektagihpu AspP sajis lea perfeavtta partisihpa gihpu PerfP ja progressiivagihpu ProgP. Áiggi ja modusa gihpu lea oaniduvvon áiggi

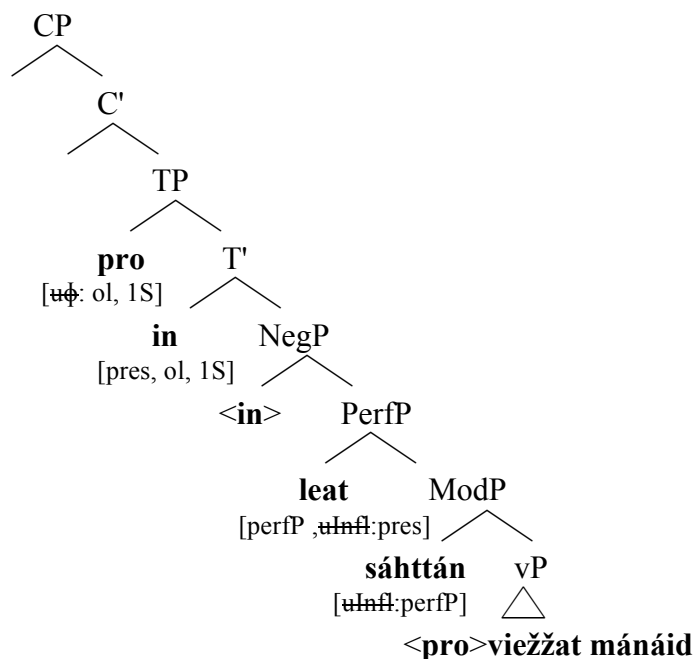
dárkkistangihpun TP minimalismma mielde, masa maiddái lea rehkenastán subjeavtta ja vearbba gaskasaš soabadeami. Gažaldahkan lea dieđusge, dárbbášuvvogo sierra gihppu man vuolde soabadeampi dárkkistuvvo. Adger (2004) lea čállán ahte phi-sárgosat dárkkistuvvojit TP vuolde, mas NP unna vP spesifikáhtoris árvvosmahttá iežas phi-sárgosiin; davvisámegielas persovdna ja lohku. Mun anán dasto davvisámegiela struktuvran (115), mas biehttaleapmi lea váldon vuhtii.

(115) CP > TP > NegP > PerfP > ProgP > ModP > PassP > vP > VP

Cealkagis (116) lea struktuvra nugo (117).

(116) In leat sáhttán viežžat mánáid.

(117)

Modálagihpus ja perfeavtta partisihpagihpus lea áddemeahttun sojahansárggus [uInfl:]. Perfeavtta partisihpa gihpus lea áddehahti [perfP]-sárggus. Perfeaktagihpu [perfP]-sárggus árvvosmahttá modálagihpu [uInfl: perfP]. Veahkkevearba *leat* PerfP:as [uInfl:] oažžu árvvu T-oaivvi áigegihpus [pres]. Biehttanvearbbas lea davvisámegielas phi-sárggus (sojahangeažus) ja dat árvvosmahttá T-oaivvi áddemeahttun phi-sárgosa persovnnain ja loguin [uφ: ol, 1S]. Nu lea soabadeapmi vákšojuvvon.

Daddjo ahte sámegielas lea oalle friija sátnortnet. Dát mearkkaša ahte dávjá lea vejolaš sirddašit sániid cealkagis, iige cealkaga mearkkašupmi almmatge rievdda:

(118) Mun lean oastán biepmu gávppis.

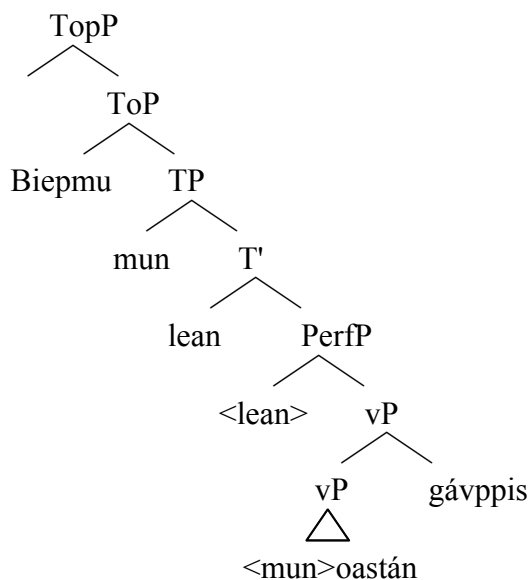
(119) Biepmu mun lean oastán gávppis.

(120) Gávppis mun lean oastán biepmu.

Oainnán davvisámegiela neutrála sátnortnegin (118). Cealkagiin nugo (119) ja (120) vuosttaš sáni lea deattuhuvvon ja deattuheami gihpun geavahuvvo TopP (veardit Rizzi 1997).

Cealkagis nugo (119) lea struktuvra nugo (121):

(121)

3.4 Cealkkašlájat

Árbevirolaš giellaoahpas cealkaga lea dábálaš juohkit nomináhttaoassái ja predikáhttaoassái, mas nomináhttaoassái gullet subjeakta, habitiiva ja adverbiala, ja predikáhttaoassái verbála, predikatiiva, objekta ja adverbiala, nugo Nickel (1990) lea evttohan. Cealkaga subjeaktan sáhtta leat nomen, infinitiiva dahje cealkka. Dattetge dakkár doahpagat go nomináhttaoassi ja predikáhttaoassi orrot veahá eahpečielgas, inge áiggu geavahit daid.

Muhtun cealkagiin ii oba leatge subjeakta. Pope ja Sára (2004: 242) leat logahallan cealkagiid, main subjeaktasátni ii leat oidnosis: cealkagat, main lea vuosttaš dahje nuppi persovvna vearahápmi, cealkagat main lea jurddašuvvon subjeakta (nugo *olmmoš* dahje *juohkehaš*) ja cealkagat main subjeakta lea namahuvvon ovdal. Soai logahallaba maiddáii cealkagiid, main ii obanassiige sáhte leat subjeakta; dálkki ja luondduriikacealkagat, cealkagat olbmo rumašlaš dili birra ja eksistensiálacealkka/habitiivacealkka.

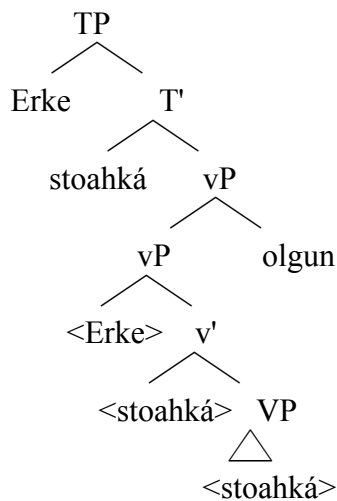
Adverbiálat eai leat cealkaga bákkolaš oassin, eaige oaččo temáhtalaš rolla, muhto leat lassidiehtun cealkagis. Muhtun adverbiálat leat almmatge bákkolaččat, jus cealkka galgá leat ollislaš (eksistentiálacealkagiin ja cealkagiin mas lea *leat* dahje *šaddat* vearba)(veardit Svonni 2012: 118). Cealkagis (112) ii leat bákkolaš adverbiála:

(122) Erke stoahká olgun.

Dás beroštan dušše cealkagiin, main ii leat bákkolaš adverbiála. Go adverbiála gávdno cealkagis, de gohčoduvvo minimalismmas adjunktan. Adjunktat lasihuvvojit murrii bálddalastima (ii fal ovttaštima) bokte vP bajábeallai nugo (124) (Adger 2004: 110-112):

A θ
 (123) [Erke] stoahká olgun.

(124)

3.5 Infinihttahámiid meroštallan

Kemi (2007: 26-27) čállá ahte vuosttaš davvisámegiela grammatihkagirjiit ledje hábmejuvvon greikka ja latiinna grammatihkaid mielde. Seamma guoská doahpagiidda mat adnojedje infinihttahámiid birra. Dasto gieđahallojuvvojedje vearahámit vuogi (modus) mielde, ovdalgo Nielsen (1926) válddii vuhtii maiddá syntávssalaš aspeavttaid. Logadettiin ođđaágásat grammatihkagirjiid nugo Nickel (1990) dahje Pope ja Sára (2004), de infinihttahámiid doaba orro leamen oalle muddui čielggas. Nomeniid sojajeapmi ja vearahaid sojajeapmi gieđahallojit sierranassii (deklinašuvdna ja konjugašuvdna). Almmatge sámegielas ii leat nu čielga rádjii nomeniid ja vearahaid gaskkas, ja leage áddemis ahte lea leamaš váttis meroštallat infinihttahámiid.

Čuolbman lea infinihttahámiid meroštallan: leatgo dat vearahat, nomenat main lea vearahápmi vai leatgo suorgásat¹⁶? Kemi (1993: 57) čállá ahte: *infinihttahámit gártet dego “oarbbes mánnán” finihitta vearahaid ja nomeniid gaskkas [...]*. Syntávssalaččat infinihttahámit sáhttet doaimmat nomeniid láhkai cealkagis: subjeaktan, objeaktan ja adverbiálan, ja gohčoduvvojit danin maiddá vearahat nominálahápmi (Kemi 1993: 56). Korhonen (1974) lea iskan infinihttahámiid lagabui. Sus leat vihtta syntávssalaš gáibádusa (morfologálaš kriteriá, funkšunála kriteriá, syntávssalaš kriteriá, semánttalaš kriteriá ja produktivitehta kriteriá), man vuodul lea iskan infinihttahámiid verbála- ja nominálavuoda. Kemi (2007) lea guorahallan Korhonen dutkosa ja čállá:

Korhonens undersøkelse viser at infinitte former ikke utgjør en enhetlig gruppe, men at de kan inndeles i fire kategorier. Aller nærmest finitte former kommer nektelsesverb, perfektum partisipp og infinitiv. En mellomgruppe danner aktio essiv, verbabessiv og nektende supinum. Deretter følger presens partisipp, gerundium, verbgenitiv og nektende supinum. Aktio står verbalet fjernest og nominalet nærmest. (Kemi 2007: 33)

Infinihttahámit, mat leat lagamus finihitta hámiid sáhttet leat verbála oassin cealkagis ja dát guoská maiddá aktio essiivii, vaikko lea biddjon nuppi jovkui. Infinihttahámiid gaskkas aktio lea nomeniid lagaš fuolki ja lea unnimusat vearahaid láhkai. Magga (2007: 284) čujuha maiddá aktio eahpesihkkaris stáhtusii infinihttahápmi, iige ane aktio duohta finihitta vearahápmi, go sodjá kásusiid mielde. Jus ii dohkket aktio infinihttahápmi, de lea diedusge gažaldat manin dan galgá dulkot cealkagis. Jus lea

¹⁶ Kemi (1993: 58) fuomášuhtta ovdamearkka dihtii ahte Nielsen (1926) mielas vearahagenetiiva gullá suorgásiidda.

eanet nomen go vearba, de ii sáhte juohkit temáhtalaš rolla (iige vejolaččat oažžut PRO subjeaktan). Mu materiálas cealkagiid infinihttahápmi lea (eanaš) infinitiiva, mii dán vuodul lea lagabus vearbba go nomena, iige dan stáhtusis danin galggašii leat eahpečielggassvuohta¹⁷.

4 Davvisámegiela unna pro

Lean guorahallan sihke váldo- ja oalgecealkagiid Johan Turi čállošis, main lea finihtta vearba ja mas oinnolaš subjeakta váilo. Ovdamearka () lea ovdamearkka dihtii rehkenaston golbman cealkkan:

(125) [CP Sii atne dakkár goanstta], [CP ahte vuide álddu čiččiid bohcco baikkain], [CP vai ii miessi njamat álddu]

Svonni (olggosaddojuvvomin) dutkkus veahkkevearbbaid posišuvnnaid birra čájeha ahte sánit sáhttet boahtit iešguđetge posišuvnnain cealkagis ja lea čilgen:

Sátneortnet davvisámegiela cealkagiin lea oba friddja, nu ahte sáni dahje sátnegihpu hámis boahtá ovdan makkár doaimma visses sánis dahje sátnegihpus lea cealkagis. Dattetge ii sáhte lohkat ahte sátneortnegis ii leat mearkkašupmi; vaikko sátneortnet dábálaččat ii rievdat semánttalaš sisdoalu, de sátneortnet sáhtta rievdadit cealkaga pragmáhtalaš beliid. (Svonni olggosaddojuvvomin)

Geavahan dás analysavuogi, mii boahtá ovdan Cole (2009), mas nulla subjektii leat evttohuvvon golbma lávkki ja mañimuččas geavahuvvo oinnolaš pronomen DP. Dás geardduhuvvon:

¹⁷ Fuomáš ahte Julien (1996: 164) goit lea geavahan ovdamearkka dihtii gerunnda vearbahápmiin, iige nomenin go su cealkkaovdamearkkain lea PRO.

(126)

1. Soabadeapmi sojahangehčosiid bokte (Discrete agreement)
2. Jus ii meinnestuva, de dovddiideapmi konteavsttalaš antesedeantta bokte (antecedent in context)
3. Áddejuvvon subjeakta (Preferred interpretation)
4. Oinnolaš DP (Overt pronoun)

4.1 Vuosttaš ja nuppi persovvna pro

Dan oasis Johan Turi čállošis Muitalus sámiid birra maid lean guorahallan, eai gávdno cealkkaovdamearkkat vuosttaš ja nuppi persovvna vearahámiin, main oinnolaš subjeakta váilo ja lean danin ohcan dákkár ovdamearkkaid Magga (1986) doavttirčállošis. Buot cealkkaovdamearkkain lean čájehan antesedeantta buoiddes bustávain ja lean lasihan ovdamearkkaide **pro** buoiddes bustávain.

Guorahala čuovvovaš ovdamearkkaid:

(127) **pro** in dieđe biđán go leŋget dien hearggi

(128) **pro** árašán dál lágget vuos álgit

(129) **pro** basášán nu árrat sotnabeaivvi vuolgit oaggut

(130) **pro** áibbašin viellja oaidnit

(131) dus **pro** lean oahppan čállit

(132) **pro** nisttihin bohkosit

(133) de šat **pro** in gillen mielde vázzit ja geahččat

(134) **pro** gáržojin vuovdit gusa, go vealgegáibáduš bođii

(135) **pro** nistásin guhkká oadđit

(136) Go sii luoitaledje, de **mon** ripmen molsut herggiid, vai **pro** gearrgan vuolgit, dasgo sevnjnodeame juo lei

(137) **pro** váiben čohkkát

(138) **pro** Balan gusa jápmit

(139) **pro** in lohpidan guhkká jávkat (iežan)

(140) **pro** álggahin su bargat

(141) **pro** in dal su gal gopmárdala dan bargat

(142) **pro** in astadivčče du vuolgit vuos

- (143) **pro** lihkkohin viellja dan gávdnat
- (144) **pro** nisttihin rean̄ga dan váldit fárrui
- (145) **pro** ribahin dan nieidda náitalit
- (146) de **pro** faskkastin riššasákki buollit
- (147) dál **pro** lean gokčan mánáid nohkkat
- (148) dál **pro** ferten nuolahit mánáid nohkkat

Ovdamearkkat (127)-(148) čájehit ahte **pro** doaibmá finihttacealkagiid oaidnemeahtun subjeaktan. **Pro** sadjái livčče vejolaš molsut oinnolaš DP pronomena *mun* ja cealkaga sisdoallu livčče ain seamma. Sojahangeažus, mii dovddiida **pro** bohtá ovdan finihta váldovearbbas, nugo ovdamearkka dihtii (138), biehttanvearbbas (142), temporála veahkkevearbbas *leat* (147) dahje modálavearbbas (148).

Dákkár ovdamearkkat čuvvot Cole (2009) vuosttaš evttohusa; soabadeapmi sojahangehčosiid bokte, iige danin *leat* dárbu geavahit bohtte goansta, mii livččii dovdiideapmi antesedeantta bokte. Ovdamearka (136) čájeha, ahte *mon* livččii vejolaš antesedeanta *pro:ii*, muhto antesedeanta *ii* adnošii, go **pro** almmatge birge dan haga.

Čuovvovaš ovdamearkkain **pro** doaibmá oinnolaš DP pronomena *don* sajis:

- (149) Go *don* *leat* nu bahá ahte **pro** álo máhtát soaibmat mu nuoskin ja **pro** vuorjjat mu dainna
- (150) **pro** It galgga suorganit, go **pro** oainnašat maidege
- (151) Jos **pro** moraštit riemažat, de dohko **pro** manat vel iešge, gos duot ruoššat.
- (152) **pro** miedatgo njuovvat dan gálbbi?
- (153) *Don* galggat giehkat obba eallináigái goađi ráhkadit; muhto **pro** it galgga goassege sealgat
- (154) muhto árabut fastain gerge mátkái idđedis, go **pro** it áddján viežžat meahccis herggiid
- (155) arvvatgo **pro** stivret geavgnjá meliin?
- (156) it **pro** galgga ádjit gussiid vuolgit
- (157) **pro** galggat adnut su bohtit
- (158) **pro** galggat bidjat rean̄gat dan bargat
- (159) it **pro** galgga mánáid oldet doarrut

(160) **pro** atte su bargat dál dan barggu

Materiálas eai leat gávdnon ovdamearkkat 1. ja 2. persovna guvttiid- ja mánggaidlogus *moai/doai, mii/dii*, mat livččet **pro**. Vaikko materiálas eai gávdno ovdamearkkat, main lea 1. ja 2. persovna nuppiid- ja mánggaidlogu **pro**, de dat leat almmatge vejolaččet [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

(161) Moai vulggiime gávpái ja de **pro** manaima girkui.

(162) Doai borrabeahhti láibbi, muhto **pro** eahppi guossot earáide borramuša.

(163) Mii vuolgit vuos áhku galledit. Dasto **pro** sáhttit fitnat čeazi galledeamen.

(164) Dii bargabehtet nu viššalit, **pro** ehpetge váidal obanassiige.

4.2 Goalmmát persovna **pro**

Haegeman (1994: 452) čájeha ahte itáliagielas **pro** soabada finihttavearbba vuosttaš-, nuppi- ja goalmmát persovnnain. Itáliagillii lea ovdamearkka dihtii vejolaš dadjat čuovvovaččet (ovdamearka vižžon Haegeman 1994: 461):

(165) **pro** sono andati a Roma.

pro leat-3PL mannat Romai

Sii leat mannan Romai.

Goalmmát persovna vearbahápmi *sono* dovddiida **pro** ja dahká nulla subjeavtta vejolažžan. Davvisámegielas vástideaddji cealkka (166) ii leat dohkálaš oinnolaš DP haga. Buohtastahte:

(166) Sii leat mannan Romai.

(167) ***pro** leat mannan Romai.

Lea čielggas ahte davvisámegiela goalmmát persovna **pro**, ii sáhte leat seamma go itáliagielas. Haegeman (1994: 456) namaha hebreagiela ovdamearkan, mas **pro** lea ráddjejuvvon gullat dušše vuosttaš ja nuppi persovdnii futuvrras ja vássán áiggis.

Davvisámegiela finihttavearbba sojahanmálla (168):

(168)

pro_i viegan_i
pro_i viega_t_i
son/*pro_i viehká_i
pro_i vihke_i
pro_i viehkabeah_t_i
soai/*pro_i viehkaba_i
pro_i viehka_t_i
pro_i viehkabeht_t_i
sii/*pro_i vihket_i

Vaikko davvisámegielas ii leat pro seamma láhkai go itáliagielas, de ii mearkkaš ahte goalmmát persovna pro ii obanassiige leat vejolaš. Davvisámegiela goalmmát persovna pro lea namahan Svonni (olggosaddojuvvomin). Čuovvovaš ovdamearkkas lea pro. Guorahala:

(169) Ja **sámit** dainna ballet dain rokkiin, **pro** eai duostta roggat eai ge nohkkat dain rokkiin.

Davvisámegiela vuosttaš ja nuppi persovnnas boah_t_a ovdan, mii pro lea, muhto ná ii leat goalmmát persovnnas. Goalmmát persovna pro ii sáhte dovddiiduvvot seamma láhkai go vuosttaš- ja nuppi persovna pro. Dán dihtii Cole (2009) vuosttaš lávki dovddiideapmi sojahangehčosa bokte ii doaimma ja boah_t_e lávki ferte geahččaluvvot. Ovdamearkkas (169) pro oažžu mearkkašumi antesedeanttas, mii lea konteavsttas ja áddejuvvo dan bokte. Antesedeanta *sámit* lea mánggaidlogu vuosttaš persovna ja pro mearkkašupmin šaddáge *sii*. Čuovvovaš ovdamearkkat čuvvot seamma minstara, mas pro oažžu mearkkašumi antesedeanttas, mii lea konteavsttas:

(170) De **sii** álge doarridit ja **pro** čuoiggahedje dassá go gottit váibe [...]

(171) Geasset Norggas **sápmelaččat** orro mearragáttiin ja **pro** atne ealu vuvddiin ja váriin, gos **sii** hálide.

(172) Ja dalle leat juo vuohččan **sápmelaččat** algán uvhret siiddiide, vai **pro** ožžot eanet gottiid alceset dahje vai lassána eallu.

(173) Ja dalle **sámit** bohče olu mielkki áldduin ja **pro** dahke vuosttáid.

- (174) Ja go eai **dárrolaččat** šahten ožžon [sin] ballát guhkibui, de **pro** álge rievvut visot maid gávdne, vuosttáid, milkkiid ja duljiid ja gusaid ja soames sámi godde maddá.
- (175) Ja **son** ii dahkan maidege dan jagi, muhto **pro** bodii fas nuppi jagi, [...]
- (176) Ja **sii** dahke darfegoađi vuohččan, ja **pro** vuojehedje sámiid eret das nai.
- (177) Ja **son** viegai dohko ja **pro** časkkii dan sámi jámas.
- (178) Ja go boahtá **ealli** ala, de **pro** gahččá oktanaga luoddaneami sisa.
- (179) De fas **sámit** šadde vuolgit eret, de eai šahten **sámit** sáhtttán báhtarit, muhto ii lean šat muorrráđji badjelis, de **pro** ferteje náđđut.
- (180) Ja go idit šaddá, de fas **reinnárat** bohtet ealuin. Ja de **pro** álget fas rátkit seammáládje go vuosttaš b[eaivvi]:[...]
- (181) Ja go dat buorre dálki bistá dan moadde dahje máŋga beaivvi, de **sámit** besset johttát. Ja go dál **pro** leat viimmat beassan johttát, [...]
- (182) Ja **dat** galgá vázzit álohe olles ija ja ii **pro** [galgga] luoitit beatnaga ogohallat.
- (183) Ja go **sii** beaivvi ohce ja **pro** eai gávdnan, de ii lean sis dilli ohcat nuppi beaivvi.
- (184) Muhto go lea buorre dálki, de gal birgejit **sámit**, vaikko **pro** leat duoddariid alde.
- (185) Muhto go **nisu** lea siiddas, de **son** beassá senġii go máná **pro** lea riegádahttán.
- (186) **Muhtun** lea nu heaigu, jos **pro** gullá mánás man ge lágaš siva, de seahkana jierbmi.
- (187) Go **mánát** leat šaddan dan muddui ahte **pro** vihket olgun, [...]
- (188) Ja de **sii** ohppet dušše látti eallimii ja **pro** eai sámi eallimii oahpa eai ollenge.
- (189) Go lea **mánná** 4-jahkásaš, de **pro** ferte riidet hearggi čielggi alde, juogo lea fiertu dahje arvi dahje čoaskkis.
- (190) Ja **dat boares olbmot**, mat leat 80 jagi boarrásat, **sii** leat vuoimmehuvvan, ja sis leat heajut čalmmit, ja **sii** eai nagat vázzit nu ahte **pro** jođáše johtti siiddas.
- (191) Ja **sii** váibet nai nu ahte **pro** eai veaje guhkes beaivásiid vázzit ovtatmanus.
- (192) Ja de **sii** fertejit orrut ija meahcis ja eai **sii** oaččo dolage muhtumin, ja vaikko **pro** oččoše ge ovta dola, eai **sii** veaje goit skirriid gaikut nu olu, [...]
- (193) Muhto johtet **sii** fal nu hoahpus, go **pro** ollejit daid bahámus duoddariid badjel, vai ii jovssa garra dálki.
- (194) Ja **dat siiddat**, main ii lean vihki, **dat** balle dan siiddas, geas leai vihki ja **pro** garve guhkin doaresbeali.
- (195) **Sii** atne dakkár goanstta, ahte **pro** vuide álddu čiččiid bohcco baikkain, vai ii

miessi njamat álddu.

Dáid ovdamearkkain (170)-(195) pro čujuha álo bajit cealkaga antesedentii. Materiálas gávdnojit maiddái ovdamearkkat, mas leat guokte (dahje eanet) pro maŋŋálágaid.

Ovdamearkkain guktot pro:at čujuhit seamma antesedentii:

(196) Ja **sii** ožžo nu ollu ahte **pro** álge doallat siidda, ja **pro** geahččaledje gos lea buoremus orrut ealuin juohke áigi jagis.

(197) Ja de **sámit** báhtare vuovdegierraggiidda, ja doppe **pro** orro ráfis ollu jagiid ja **pro** guođohedje ealuideaset dain vuvddiin ja váriin, mat ledje ávdimin dahje orruidhaga.

(198) **Son** vuohččan – go bođii dan báikki geahččat – de **pro** rokkastalai eatnama ja **pro** bijai njálbmái ja máistašii.

(199) Muhto go bohccot guhto boares vieru mielde birra dan báikki, gosa leai **dáža** dahkan goađi, de suhtai **son**. Ja go **pro** gulai sámiid reainnideame bohccuid, [...]

(200) **Dat** guđet suhttet ja **pro** álget viegahallat ja **pro** velá gilljot beatnagiiguin ja de bohccot ruhttet ja seahkanit ja de šaddá ođđa bargu, ja dan sivas dávjá **pro** suhtadit.

(201) Go **sii** dál fas johtet, de **sii** välljejedje lojimus herggiid, go **pro** dihte, ahte dál lea váralaš johtingeaidnu, dakkár, ahte jos ballá **heargi** ja **pro** álgá ruohtadit, de **pro** gal fierrala vulos.

(202) Ja dál gal **mánát** gollot ja váibet nu ahte **pro** eai maŋážassii biso hearggi alde, dainna go **pro** leat galbmon.

(203) Ja **sii** guođohit dassá go šaddá nubbi beaivi ja de **pro** vuojehit goađi lusa ja de **pro** johttájit fas dakkaviđe.

(204) Ja **riidejeaddji mánát** bahámusat galbmoje, ja **pro** váibe nu ahte **pro** eai šat bisson hearggi alde.

(205) Ja **iežát** ráhkadit biepmuid, ja go **pro** leat biepmuid ráhkadan de **pro** borret.

(206) **Muhtun nissonat** leat nu roahkkadat, ahte **pro** álget bargat guovtti jándora geažes, go **pro** dovdet ahte sii leat dearvašat – ja de **pro** leat šaddan nu skihpasat, ahte **pro** leat šaddan veallahit maŋggaid mánuid ja leat **muhtumat** jápmán nai dakkár roahkkatvuodain.

Dattetge gávdnojit maiddái cealkagat, main ii leat seamma čielga antesedeanta go dain cealkagiin, mat dássázii leat boahtán ovdan. Gaskkas sáhttet leat eará cealkagat ja eará vejolaš antesedeanttat:

(207) Muhto go lassánedje olbmot, de bohte **čáhppesbivttasolbmot**_i fas dohko, gosa ledje sámít vuohččan ballán. Ja **pro**_i dahke orohagaid jur dasa gos sámít ledje orrume, dan dihte go **sii**_i oidne, ahte das leai čáppa gieddi, maid ledje bohccot dušken – gožžan ja baikán – gos ledje **sámít**_k orron máŋga olmmošbuolvva. Ja de **pro**_{i/*k} vuojehedje fas sámiid eret orohagainaset.

Ovdamearkkas (207) oaidnit ahte maŋimuš *pro*_{i/*k} ii referere antesedentii *sámít*_k muhto antesedentii *čáhppesbivttasolbmot*_i mii lea ovdalabbos ovdamearkkas. Guktuin *sámít* ja *čáhppesbivttasolbmot* leat máŋggaidlogu goalmmátpersovvna phi-sárgosat (*sii*). Jus dušše veardidivččii sojahangehčosiid bokte, iige válldášii vuhtii stuorit konteavstta, de bártidivččii jáhkkit lagamus antesedeantta sojahangehčosiid dovddiideaddjin, go duodas lea *čáhppesbivttasolbmot* sojahangeažus mii dán oktavuodas dovddiida maŋimuš pro, nugo koindekseren čájeha. Ovdamearkkain (208)-(211) ferte maddái fáktet antesedeanttaid, go leat eará vejolaš antesedeanttat:

(208) Dat lea dáhpáhuvvan máŋgga háve, ahte **sápmelaš**_i lea nohkkan dan rokki siste. Ja de lea boahtán **dakkár olbmohámat**_k ja **dat**_k lea hupman, ja **pro**_k gohčui su eret vuolgit. Ja **pro**_k lea dadjan: “Ale (**pro**_i?) nohka mu alde!” Ja jos **pro**_i ii velá vuosttaš geardde jeagat, de son gohčču nuppádis velá garraseappot.

(209) Ja go **sámít**_i oidne ahte **dáža**_k vulggii eret, de vihke **sii**_i dan jápma olbmo lusa ja **pro**_i guoddile hoahpus eret rásiid sisa.

(210) Ja gal **muhtumat**_i leat jápmán johtolagaid ala nai, eaige **dat**_k leat astan daid oheat – **pro**_k leat máŋggaid jagiid maŋŋil oaidnán dávttiid, muhto eai **dat**_k dain atnán [vára] eambo go bohccodávttiin.

(211) **Dat**_i leat boares áiggis **sámít**_i ožžon diehtit, ahte **ulddat**_k leat lonuhan máná hui hoahpus, go **mánná**_m šaddá báhcilit okto goahtái. Ja go **pro**_{Gen} dan dakkaviđe fuomáša ja **pro**_{Gen} álgá risset máná buolli gaskasiiguin, dalle válldet **ulddat**_k mánáset ruoktot ja **pro**_k addet nuppi

Gávdnojit maddái ovdamearkkat, main orro leamen čielga antesedeanta nugo (212) *mon*, muhto main antesedeanta ii heive oktii *pro*:ain:

(212) **Mon**_i lean jurddašan, ahte dat livččii buoremus, jos livččii dakkár girji, masa lea visot čállojuvvon bajás sámi eallin ja dilli, vai **pro**/***i** eai dárbbáš jearrat got lea sámi dilli [...]

Biehttalanvearba *eai* ii sáhte dovddiidit pro soabadeami bokte go lea goalmát persovdna. Dat pro mii dás gávdno, ii sáhte refereret antesedentii *mon* bajit cealkagis. Subjeakta *mon* lea vuosttaš persovdna ovttaidlogus, muhto pro referere dán oktavuodas goalmát persovdna mánggaidlohkui *sii*. Dovddiideapmi antesedeantta bokte ii doaimma dán oktavuodas ja boahte vejolašvuohta Cole (2009) bokte lea dalle ahte pro referere áddejuvvon subjektii. Dát orro doaibmamin dán oktavuodas, go *sii* masa pro čujuha dás lea namahuvvon ovdalaš teavsttas ja lea Ruota hállehus. Veardit (Turi 2010: 11):

(213) Ja mon lean ipmirdan, ahte **Ruota hállehus**_i háliida min veahkehit nu olu go sáhtta, muhto **sii**_i eai oaččo riehta čielgasa, jur got dat lea min eallin ja dilli [...] **Mon**_k lean jurddašan, ahte dat livččii buoremus, jos livččii dakkár girji, masa lea visot čállojuvvon bajás sámi eallin ja dilli, vai **pro**/***k** eai dárbbáš jearrat got lea sámi dilli [...]

Go davvisámegeiela goalmát persovdna pro ii sáhte dovddiiduvvot sojahangehčosa bokte, de ferte dorvvastit áddejuvvon mearkkašupmái. Ovdamearkkain (214)-(220) pro:as ii obanassiige leat antesedeanta konteavsttas, muhto pro áddejuvvo ollislaš konteavstta bokte ja oažžu generálaš mearkkašumi:

(214) Dás **proGen** gullá eanemus Juhkásjávrrí suohkana sámiid birra.

(215) Ja dalle eai sámit diehtán ahte Ipmil lea, muhto sis lei goit dakkár jáhkku, ahte **proGen** galgá juoidá bálvalit.

(216) Ja dan gal **proGen** ipmirda, ahte dalle lea čoaskkis, go muohtta váriide ja ordarájiide nai.

(217) Ja dat rátkkagoansta lea dakkár, ahte dat ii ábut ahte **proGen** lea gievra dahje falli viehkat, [...]

(218) Ja seavdnjadin ii **proGen** oainne gosa hearggit mannet [...]

(219) Ja go dál lea seavdnjat ja arvi, de lea nu seavdnjat, ahte **proGen** ii oainne ii julggiid ovdii ge! Muhtumin **proGen** vázza geađggi vuostá ja muhtumin jávrái ja

jeaggái ja muoraid vuostá, ja bohccuid **proGen** maiddá ii oainne muhto **proGen** beare gullá.

(220) Dát rássi šaddá velá alit eatnamiidda go skierri. Ja go lea velá seavdnjat, de **proGen** ii oainne, de **proGen** galgá njávkat, geas leat heajos čalmmit.

Ovdamearkkaide (221)-(944) lean merken subjeavttaid buoiddes bustávain, go vuosttaš geahčastagas orušii ahte dat sáhtášedje doaibmat pro antesedeantan. Almmatge daid ii sáhte koindekseret pro:ain, go pro:as lea dáin cealkagiin generálaš mearkkašupmi, nugo ovdamearka (349) čájeha. Ovdamearkkat (221), (222) ja (223) čájehit ahte generálaš pro sáhtá ihttit eará pro:aid gaskii, main lea antesedeanta konteavsttas.

(221) Báhkkan **boazu**; ruohtá bajás gáissáide, dakkár baktegáissáide, gos **proGen**/*i ii beasa bajás ii ge vulos, jos **pro** ii muite jur dakko boahitit gokko **pro** lea mannan.

(222) De **sámit**; álget rátkkašit dakkár biriin, gos **proGen** ii soaba johtit ovttas, dakkár biiriin, gos lea viđa dahje gávccii duháha árvosaš eallu. Ja boares áiggis **pro**; eai leat atnán gárddiid, muhto dušše jalges dievás leat **sii**; rátkán, [...]

(223) Ja de dál nohká beaivi, ja de čoahkkanit **isidat**; čoahkkái árvalit gosa **proGen** soahpá bidjat guđege lahki ealus. Ja go **pro**; leat soahpan gosa **pro**; galget lahki bidjat, de vulget reainnarat juohke lahkkái.

(224) Ja jos **eadni** jápmá, dahje jos **nissonat** bistet čiččiid galbmot nu ahte bohtanit ja sidjot ja nohká mielki, [de] máná **proGen** šaddá bahá biebmat.

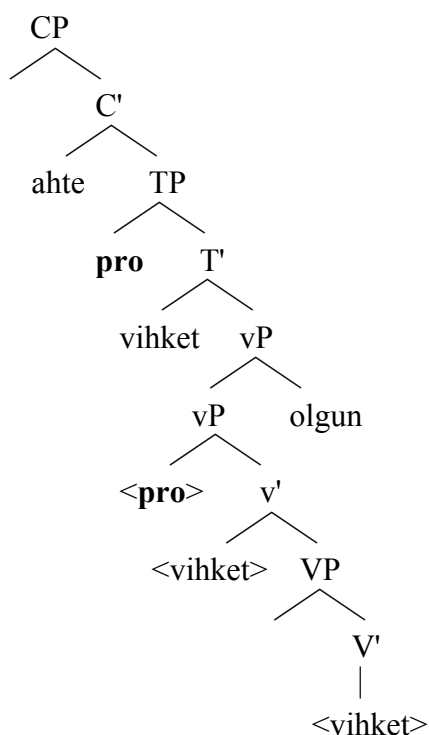
(225) Sámiin lea **okta dáiga**; jos vuohččan go **proGen** johtá orrunsajis, de lea mearka got manná vuosttaš sirddagaskka, de manná olles mátki nu.

(226) Ja dat muorra lea nu heittot, ahte **proGen** ii oaččo go ráhput daknasiid siste – ja vánis velá dat ge.

Dás lean dál mannan čađa ovdamearkkaid, mas oidno, mo pro doaibmá davvisámegiela aktiiva cealkagiin. Pro doaibmá Cole (2009) evttohuvvon lávkkiiid mielde. Cealkka *ahte pro vihket olgun* oassin ovdamearkkas (187) dás geardduhuvvon (227) lea muorrastruktuvra (228):

(227) Go **mánát** leat šaddan dan muddui ahte **pro** vihket olgun, [...]

(228)

4.3 Dálkki- ja luondduriikacealkagat

Muhtun cealkagiin pro ii oba leatge vejolaš. Dákkár cealkagat leat dálkki- ja luondduriikacealkagat:

(229) go lea liegga ilbmi

(230) [...] ahte dalle lea čoaskkis, go muohtta váriide ja oarjerájiide nai.

(231) Ja de álggii muohttit ja šattai nu čoaskkis [...]

(232) Ja de lea ihkku hui seavdnjat, nu seavdnjat [...]

(233) Dakkár garra dálkin, go arvá ja šlahtta [...]

(234) Ja go firtesta, de **pro** álget goikadallat loavdagiid ja muhtumat vulget oheat daid láhpon bohccuid.

(235) Ja go lea firten, de lea boazu olu lojit go garra dálkin.

(236) Dál lea hoahppu dahkat gođiid ovdal go sevnjoda, [...]

(237) Ja de šattai nu čoaskkis ja guoldu ja nu garas bieggá, ahte bálkkui herggiid veallut ja nođiid eret herggiid alde.

Dálkki ja luondduriikacealkagiin, ležžet dal váldocekagat, nugo (236) *Dál lea hoahppu dahkat gođiid*, dahje oalgecekagat nugo (233) *,go arvá ja šlahtá* ii leat pro. Pro, mii gávdno ovdamearkkas (234) ii guoskka dálkecekagii, muhto lea goalmmát persovvna pro, mii čujuha eará antesendentii.

4.4 Passiivacealkagiid pro

Davvisámegiela aktiivacealkagis DP unna vP spesifikáhtoris oážžu temáhtalaš rollan dahkki ja sirdása loahpas TP spesifikáhtorii subjeavtta posišuvdnii. Passiivacealkagis (*-juvvot*) vP spesifikáhtorposišuvdna váilo ja DP čuožáhaga posišuvnnas sirdása dasto TP spesifikáhtorii subjeavtta posišuvdnii (geahča kapihtala 3.2 Passiivacealkka). Dás guorahalan man láhkai pro láhte passiivacealkagiid oktavuodas.

Ovdamearkkas (238) leat passiivahámit *giessaluvvo* ja *bassojuvvo*:

(238) Go **mánna**_i lea dearvan riegádan, de **pro**_i *giessaluvvo* ruksesmiesi náhki sisa dassázii go **pro**_{*i} ožžot čázi liegganit. Ja go čáhci lea liegganan, de **pro**_i *bassojuvvo* golmma gearddi beaivvis golbma beaivvi, ja golmma beaivvi geažes **pro**_{*i} álget bassat guktii beaivvis.

Ovdamearkka (238) oktavuodas, mas Turi muitala máná riegádeami birra, son geavaha passiivva ja vealtá almmuheames ageantta, nammalassii geat leat veahkeheamen riegádahtti nissona ja geat gisset máná ruksesmiesi náhki sisa (geahča Turi 2010: 27). *Mánna* lea subjeakta ja šaddá vuosttaš pro antesedeantan, muhto lea ožžon temáhtalaš rollan čuožáhat¹⁸. Nubbi **pro**_{*i} ii referere subjektii *mánna*_i, muhto čihkkon agentii, mii lea jávkan passiivahámi dihtii (ferte leat muhtun eará guhte bidjá čázi liegganit).

Sullasaš minstar geardduhuvvo cealkagis (293), mas leat passiivahámit *geahččaluvvot* *biddjojuvvot* ja *njammojuvvo*:

(239) Muhtumin lea **mánna**_i hávkan eatni goatu gisa, ja de lea goansta ahte **pro**_{*i} ii

¹⁸ Veardit:

T Θ
(i) Mánna riegáda.

čuohppat nábi galgga, galgá geahččaluvvot biddjojuvvot heagga – ja njammojuvvo njunneráiggiid ja njálbmeráiggiid, ja dainna goansttain **pro***_i lávejit oažžut heakka mánnái.

Cealkagis (239) pro ii sáhte čujuhit *mánnái*. Ageanta, mas aktiivacealkagis livččii temáhtalaš rollan dahkki lea čihkkon passiivacealkagis, muhto vuhtto dattetge duogázis. Passiivacealkagiin ovdamearkkas (239) leat dás ovdanbukton (240) ja (241). Dain ii leat pro, go cealkagiin lea DP čuozáhat, mii lea sirdásan TP spesifikáhtorii duhtadit gievra EPP-sárgosa:

(240) [CP[TP[DP Heagga] galgá geahččaluvvot biddjojuvvot]]

(241) [CP ja [TP[DP njunneráiggiid ja njálbmeráiggiid] njammojuvvo]]

Jus buohtastahttit dáid passiivacealkagiid boahhte ovdamearkkain (242), de boahdá vel čielgasabbot ovdan, goas pro sáhtta gávdnot passiivacealkaga oktavuodas:

(242) Ja jos lea botnjasan **juolgi**_i dahje **giehta**_i dahje **soames iežá báiki**_i, de **pro**_i njulgejuvvo dakkaviđe.

Dán cealkagis pro čujuha bajit cealkaga subjektii. Jus ovdamerkkii ráhkada aktiiva vuostepárra, de livččii nugo (243). Passiivacealkka (244) čájeha ahte temáhtalaš rollat eai leat rievdan vaikko cealkka lea ožžon passiivahámi:

A Θ

T Θ

(243) Son_k njulge [juolggi_i/gieđa_i/soames iežá báikki_i] dakkaviđe. (aktiivacealkka)

T Θ

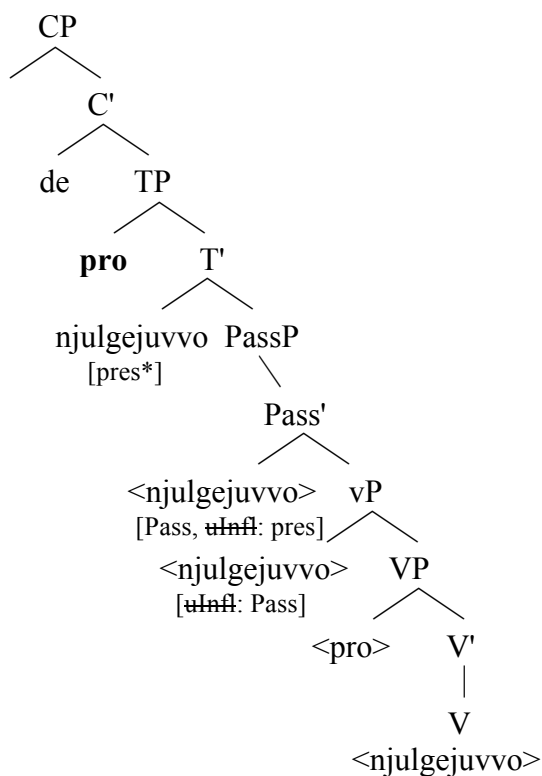
(244) [Juolgi_i/giehta_i/soames iežá báiki_i] njulgejuvvo dakkaviđe. (passiivacealkka)

Ovdamearkkas (242) pro ii referere čihkkon ageantasubjektii (dahkki), muhto bajit cealkaga oinnolaš DP:ii, mii gávdno subjeavtta posišuvnnas TP spesifikáhtoris ja lea ožžon temáhtalaš rollan čuozáhat unna vP vuolde. Fuomáš maiddá ahte ovdamearkka (242) oinnolaš DP lea goalmát persovna ovttaidlohku (*dat*). Go antesedeanta konteavsttas DP *juolgi/giehta/soames iežá báiki* dovddiida pro, de pro árbe phi-sárgosiid Cole (2009) nuppi lávkki bokte. Jus cealkagii (245) *de pro njulgejuvvo*

dakkaviđe, mii lea ovdamearkka (242) oassin, sárgu muorrastruktuvrra, de livččii (246):

(245) de **pro** njulgejuvvo dakkaviđe.

(246)

Eangalaskielas passiivacealkka gáibida veahkkevearbba leat (was), muhto davvisámegielas veahkkevearba ii leat bákkolaš (veardit Adger 2004: 231). Unna vP vuolde v-oaivi ii juoge akkusatiivva kásusa ja unna vP spesifikáhtorposišuvdna váilo. Passiivagihpu árvvosmahtta vearbba passiivagehčosiin ja dasto vákšojuvvo áigi.

Ovdamearkkain (247) ja (248) lea seamma minsttar:

(247) Muhto **mánná**_i dál bassojuvvo, dego ovdalis juo lea muitaluvvon. Ja de **pro**_i gissojuvvo liinniid ja boheconáhkiid sisa ja **pro**_i biddjojuvvo gietkama sisa.

(248) **Dat**_i lea sojahuvvon iežá muoras, vai **pro**_i doallá loktasis sujiid vai ii mánná hávkka.

Lea maiddái čielggas ahte ii buot passiivacealkagiid oktavuodas leat pro, nugo (249) čájeha:

(249) Máná oaivvi bajil manná golmmasuorat báddi maiddá, ja dasa lea biddjojuvvon **mánnggafearggat helmmot_i** ja **silbaboalut_i**, vai **mánná_k** dasa geahččá ja **pro_k** ádjána.

Vejolaš antesedeanttas *mánnggafearggat helmmot ja silbaboalut* lea temáhtalaš rolla čuozáhat, muhto cealkagis gávdno nubbi vejolaš antesedeanta *mánná* (dahkki) ja pro viežžá refereanssa das. Buot dássáš ovdamearkkain pro lea čujuhan ealli antesedentii. Sáhttago pro obanassiige čujuhit jápma diŋgii (nugo *mánnggafearggat helmmot ja boalut*) vai leago pro:as muhtun erenomáš iešvuohta, mii hehte dákkár refereanssa. Dát guoská maiddái ovdamearkkaide, nugo (242). Dán guorahalan boahtte vuollekapihttalís.

4.5 Pro iešvuohta

Analyseredettiin Turi (2010) cealkagiid dáinna vugiin, de čielgá ahte pro vejolaččat sáhtášii ilbmat maiddái jápma diŋggaid sajis [-ealli]. Olbmos lea ovdamearkka dihtii iešvuohta [+ealli] ja geađggis [-ealli]. Lean merken [-ealli]-antesedeanttaid buoiddes bustávain:

(250) Go mánát leat šaddan dan muddui ahte vihket olgun, de suvččagit muhtumin suorpmat, ja bárdnemánáin suvččaga **gurbmá_i** dahje **čibe_i**, ja jos eai ipmir dákkaviđe čárvut muohttagiin, de **pro_i** gahččá eret dan ráje go lea **pro_i** suvččagan dahje galbmon.

Guorahala (251) ja (252) [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

(251) #Geađgi viegai ruoktot.

(252) Dat viegai ruoktot.

Ovdamearka (251) lea s-válljema bokte dohkketmeahtun (s-válljema birra kapihttalís 2.4.1). Subjeakta *dat* ovdamearkkas (252) ferte mearkkašit [+ealli], jus galgá leat dohkálaš. Danin (252) ii sáhte mearkkašit ahte geađgi viegai ruoktot. Go *dat* čujuha olbmui, de olmmoš lea [+ealli] ja pro lea vejolaš čuovvovaš cealkagiin. Sáhttago *dat* [-ealli] leat pro? Dat orru goit leamen nu dáin ovdamearkkain:

(253) Ja **giedat_i** leat galbmon nu ahte **pro_i** eai nagat doallat spahkaoivviin gitta

(254) Ja jos mastadedje dakkár siiddain gos ii lean **dávda_i**, de **pro_i** darvánii dakkaviđe

(255) Ja go leai alimus vuoimmis **dávda_i**, de **pro_i** darvánii luottain nai

Dán golmma ovdamearkkas pro sáhtta molsut DP pronomenii *dan*. Pro lea dalle viežžan refereansa antesedeanttas konteavsttas, nugo buot davvisámegiela goalmmát persovvna pro:at láhttejit. Ovdamearkkas (253) sáhtta jurddašit *giedaid* olbmo oassin ja vaikko lea vejolaš geavahit *dan* pro sajis, de dat lea almmatge [+ealli]. Ovdamearkkain (254) ja (255) *dávddas* lea ožžon olbmolágan iešvuodát ja geavahuvvo dego livččii [+ealli].

5 Davvisámegiela stuorra PRO

Magga (1986) lea doavttirgrádačálloš *Studier i samisk infinitivsyntaks. Del I* sirren vearbaid sisdoalu dáfus ja syntávssalaččat. Syntávssalaččat son lea juohkán cealkagiid dan maid gohčoda *infinitiivacealkkan* ja *akkusatiiva-infinitiiva cealkkan* (oaniduvvon AI-cealkka). Infinitiivacealkagis lea finihtta vearba, mii váldá infinitiiva komplemeantan ja mas finihttavearba subjeakta doaibmá infinitiivva subjeaktan. AI-cealkagis finihtta vearba váldá nominála objeavtta ja objeakta doaibmá infinitiivva ageantan. Cealkkaovdamearkkat dás eai čuovu Magga (1986) ráhkaduvvon joavkkuid.

5.1 Modálavearbbat ja PRO

Veahkkevearbbat eai juoge temáhtalaš rollaid. Dát lea dehálaš dán barggu oktavuodas ja nu šaddáge dárbu geahččalit sirret veahkkevearbaid dábálaš vearbain.

Modálavearbaid ja dakkár vearbaid, mat muittuhit modálavearbaid (veardit kap. 3.1 Veahkkevearbbat) oktavuodas dát ii leatge nu ovttagardán ášši, go muhtun vearbain lea ain eahpečielga stáhtus. Lean iežan barggus geahččan Magga (1986) Appendix I. Son lea dás sirren vearbaid iešguđet joavkkuide ja merken vearbaid positiiva ja negatiiva veahkkevearbadovddaldagaid. Lassin lean váldán vuhtii Svonni (2012), gii evttoha sirret vearbaid dan vuodul sáhttágo daid bidjat passiivii dahje ii.

Nickel (1990) namahuvvon duohta modálavearbbat vástidit Magga (1986) vearbajoavkkuide epistemeálaš vearbbat (dárogo. epistemiske verb), vearbbaid, mat mitalit juoga miellaguottu birra (dárogo. holdningsverb ja futuvrravearbbaid (dárogo. futurumverb). Dat, mii dahká árvvoštallama váttisin lea ahte muhtun vearbbat sáhttet Magga (1986) mielde gullat máŋgga vearbajovkui. Almmatge muhtun čielga modálavearbbat gal leat, muhto dasto gávdnojit maiddá vearbbaid, mat sulastahttet modálavearbbaid ja váldet infinitiivva komplemeantan. Oassi denohtalaš vearbajoavkkus (dárogo. *denotiske verb*) ja eanaš oassi deskriptiivva vearbbaid (dárogo. *deskriptive verb*) livččet dakkár. Dáidda Magga lea merken buori muddui veahkkevearbadovddaldagaid, muhto dat eai leat seamma čielga (modála)veahkkevearbbat go duot eará namahuvvon joavkkut. Vearbba *beaggit* maid ferte namahit, go orru maiddá gullamin daidda vearbbaide.

Váttisvuohtan lea dalle mo dáid eará vearbbaid, mat eai leat čielga modálavearbbat galgá giedahallat; nammalassii juhketgo temáhtalaš rolla vai eai? Dás lean Magga (1986) vuodul válljen giedahallat dáid vearbbaid veahkkevearban, eaige dalle juoge temáhtalaš rolla. Das čuovvu dehálaš ášši dán barggu oktavuodas. Buohstahte ovdamearkkaid (ovdamearkkain subjeakta lea merkejuvvon buoiddes bustávain ja veahkkevearba kursiiuvain):

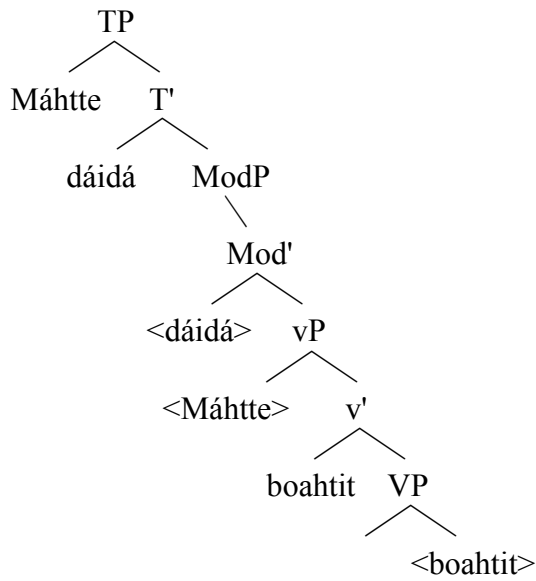
(256) **Máhtte** *dáidá* boahit ihttin.

(257) ***Máhtte** *dáidá* PRO boahit ihttin.

Ovdamearkkas (256) lea modálavearba *dáidit*. Temáhtalaš rollaid juohkki ferte danin leat infinitiiva *boahit*. *Boahit* lea intransitiivavearba ja juohká ovttá temáhtalaš rolla (dahkki) *Máhtii*. PRO ii leat vejolaš, go vearbba eai leat eanet temáhtalaš rollat, maid sáhtáii juohkit (257). Cealkagis (256) lea dušše okta leksikála dássi (unna vP) ja dan struktuvra lea (258)¹⁹.

¹⁹ Dán rájes muorrastruktuvrrat leat álkiduvvon go lean válljen guođdit eret adjunktaid nugo *ihttin* struktuvrras. Dákkár struktuvrras infinitiiva *boahit* juohká *Máhtii* temáhtalaš rolla ja *Máhtte* sirdása TP spesifikáhtorii sárgosiid geažil. Modálavearba *dáidit* ovttastahtto murrii easka funkšunála dásis, iige juoge temáhtalaš rolla.

(258)

Ovdamearkkain (259)-() lea veahkkevearba, muhto ii fal PRO. Dáid struktuvra vástida () dainna lágiin, ahte ovdamearkkain lea dušše okta leksikála dássi.

(259) ja dan dihtii ballagođii kapteaidna hui sakka, ahte *dáidá* **biro** su váldit

(260) ja gonagas balai, go son lei nu boaris, ahte **son** *dáiddii* vuoittáhallas.

(261) **Don** gal *fertet* buohccát go nie álás váccát olgun

(262) **Dat** *galgá* ábuhit

(263) Ja jos dat jáhkka ja álgá sihtat, de **dat** *sáhtta* ábuhit

(264) **Dat** *sáhte* jávkat mánggaid jándoriid.

(265) **Don** gal *soaittát* diehtit.

(266) dasgo mu eatni ii dáhttun mielastis, ahte **son** *galggai* guoddit geafivuoda nama

(267) Itgo **don** *sáhte* munnje čalmmiid luoikat oanehaš áigái?

(268) **báhppa** *beaggá* boahtit

Dattetge, vaikko cealkagis lea veahkkevearba, de das *sáhtta* maiddái leat PRO. Cealkka

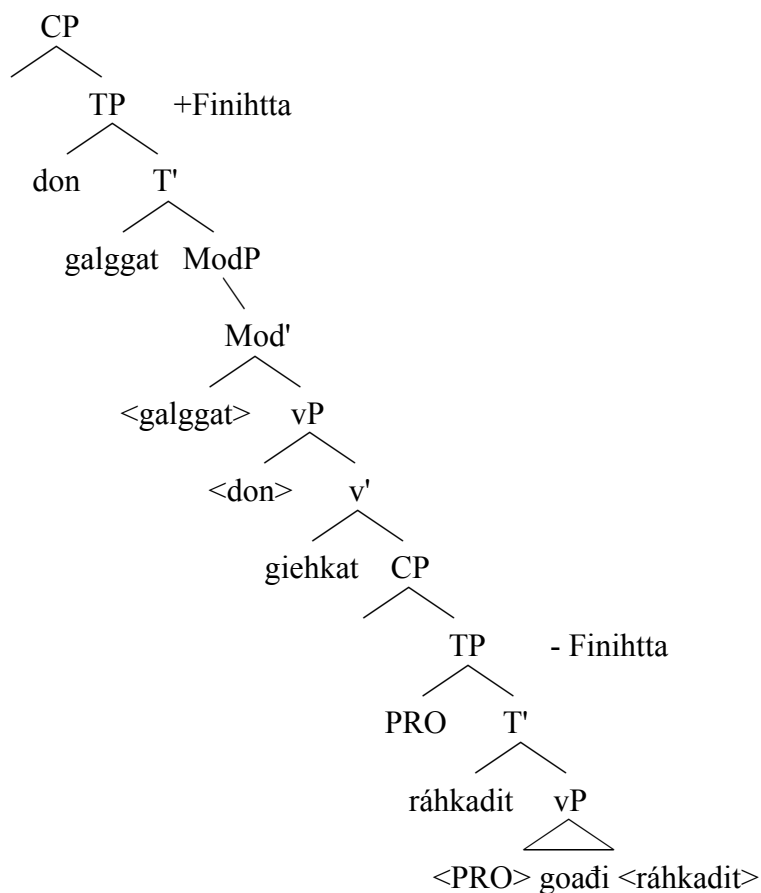
(269) lea duođas nugo (270):

(269) **don** *galggat* giehkát obba eallinagi goađi ráhkadit; [...]

(270) **don galggat** giehkat obba eallinagi [PRO ráhkadit goađi]²⁰

Cealkagis nugo (269) lea infinihttaráhkadus, mas leat guokte leksikála dási (guokte unna vP) ja PRO lea infinihttaráhkadusa subjeavtta posišuvnnas:

(271)

Objekta *goađi* báhcá vuolit leksikála dássái, gos lea ožžon akkusatiivva kásusa v-oaivvis (kap). Ovdamearkkain (-) lea veahkevearba nugo () ja cealkagis lea maiddái PRO:

(272) gal **don veaját** PRO vázzimis heaitit

(273) go *máhtii* stuorra ealu báldda sáddet nu PRO johtit ahte dan ii fuomášan!

(274) ja **don galggat** boahitit PRO vuoji

(275) **donge fertet** vuolgit PRO oheat dan unna čivgabahá

²⁰ Dán ovdamearkkas lean rievvdadan sátneortnega dan láchkai ahte objekta *goađi* boahitit mañimužžan vai čielgasit boahitit ovdan, ahte infiniitiiva *ráhkadit* lea transitiiva vearba ja gáibida danin PRO.

(276) **duot fertii** vuolgit PRO báhtarit

(277) Go mii boahhtis sisa de **mii galgat** álgit PRO muitalit feara maid

(278) **Don galggat** dal vuolgit PRO vuodjit gaskabeaivvi vuostái

(279) **Gánda áigu** vuolgit dan skiipa lusa PRO borjjastit

Lea čielggas manin ferte earuhit veahkkevearbaid dábálaš vearbain. Modálavearba váldá infinitiivva komplemeantan, muhto ii juoge temáhtalaš rolla. Jus cealkagis lea dušše okta infinitiiva modálavearbba lassin, de lea dušše dábálaš finihtta cealkka. PRO lea dušše vejolaš infinihttaráhkadusas.

Vaikko ii leat vel namahuvvon, de dáid ovdamearkkain lea subjeaktakontrolla. Dál guorahalan lagabui subjeaktakontrollaráhkadusa.

5.2 Subjeaktakontrolla

Čuovvovaš ovdamearkkain eai leat modálavearbbat. Subjeakta lea álo merkejuvvon buoiddes bustávain ja finihttavearba kursiiuvvain. Jus cealkagis lea biehttanvearba dahje temporála veahkkevearba, de lean merken dáid kursiiuvvain oktan perfeavttain dahje progressiiuvvain (go dát eai gula infinihttaráhkadussii).

5.2.1 Main finihttavearba lea transitiiva

Go cealkagis lea subjeaktakontrolla, de PRO referere finihttavearbba subjektii. Infinitiiva ageanta, mas lea temáhtalaš rollan dahkki (PRO) lea dalle koindeksereama bokte seamma go finihttavearbba dahkki, muhto guokte sierra vearbba leat juohkán temáhtalaš rollaid. Ovdamearkkat vástidit Adger (2004) ovdamearkkaide, mas transitiiva finihttavearba juohká temáhtalaš rolla oinnolaš subjektii ja čuožáhatrolla olles infinihttaráhkadussii (). Infinihttaráhkadusa siskkobealde infinitiiva juohká dahkkirolla PRO:ii. Jus infinitiiva lea transitiiva nugo dás, de juohká vel čuožáhatrolla objektii, dás *Aslagii*:

AΘ TΘ

(280) [CP De *fallehii* **mu áhčči** [CP PRO cábmit Aslaga]]

AΘ TΘ

Čuovvovaš ovdamearkkain lea transitiivavearba nugo () ja infinitiivaráhkadusa infinitiiva lea jogo transitiiva dahje intransitiiva:

- (281) *árašan* dál PRO lágget vuos álgit
- (282)(126) *basašan* nu árrat sotnabeaivvi PRO vuolgit oaggut
- (283) *áibbašin* viellja PRO oaidnit
- (284) vare **don** *dohkkehivččet* PRO geahčastit dan ala
- (285) **Abu-gázzi** *rabbe* fiervái rikkiid PRO čoaggit
- (286) **Vielljaguovttos** *áitiba* su PRO cábmit, jos **son** *váldá* dan heabušgálbbi PRO bilidit
- (287) **Dat** *barget* dan dihtii viššalvuodain PRO oahppat dárogiela ja PRO ovdánit bajásčuvgehussii
- (288) **mánáriehpu** *bieđai* PRO vuolgit jávrri mielde vaikko lei soavli
- (289) *mieđihatgo* PRO njuovvat dan gálbbi
- (290) **mii** *vuostálastit* PRO máksit ain eambo
- (291) go **áhkku-riehpu** *háhpárahtii* PRO rohkadallat su boadnjis
- (292) **Bártnáš** *deaivvai* PRO boahtit badjel vári min lusa
- (293) **sálteguolli** *ii gierdda* PRO orrut go čázostuvvá
- (294) Go dan giđa okta sallitdámpe bođii Tufjordii, de *bahkkejedje* **fiskárat** nu ollu oktanaga dámpii seaktesallidiid PRO oastit, ahte golbma olbmá njuvddáhalle fastit
- (295) **Máŋggas** *geahččaledje* dohko PRO vuolgit ihkku
- (296) ahte **dát 30 riikka** *dáhkidit* PRO addit oktiibuot 750 miljon kr. dán veahkkebargui
- (297) De **mon** *lohpidin* PRO vuolgit báhppii oahpisin
- (298) Ja **gáhttu uhkidii** daid PRO goddit, jos sii eai daja nu, dego son lei daidda dadjan
- (299) *ii šat dárbbášan* PRO orrut sierra lanjas, dassázii go sutnje bukte borramušaid
- (300) *ii okta ge ipmirdan* PRO vuordit dassá ovttá ain besset gerget
- (301) **dat** gal *diehtá* PRO muitalit buot, mii movt lea
- (302) **Albmá-guovttos** *oastališgođiiga* dan gahpira PRO oastit
- (303) **biro** *oččoda* PRO fillet olbmuid suddui
- (304) go **gonagas** *biehttalii* PRO čállit konsul lága vuollái
- (305) *nisttihin* PRO bohkosit

(306) de **bárdni** *bijai* PRO vuoigŋastit idjii

(307) **Gánda** *bijai* PRO viehkat

Dát cealkagat leat subjeaktakontrollaráhkadusat, main PRO referere finihttavearbba subjektii TP spesifikáhtora posišuvnnas. Gávdnui okta vearba, mas

Ovdamearkkas (308) infinihttaráhkadusas lea akkusatiivahápmásaš DP.

Subjeaktakontrollaráhkadusain akkusatiivahápmásaš DP:as ii goassege sáhte leat infinihttavearbba ageanta, muđui ii leat šat sáhka subjeaktakontrollas. Dás akkusatiiva hápmásaš DP ii leat infinihtavearbba ageanta, dat lea baicce ožžon temáhtalaš rollan čuozáhat unna vP vuolde. Cealkagis lea subjeaktakontrolla:

(308) [...], de **dat** *njágaldahte* PRO merket dan miesi

Finihtta vearba *lohpidit* lea miellagiddevaš. Dás (309) lohpidit váldá CP komplemeantan ja lea subjeaktakontrollaráhkadus:

(309) De **mon** *lohpidin* [_{CP} PRO vuolgit báhppii oahpsin]

PRO viežžá refereanssa subjeavttas *mon*. Dákkár ovdamearkkas *lohpidit* láhtte subjeaktakontrollavearban, muhto jus geahččalat molsut PRO oinnolaš DP:ii, de maiddá dakkár ráhkadus doaibmá:

(310) De **mon** *lohpidin* [_{TP} Piera vuolgit báhppii oahpsin]

Dán ráhkadusas ii sáhte leat PRO, go DP Piera lea infinihtta TP spesifikáhtoris. Lea sáhka eará infinihttaráhkadusa birra, man válddán ovdan kapihttalas 5.4 (Akkusatiiva ja infinitiiva).

Ovdamearkkas (311) lea vearba *oažžut*, man Nickel (1990) ja Magga (1986) leaba rehkenastán modálavearban. Svonni (2012: 58-59) ii leat lasihan *oažžut* modálavearbbaid jovkui, muhto dattetge dan ii oro sáhttimin bidjat passiivahápmái [veardit iežan ráhkaduvvon ovdamearka]:

(311) No jo, gal **sii** ožžot dan dahkat ja váldit

(312) Biehtár fertii oažžut odđa lohkanlanja.

?(313) Odđa lohkanlatnja fertii ožžojuvvot.

Ovdamearka (311) orru dán vuodul leamen vearba, main aktiivacealkaga subjeavttas lea eará temáhtalaš rolla go dahkki. Ovdamearkkain (312) ja (313) lea vearba *duostat*, mii guoská olbmo dovduide, inge guorahala dáid cealkagiid lagabui (veardit kapihttala 3.2 Passiivacealkka):

(314) *Eaba soai lean duostan* orrut goađis go sevnnojii

(315) Báhppa logai ahte **son** *duostá* mannat sárdnidit girkui ihkku

5.2.2 Main finihttavearba lea intransitiiva

Cealkkaovdamearkkaid analysedettiin leat gávdnon ovdamearkkat, main finihttavearba lea intransitiiva. Dákkár ovdamearkkat eai vástit daidda, mat gávdnojit ovdamearkka dihtii Adger (2004) dahje Haegeman (1994). Ovdamearkkas (421) lea intransitiivavearba *čohkánit*:

(316) de **son** *čohkánii* vuoiŋŋastit

Go vearba lea intransitiiva dán teoriija oktavuodas, de lea juohkán buot temáhtalaš rollaid, eaige das leat eanet temáhtalaš rollat juohkemassii. Konstitueanta *vuoiŋŋastit* ii dasto sáhte oažžut temáhtalaš rolla, iige danin dohkkehuvvo argumeantan. Mu dulkojumi mielde infinihttaráhkadus doaibmá danin adjunktan. Adjunkta ii leat cealkaga bákkolaš oassi, muhto buktá lassi dieđu.

Julien (1996: 164) lea čájehan ahte čuovvovaš cealkagiin lea PRO²¹. Ovdamearkkas (317) lea transitiivavearba báhčit ja ovdamearkkas (318) lea *oaidnit*-vearbba passiivahápmi *oidnot*, mii dušše váldá ovttá argumeantta:

²¹ Vaikko Julien (1996) ovdamearkkas lea transitiiva finihttavearba, de ovdamearka goittotge doaibmá seammaláhkai go dán kapihttala infinihttaráhkadusain. Finihttavearba lea juohkán buot temáhtalaš rollaid ja infinihttaráhkadus doaibmá adjunktan.

(317) Mun báhčen lotti PRO girddidettiin.

(318) Bohccot oidnojedje PRO vuojadettiin.

Fuomáš ahte vaikko (317) lea infinihttaráhkadus, de čuovvovaš livččii maiddái dohkálaš cealkka:

(319) Mun báhčen lotti.

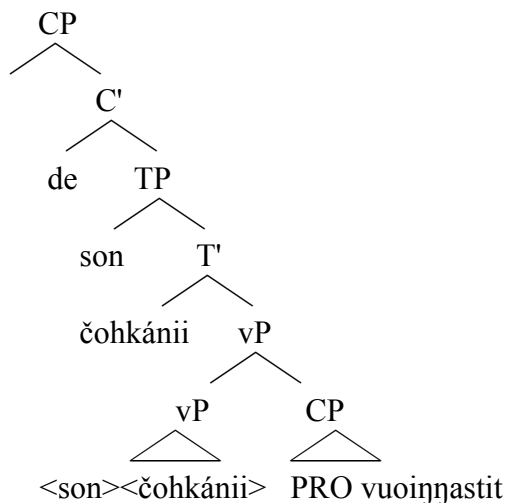
(320) Bohccot oidnojedje.

Dát mearkkaša ahte gerudna *girddidettiin* ja *vuojadettiin* eai leat cealkaga bákkolaš oasit ja sáhttá dulkojuvvot adjunktaráhkadussan. Adjunktas lea iežas struktuvra ja dan vuolde infinitiiva juohká temáhtalaš rolla. Ovdamerkii (318) áiggun máhcat kap.6 (Loahpaheapmi – nulla subjeavttaid oktiičatnan). Jus dasto máhcat ovdamerkii (316) dás (321), de das lea muorrastruktuvra nugo (322):

adjunkta

(321) De **son** *čohkánii* [PRO vuoiŋŋastit]

(322)

Čuovvovaččat leat eanet ovdamearkkat main lea intransitiiva finihttavearba.

Infinihttaráhkadusa vearba sáhttá leat transitiiva dahje intransitiiva:

(323) **Soai** *bodii*ga goalmát jage seamma sadjái PRO bivdit riebaniid čakčat bissuin

ja ruvddiiguin

- (324) De gahčai monni mirrii; de **davit** *buovččai* PRO viežžat
- (325) de *čuoččaheimmet* **mii**, **muhtun mánát**, ovtta čeahkkái PRO humadit
- (326) de *manai* **son** olggos ja *čuoiggai* PRO geahččat, ahte velágo lei dat goahti das
- (328) **Gumpet** *jorggihit* PRO duostot go Arra boahdá
- (329) **Guokte vieljaža** *manaiga* oktii mánoheahpin mearragáddái fiervvás riebaniid PRO čohkkát
- (330) **reanngat** *vilde* PRO njuovvat daid vierrobohccuid
- (331) **mii** *eat vuollán* PRO miedihit diesa gal
- (332) ja *ledje ássan* obba viššalit PRO lohkat girjjiid
- (333) **nuoramus mánná** maid *čidistii* PRO vuolgit mielde
- (334) **Áhčči** *doamai* guliid PRO čollet
- (335) **Mu eadnebealli** ain *garai* beatnagiiguin oaguhallat bohccuid
- (336) **mánát váibe** ja *njohco* PRO vázzit
- (337) **mánát leat ovdánan** lohkat
- (338) *gáržojin* vuovdet gusa, go vealgegáibádus bođii
- (339) *nistásin* guhkká oadđet
- (340) muttu árabut fastain gerge mátkái iddedis, go *it ádján* viežžat meahcis herggiid
- (341) **mánát čalmmastuvvet** bargat seamma barggu guhká
- (342) ja **min vuoddjin-hearggit** *váibe* gállit obbasa
- (343) **don leat hárvánan** bargat?
- (344) **Mii leat lihtodan** dalle vuolget
- (345) Dál **moai ean seade** ollo borrat *eange* guhká oadđit
- (346) **Mon vuolggán** beavvibealibálgá vázzit
- (347) **Mii vulggiimet** Mázii čuoigat
- (348) **Su njeallje skihpára** reaškkihedje boagustit
- (349) *arvvatgo* PRO stivret geaŋga meliin?
- (350) **beatnagat eai biva** PRO viššat garra buollašiid
- (351) **Mii eat čága** ovtta seanngas PRO oadđit
- (352) *in mon čuovggat* dán heajos čuovggas PRO lohkat
- (353) Gal **mon duoddon** PRO oaidnet, vaikko makkár don vel leaččat
- (354) muhto *ii ennáhan* PRO oazžot goappašiid julggiidis gokčasa vuollái
- (355) su oarpmealle leai gáhtan, go **son ii lean geargan** goassege PRO vástidit ovtta bárdnái

- (356) **don** gal gusto *beroštat* PRO čuovvot
 (357) ovdal go **eatni háhppehii** su PRO gielidit
 (358) dál *lea čurggodan* dainna Lassiin PRO nákkáhallas
 (359) *váiben* PRO čohkkát
 (360) De **mon** *in gillán* dan PRO oaidnit, go dat eará mánát geahčastallagohte guhtet guoibmásat

Ovdamearkkain (361)-(367) lea vearba riepmat, man lean rehkenastán veahkkevearban, eaige cealkagiin danin leat PRO:

- (361) De *riemai* **nieida** ráhkadit vuolgit
 (362) Dan dihtii *riepmat* **mii** dál áviisa čállit ja prentedahttit sámegillii
 (363) Čáhcesullos *leat* **olbmot** dál *riepman* adnit bohconjuokčamiid liidnaseaktin
 (364) Ja *lean* **mon** gal didjiide *riepmamin* jurdagiiddán almmuhit.
 (365) *Igo* **dat** *riemašii* min gusa buoredit
 (366) Jos moraštit *riemašit*, de dohko manat vel iešge, gos dot ruoššat
 (367) Go sii luoitaledje, de **mon** *ripmen* molsot herggiid, vai gearrgan vuolgit, dasgo sevnnjodeame juo leai

5.3 Loktanan subjeakta

Dán materiála vuodul davvisámegielas eai oro leamen infinihttaráhkadusat, main lea loktanan subjeakta (ja dat ahte ekspletiivvat eai leat vejolaččat sámegielas orru nannemin dán hypotesa). Davvisámegielas cealkka mas lea infinihttaráhkadus dego (368) lea dábálaš ja dohkálaš. Veardit:

- (368) de son čohkkánii [PRO vuoŋŋastit]
 (369) *de __ čohkkánii [son vuoŋŋastit]

Dán (369) ráhkadusas *son* lea ožžon temáhtalaš rolla infinihttaráhkadusa vuolde unna vP spesifikáhtoris. Dasto lea sirdásan infinihtta T-oaivái duhtadit EPP-sárgosa, ovdalgo fas lea sirdásan duhtadit EPP-sárgosa, mii maiddá gávdno finihtta T-oaivvis. Dattetge dát ráhkadus ii leat dohkálaš davvisámegielas, go gáibidivččii finihttavearba, mii

váldá proposišuvnna komplemeantan. Dán ovdamearkkas infinihttaráhkadus doaibmá adjunktan.

5.4 Akkusatiiva ja infinitiiva

Dábálaš finihhtacealkagiin, main ii leat infinihttaráhkadus lea álo dušše okta objekta akkusatiivva hámis²². Maiddái subjeaktakontrollacealkagiin sáhtá leat akkusatiivahápmásaš objekta, nugo leat oaidnán kapihttalis 5.2.1, muhto dalle akkusatiivahápmásaš objekta ii goassege leat infinihttaráhkadusa ageantan. Dasto gávdnojit cealkagat, main akkusatiivahápmásaš DP lea infinihttaráhkadusa ageanta (veardit Magga 1986). Dás lean merken finihhtavearbba kursivvain ja infinitiivva ageantta buoiddes bustávaiguin:

- (370) dat *celkkii* ^{akk.} **mu** dohko boahit
- (371) Muhto dat noaidi *sáddii* ^{akk.} **golbma** ^{akk.} **reannga** viežžat daid gottiid

Jus infinihttaráhkadusa infinitiiva lea transitiiva, de cealkagis leat guokte akkusatiivahápmásaš DP (371). Dalle *daid gottiid* oažžu temáhtalaš rollan čuozáhat infinihttaráhkadusa siste.

5.4.1 Vearbbat, mat eai váldde NP komplemeantta

Magga (1986) AI-vearbbat juohkásit guovtti čielga váldojovkui; finihhtavearbbat mat váldet oinnolaš NP komplemeantan ja vearbbat mat eai váldde oinnolaš NP komplemeantan, muhto váldet baicce infinihttaráhkadusa komplemeantan (geahča Magga 1986 Appendix II)²³. Vearbbas, mii váldá oinnolaš NP komplemeantan sáhtáši ráhkadit cealkaga nugo (). Go ii váldde oinnolaš NP komplemeantan, de lea ovdamearkka dihtii dakkár cealkka go ().

²² Sáhttet gal leat objeavttat eará kásusis (eaj. oblique object), nugo:

(i) Mun adden girjji[akk] sutnje[ill].

²³ Jus vearba váldá oinnolaš NP komplemeantan, de lea Magga (1986) Appendix II merkejuvvon *tar nominalt objekt*. Jus lea eahpesihkarvuohta, de lea merkejuvvon gažaldatmearkkain. Dáid vearbaid lean dasto árvvoštallan iežan giellaáddejumi mielde.

(372) Son bovdii [NP gussiid]

(373) Son árvidii [TP du boahtit]

Guktuin cealkkaovdamearkkain finihittavearba lea transitiiva ja váldá guokte argumeantta. Erohus lea ahte vearbbat dego *bovdet* maiddái sáhttet NP komplemeantta sajis váldit infinihttaráhkadusa (374), muhto vearbbat nugo *árvidit* eai sáhte váldit dušše NP komplemeantta²⁴:

(374) Son bovdii [báhpa boahtit guossái eamidiinnis]

(375) *Son árvidii [gussiid]

Dás geahčan cealkagiid, mat fertejit váldit infinihttaráhkadusa komplemeantan. Muhtun finihittavearbbat leat dakkárat, mat gáibidit oinnolaš DP infinihttaráhkadusas (376). Eará finihittavearbbat gáibidit ges oaidnemeahtun DP infinihttaráhkadusas (377).

Ovdamearkkain finihitta vearba lea merkejuvvon kursiiuvvain ja infinihttaráhkadusa ageanta buoiddes bustávaiguin:

(376) *mearriedje* [TP **min** njuovvat daid visot]

(377) *de gohčuiga* isit ja eamit **gussiid** [CP borrat]

Fuomáš ahte (376) mas DP lea infinihttaráhkadusa siskkobealde lea TP. Ovdamearkkas (377) infinihttaráhkadus lea CP ja DP lea infinihttaráhkadusa olggobealde. Jus ovdamearkkas (376) jurddašat *mearridit* ovddabeallai *sii*, de vearba lea juohkán guokte temáhtalaš rolla, ovtta cealkaga subjektii ja nuppi konstituentii *min njuovvat daid visot*. Konstitueantta siskkobealde infinitiiva *njuovvat* juohká guokte temáhtalaš rolla, mas infinihttaráhkadusa ageanta *min* oažžu temáhtalaš rollan dahkki ja *daid* oažžu temáhtalaš rollan čuozáhat:

AΘ

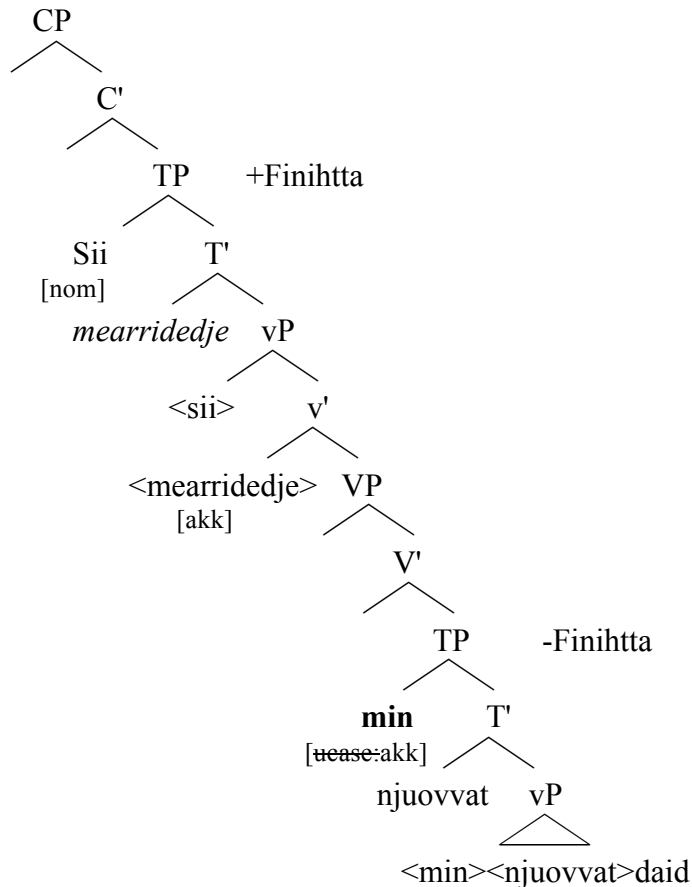
TΘ

²⁴ Jus NP lea pronomiála objekta, mii čujuha infinihttaráhkadussii, de vearba nugo *árvidii* sáhtta váldit dan komplemeantan.

(378) (Sii) *mearriedje* [TP **min** njuovvat daid visot]
 AØ TØ

Dákkár cealkagis lea ECM-ráhkadus ja das lea struktuvra nugo (379):

(379)

Dasto guorahallat lagabuidda *gohčcut*-vearbba ovdamearkkas (377). Vearbbat nugo *gohčcut* leat earáláganat go *mearridit*, vaikko guktot gullaba vearbajovkui mat dušše váldet infinihttaráhkadusa komplemeantan. *Gohčcut* lea ditransitiiva vearba ja váldá golbma argumeantta. Ovdamearkkas (380) oaidnit ahte *gussiid*, mii lea infinitiivva ageanta lea infinihttaráhkadusa olggobealde ja lea ožžon temáhtalaš rollan čuozáhat. Infinihttaráhkadus lea sierra konstitueanta, mii lea ožžon temáhtalaš rollan mearri. Konstitueantta siskkobealde infinitiiva juohká dahkkirolla oaidnemeahtun DP:ii *PRO*.

(383) *de *gohčuiga* [TP **isit** ja **eamit** gussiid borrat]

Guorahaladettiin Magga (1986 Appendix II Gruppe 3) čielgá ahte nu gohčoduvvon ECM-vearbbat sáhttet váldit nominála objeavtta (dárogo. *nominalt objekt*); nammalassii ahte finihttavearba sáhtta váldit NP komplemeantan, vaikko dát dattetge ii guoskka buot ECM-vearbbaide²⁵. Nu leatge ECM-vearbbat guovtteláganat dan ektui. Goansta lea dasto earuhit kontrollavearbbaid daid ECM-vearbbain mat eai váldde NP komplemeantan. Guktot orrot dušše váldimin infinihttaráhkadusa komplemeantan. Ovdamearkkas (384) lea ECM-vearba ja ovdamearkkas (385) lea kontrollavearba:

(384) Sii *mearriedje* *beatnaga /*máná /dan

?(385) Soai *gohčuiga* *gánddaid /*gussiid /*dan

Fuomáš ahte ECM-vearbbat nugo *mearridit* (384) sáhttet váldit pronomínála objeavtta *dan* komplemeantan. Eaktun lea ahte pronomínála objeakta čujuha infinihttaráhkadussii, iige NP komplementii. Jus pronomínála objeakta čujuha NP komplementii, de cealkka ii leat dohkálaš. Ditransiitiiva vearbbat nugo *gohččut* (385) eai sáhte váldit pronomínála objeavtta *dan* mii čujuhivččii infinihttaráhkadussii (veardit Magga 1986 Appendix II Gruppe 3). Go pronomínála objeakta *dan* čujuha infinihttaráhkadussii, de oažžu temáhtalaš rollan čuozáhat. Dát lea maiddáai sivvan dasa ahte objeaktakontrollaráhkadusas ii sáhte čujuhit infinihttaráhkadussii: *gohččut* vearbbas leat golbma temáhtalaš rolla juohkemassii. Jus *dan* čujuha infinihttaráhkadussii, de báhcá okta temáhtalaš rolla juogekeahhtá ja cealkka vealaha temáhtalaš generaliserema njuolggadusa:

dan

(386) Sii *mearriedje* [CP min njuovvat daid visot]

dan

(387) *de *gohčuiga* isit ja eamit [TP gussiid borrat]

Nu leage vejolaš earuhit daid vearbbaid gaskkas mat váldet objeaktakontrollaráhkadusa ja daid mat váldet ECM-ráhkadusa. Objeaktakontrollacealkagis finihtta vearba lea

²⁵ Magga (1986) lea merken dákkár vearbbaid gažaldatmearkkain.

ditransitiiva ja infinitiivva ageanta (oinnolaš DP akkusatiivva hámis) lea infinihttaráhkadusa olggobealde. Konstitueantta siskkobealde infinitiiva juohká temáhtalaš rolla PRO:ii.

Čuovvovaš cealkkaovdamearkkain lea objeaktakontrolla:

Dasto leat muhtun vearbbat, maid Magga (1986: Appendix II, Gruppe 4) lea merken váldit NP komplemeantta, muhto mat dattetge eai oro doaibmamin nu vuohkkasit. Veardit [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

(388) *Mun *dikten* su.

(389) *Don *suvvet* gussiid.

(390) *Son *bijai* máná.

Dát finihhtvearbbat orrot dárbbaseamen golbma argumeantta, jus cealkagat galget leat dohkálaččeat. Dattetge dat eai oro sáhttimin váldit illatiivahápmásaš komplemeantta nugo vearbbat *šlivget*, *doalvut* ja *addit* (veardit (-)). *Diktit*, *suovvat* ja *bidjat*²⁶ leat duohta ditransitiiva vearbbat, mat juhket golbma temáhtalaš rolla ja dárbbasit infinihttaráhkadusa. Infinihttaráhkadus lea konstitueanta ja oažžu temáhtalaš rollan mearri. Cealkagiin lea objeaktakontrolla:

(391) Son lei *diktán* [**fáŋggaid**] [CP PRO nealgut jámas giddagasas]

(392) [...] ahte sii *diktet* dal [**mu**] [CP PRO veallát], dassái go mun ieš čielgga

(393) muhto bálvaleddjit eai suovvan munno báhpa lusa mannat

(394) [...], de mii eat obanassii *suovašiige* [**dievdduid**] [CP PRO málestit]

(395) De bijai gonagas ovtta beaivvi [**vivaidis**] [CP PRO rievssahiid báhčit]

(396) galggat *bidjat* [**reangat**] [CP PRO dan bargat]

5.4.2 Vearbbat, mat váldet NP komplemeantta

Dál áiggun guorahallat daid vearbbaid lagabui, mat sáhttet infinihttaráhkadusa sajis

²⁶ *Bidjat*₁, man mearkkašupmin Magga (1986: 182) lea merken *få nogen til å gjøre noget*.

váldit oinnolaš NP komplemeantan²⁷.

Vearbbat nugo *cegget*, *čuollat* ja *gokčat* leat dábálaš transitiiva veardbat. Dat váldet NP objeavtta komplemeantan, mii oažžu temáhtalaš rollan čuozáhat [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

AΘ **TΘ**
(397) Son *govččai* uvssa.

(398) Doai *čuolaide* muoraid.

(399) Mii *ceggiimet* lávu.

Gávdnojit maiddái veardbat, mat váldet NP objeavtta, muhto orrot dattege gáibideamen meari:

AΘ **TΘ** **GΘ**
(400) Son *šlivgii* sáimmaid munnje.

(401) Doai *doalvvuide* muoraid meahccái.

(402) Mii *attiimet* biepmu sidjiide.

Dákkár veardbat leat ditransitiivvat dan dáfus ahte sáhttet s-válljet illatiivahápmásaš komplemeantta mearrin (geahča kap 2.5 ovdamearkka (33) muorrastruktuurra várás). Cealkagat orrot váilevaččat meari haga:

(403) ?Son *šlivgii* sáimmaid.

(404) ?Doai *doalvvuide* muoraid.

(405) ?Mii *attiimet* biepmu.

Dát veardbat *šlivget*, *doalvut* ja *addit* sáhttet maiddái váldit infinihttaráhkadusa NP komplemeantta sajis. Gažaldat lea dalle galgágo analyseret daid transitiivavearban dahje ditransitiivavearban. Dulkonvuohki čuohcá infinihttaráhkadusa analysii; cealkagis nugo (406) leat guokte vejolaš dulkonvuogi (407) ja (408):

(406) Fjellner *attii* **olbmuid** orrut dan oskkus, [...]

²⁷ Magga (1986: Appendix II) lea merken ahte dákkár veardbat váldet nominála objeavtta.

(407) ?Fjellner *attii* [TP **olbmuid** orrut dan oskkus]

(408) ?Fjellner *attii* [**olbmuid**] [CP PRO orrut dan oskkus]

Ovdamearkkas (407) *addit* doaibmá ECM-vearban ja váldá TP komplemeantan. Jus *addit*-vearba dulkojuvvo ditransitiivan nugo ovdamearkkas (408) mas lea CP, de lea objektakontrollaráhkadus. Mun lean dás válljen dulkot vearbaid nugo *addit* transitiiva vearban mat maiddái sáhttet leat ditransitiiva vearbbat ja guorrasan danin ovdamerki (408), mas lea objektakontrollaráhkadus, inge danin dohkket *addit* ECM-vearban.

Čuovvovaččat leat eanet ovdamearkkat, mas lea ditransitiivavearba nugo *addit*. Ovdamerki (251) ferte jurddašit finihttaverbii ageantta, mii vástidivččii *don* ja ovdamerki (271) *son*:

(409) ale *doalvvo* [máná] [PRO meahccái álás galbmot]

(410)(267) Muhto **dat noaidi** *sáddii* [golbma reanġga] [PRO viežžat daid gottit]

(411)(271) ja viežžai ollu gussit gæč'čat deit ibmahit, meit son dakka

(412) ja *vieččai* [olu gussiid] [PRO geahččat daid ipmašiid], maid son dahká

5.5 Ii-akkussatiiva

Cealkkaovdamearkkas (413) ii sáhte leat PRO:

(413) *cahkkehedje čuovggaid PRO buollit

Cealkagis lea ii-akkusatiiva vearba *buollit*. Jus geahččat dušše infinihttaráhkadusa ja ráhkadat finihtta cealkaga, de livččii nugo (414) ja fuomáš ahte dat ii váldde passiivva hámi () [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

(414) Čuovga buollá.

(415) *Bullojuvvui.

Ii-akkusatiiva vearba lea intransitiiva vearba, man objekta ii váldde akkusatiiva kásusa

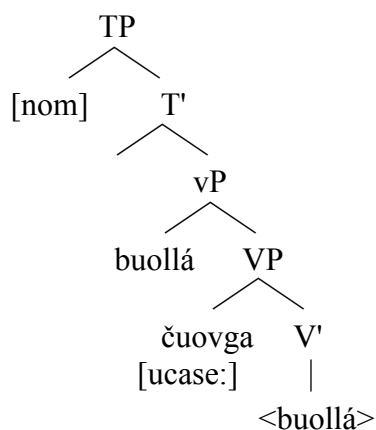
(kap.2.5 Temáhtalaš rollat). Temáhtalaš rollaid dáfus ii-ergatiiva ja ii-akkusatiiva vearbaid sáhtášii govvidit ná:

AΘ
(416) Máret viehká.

TΘ
(417) Čuovga buollá.

Ii-ergatiiva vearba juohká dahkki-temáhtalaš rolla (416). Ii-akkusatiiva vearba juohká dušše čuozáhat-temáhtalaš rolla (417) ja dan muorrastruktuvra livččii dalle:

(418)

Unna vP:as váilo spesifikáhtorposišuvdna. Go vearba ii juoge akkusatiivva kásusa DP:ii, de dat ferte oažžut kásusa eará sajis. Gievra EPP dihtii DP sirdása TP spesifikáhtorposišuvdnii ja árvvosmahtto nominatiivva kásusiin (Adger 2004: 223-224).

Cealkka (413) lea infinihttaráhkadus ja das leat guokte leksikála dási (guokte unna vP); okta mii gullá *cahkkehit*-verbii ja nubbi gullá *buollit*-verbii. Lea čielggas manin (413) ii sáhte leat PRO: *buollit*-vearbba leksikála dásis váilo unna vP spesifikáhtorposišuvdna. Vearba ii juoge akkusatiivva kásusa, iige dahkki rolla, dušše čuozáhat rolla. Stuorra PRO vuolggasadjji lea unna vP spesifikáhtoris ja dat oažžu temáhtalaš rollan *dahkki*. Dás lean čájehan ahte infinihttaráhkadus, mas lea ii-akkusatiiva vearba vuolit unna vP:as, ii sáhte leat PRO. Jus PRO galgá dohkkehuvvot cealkagis, de dat ferte oažžut

temáhtalaš rollan dahkki.

Dákkár cealkagiid jovkui gullet maiddái čuovvovaččat:

(419) *de faskkastin **riššasákki** PRO buollit

(420)(254) ***fatnasiid** galgá *gomihit* PRO goikat go lea bihkkadan

(421) *ja **biergguid** *heñgejedje* PRO goikat

6 Loahpaheapmi – nulla subjeavttaid oktiičatnan

Dán rádjai lean giedahallan unna pro ja stuorra PRO sierranassii, muhto dál háliidan čájehit man láhkai nulla subjeavttat gullet oktii. Guorahaladettiin infinihttaráhkadusaid gávdnojedje cealkagat, main lea PRO, muhto mas finihttavearbba ageanta orru váilumin. Dás čájehan moadde ovdamearka:

(422) *árašan* dál PRO lágget vuos álgit

(423) *basašan* nu árrat sotnabeaivvi PRO vuolgut oaggut

(424) *áibbašin* viellja PRO oaidnit

(425) *ii šat dárbbášan* PRO orrut sierra lanjas, dassáži go sutnje bukte borramušaid

(426) *nisttihin* PRO bohkosit

Cealkagiin lea oaidnemeahttun subjeakta DP unna pro, masa infinihttaráhkadusa oaidnemeahttun subjeakta PRO referere ja dat leat koindekserejuvvo²⁸. Ovdamerki

(425) *ferde jurddašit* Cole (2009) konteavsttalaš goalmát persovvna antesedeantan *son*, jus cealkka galgá leat dohkálaš.:

(427) *pro_i árašan dál PRO_i lágget vuos álgit*

(428) *pro_i basašan nu árrat sotnabeaivvi PRO_i vuolgut oaggut*

(429) *pro_i áibbašin viellja PRO_i oaidnit*

(430) *pro_i ii šat dárbbášan PRO_i orrut sierra lanjas, dassáži go sutnje bukte borramušaid*

²⁸ Haegeman (1994: 461) čájeha ahte itáliagielas stuorra PRO sáhtá čujuhit (objeakta)pro:ii.

(431) pro_i *nisttihin* PRO_i bohkosit

Finihtta cealkka nugo (432) ii sáhte leat PRO, seamma láhkai go unna pro ii sáhte gávdnot infinihttaráhkadusa TP spesifikáhtoris() [iežan ráhkaduvvon ovdamearkkat]:

(432) Mun viegan.

(433) *PRO viegan.

(434) *Mun miedihan [CP pro vuolgit ruoktot ihttin]

Ollislaččat dát mearkkaša ahte finihitta vearbba sojahangeažus dovddiida pro ja pro gávdno finihitta TP spesifikáhtor posišuvnnas. Infinihttavearba juohká temáhtalaš rolla infinihttaráhkadusa oaidnemeahttun subjektii PRO, mii dasto sirdása infinihtta TP spesifikáhtorii vákšut nulla kásusa ja viežžá refereansa unna pro:as.

Mo dasto passiivacealkagiin? Dás máhcan ovdamerkii, man gudden čilgekeahhtá lagat kapihttalas 5.2.2 (ovdamearka vižžon Julien 1996: 164):

(435) Bohccot oidnojedje PRO vuojadettiin

Passiivaovdamearka lea miellagiddevaš ja gažaldahkan lea, gávdnogo doppe unna pro, masa stuorra PRO čujuha. Julien (1996: 164) čállá ahte gerunddain guktot subjeaktakontrolla ja objeaktakontrolla leat vejolaččat ja čujuha, ahte cealkagii (435) leat guokte dulkonvejolašvuoda. Vuosttaš lea ahte muhtun oinnii bohccuid dan botta go bohccot vuojadedje (436). Nubbi lea ahte muhtun lei vuojadeamen ja dan botta oinnii bohccuid (437):

(436) Olmmoš $_i$ oinnii bohccuid $_k$ [PRO_k vuojadettiin]

(437) Olmmoš $_i$ oinnii bohccuid $_k$ [PRO_i vuojadettiin]

Sus lea maiddá nubbi sullasaš ovdamearka, muhto das eai leat guokte dulkonvuogi, nugo son ieš fuomášuhtá (Julien 1996: 146):

(438) Rievssa[ha] $_t$; báhččojuvvojedje $PRO*_i$ čuoiggadettiin

Cealkagis (438) ferte leat muhtun olgguldas dahkki guhte lea báhčán rievssahiid, go diehttelasat rievssahat eai čuoigga (eaige báže). Dán dihtii ii leat vejolaš koindekseret *rievssahiid* ja PRO. Julien (1996) čállá:

[...] the underlying subject does not disappear completely when the verb is passivized, and [...] the presence of the underlying subject is not only a matter of semantics, rather, it is still somehow represented in the syntax – even if in Northern Sámi, the external argument of the base verb cannot be phonologically overt. (Julien 1996: 164)

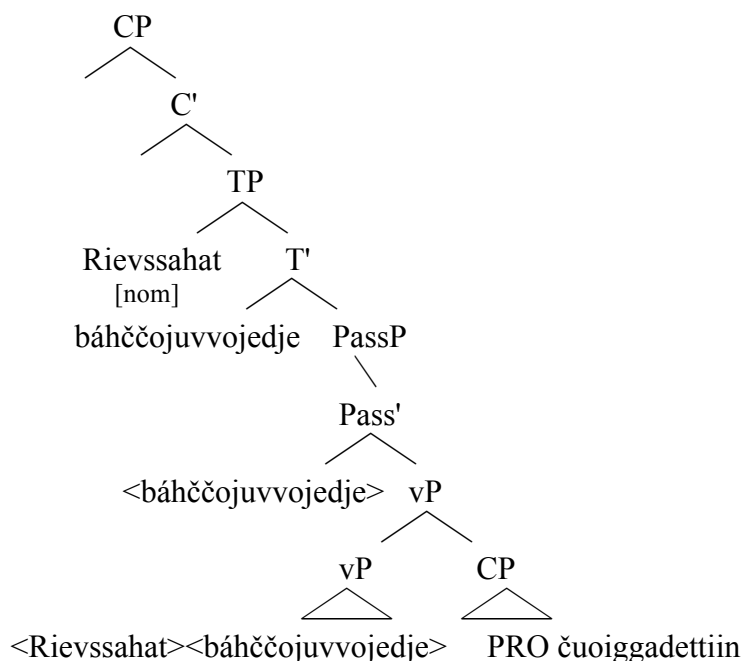
Julien oaivvilda ahte olgguldas argumeanta ferte gávdnot syntávssalaččat passiivacealkagiin, muhto ii passiivagehčosa bokte. Passiivageažus bágge pro ihtit, danin go oinnolaš olgguldas argumeanta ii leat vejolaš. Son čilge mo dat dáhpáhuvvá muorrastruktuvrras (geahča Julien 1996: 165, 168ff). Dan teoriija ja vuogádaga bokte, mii dán čállošis lea ovdanbukton pro ii sáhte doaibmat passiivacealkaga olgguldas argumeantan cealkagiin nugo (439):

(439) *pro_i Rievssahat_k báhččojuvvojedje PRO_i čuoiggadettiin

Dákkár cealkaga dohkketmeahttunvuhtii gullá dat ahte subjeavtta posišuvnnas TP spesifikáhtoris lea jo DP *rievssahat*, mii lea sirdášan dohko unna vP čuozáhaga posišuvnnas duhtadit EPP-sárgosa, vákšut nominatiivva kásusa (ja soabadeami). Dohkálaš cealkagis, dás geardduhuvvon (440), lea struktuvra (441), go geavahat passiivagihpu PassP nugo Adger (2004) ja Svonni (olggosaddojuvvomin) leat evttohan:

(440) Rievssahat báhččojuvvojedje PRO čuoiggadettiin

(441)

Dát čujuha dan guvlui ahte passiivacealkagiin sáhttá leat PRO, mii oažžu refereanssa čihkkon ageanttas.

6.1 Bohtosiid dulkon

Dán barggus lean ovdanbuktán teoriiija, man vuodul lean geahččalan dulkot, man láhkai nulla subjeavttat unna pro ja stuorra PRO doibmet davvisámegielas. Davvisámegiela vuosttaš ja nuppi persovna pro dovddiiduvvojit sojahangehčosiid bokte, muhto goalmát persovna pro ii sáhte dovddiiduvvot seamma láhkai. Goalmát persovna pro ferte viežžat refereanssa eará DP:as, jus galgá dohkkehuvvot cealkagis. Go ii gávdno antesedeanta konteavsttas, de goalmát persovna pro áddejuvvo ollislaš konteavstta bokte ja oažžu generálaš mearkkašumi. Passiivacealkagis sáhttá leat pro, muhto lea ráddjejuvvon nu ahte čujuha eará cealkaga objektii. Pro:as orro leamen iešvuohta [+ealli] ja dakkár DP:at mat dulkojuvvojit eallin sáhttet leat pro.

Materiála váttisvuhtii gullá váilevašvuolta. Sáhtta leat váttis gávdnat ovdamearkkaid, mas dat man háliida čájehit boahdá ovdan. Dát čalmmustahttáge váttisvuoda, go bargá ráddjejuvvon materiálain; vaikko dihto hápmi, dán oktavuodas oinnolaš vuosttaš ja nuppi persovdnii vástideaddji pro:ii eai gávdnon ovdamearkkat aitto dán materiálas, de dattetge ii mearkkaš ahte eai gávdno obanassiige.

Finihtta vearbaid iešvuodas mearridit makkár komplemeanttaid dat váldet. Cealkagis ferte leat infinihttaráhkadus, jus PRO galgá leat vejolaš. Subjeaktakontrollaráhkadusas PRO viežžá refereanssa DP:as, mii lea finihtta TP spesifikáhtorposišuvnnas. Subjeaktakontrollacealkagiin sáhttet leat modálavearbbat dahje eará veahkkevearbbat, mat eai juoge temáhtalaš rollaid. Dattetge muhtun vearbaid stáhtus veahkkevearban leat ain eahpečielgasat. Gávdnojedje maiddái ovdamearkkat, mas intransitiivavearba váldá adjunktaráhkadusa. Objektakontrollaráhkadusaid hárrái finihttavearbbat leat guovtti láganat. Vearbbat, mat bákkus leat objektakontrollacealkagat dan mearkkašumis ahte gáibidit infinihttaráhkadusa, jus obanassiige galget leat dohkálaččat. Dákkár vearbbat leat ovdamearkka dihtii *gohččut*, *diktit* ja *suovvat*. Nuppi lágan vearbbat leat dakkárat, main ii dárbbas leat infinihttaráhkadus vai galget leat dohkálaččat, muhto go lea, de leat objektakontrollacealkagat. Dáid vearbbaide gullet ovdamearkka dihtii *addit*, *doalvut* ja *sáddet*. Vaikko unna pro ja stuorra PRO leat gieđahallon sierra oassin, de lean loahpas čájehan man láhkai gullaba oktii, go cealkagis sáhtta leat unna pro ja stuorra PRO oktanaga.

Passiivacealkka lea leamaš ávkkálaš nulla subjeavttaid guorahaladettiin.

Passiivacealkka (*-juvvot*) čiehká oinnolaš argumeantta, nammalassii ageantta. Pro ii sáhte leat passiivacealkaga TP spesifikáhtoris, go gievra EPP-sárggus geassá lusa DP, mas lea áddehahti nomensárggus. Dattetge ageanta vuhtto muhtun láhkai duogázis ja Julien (1996) lea evttohan ahte pro gávdno passiivacealkagis eará posišuvnnas.

Passiivacealkagiid ja unna pro livččii vejolaš dutkat ain dárkilabbot. DP, mii lea finihtta TP spesifikáhtoris áddejuvvo cealkaga subjeaktan. Jus subjeavttas lea eará temáhtalaš rolla go dahkki, ovdamearkka dihtii vásiheadđji, de ii leat seamma álki. Svonni (2012) čállá ahte passiiva earuha modálavearbaid eará vearbbain. Ferte lasihit ahte passiiva earuha maiddái muhtin vearbaid, main subjeakta ii leat ageanta (temáhtalaš rollan dahkki) nugo *ballat*, *suhttat* ja *oažžut*, ja ii-akkusatiiva vearbaid,

mat eai sáhte oažžut passiivva hámi.

Konklusuvdnan lea ahte teoriija bokte davvisámegielas nulla subjeakta unna pro dárbbášuvvo EPP-sárgosa geažil ja stuorra PRO dárbbášuvvo temáhtalaš generaliserema geažil.

Gáldut

Adger, David (2004) *Core Syntax. A minimalist approach*. [nubbi deaddileapmi] Oxford : Oxford University Press.

Baker, Marc C (1988) *Incorporation – A Theory of Grammatical Function Changeing*. The University of Chicago Press.

Carnie, Andrew (2007) *Syntax. A generative introduction*. Malden : Blackwell.

Cole, Melvyn Douglas (2009) Null Subjects : a reanalysis of the data. *Linguistics* 47. s.599-587.

Chomsky, Noam (1995) *The minimalist program*. Cambridge, Mass : MIT Press.

Christer Platzack (1998) *Svenskans inre grammatik – det minimalistiska programmet . En introduktion till modern generativ grammatik*. Lund : Studentlitteratur.

Cook, Vivian James ja Mark Newson (2007) *Chomsky's universal grammar. An introduction*. Malden, Mass : Blackwell.

Haegeman, Liliane (1994) *Introduction to government and binding theory*. Oxford : Blackwell.

Holmberg, Anders (2005) Is There a Little Pro? Evidence from Finnish. *Linguistic Inquiry* 36. s.533-564.

Holmberg, Anders ja Urpo Nikanne (1993) Case and Other Functional Categories in Finnish Syntax. - Koster, Jan ja Henk van Riemsdijk (doaim.) *Studies in Generative Grammar* 39. s.117-206. Berlin : Mouton de Gruyter.

Julien, Marit (1996) Syntactic word formation in Northern Sámi. Oslo : Novus.

Kemi, Kjell (2007) Samiske infinitte former. - Bull, Tove, Jurij Kosmenko ja Michael Rießler

(doaim.) *Språk og språkforhold i Sápmi*. Berlin : Humboldt-Universität. s. 25-38.

Kemi, Kjell (1993) Infinitihtahámiid syntákša. - Guttorm, (doaim.) *Muhtun giellagažaldagat*. Guovdageaidnu : Sámi Oahpahusráđđi. s.55-77.

Korhonen, Mikko (1974) Die nominalen Formkategorien. Die Konjugation im Lappischen. Morphologisch-Historische Untersuchung. *Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 155*. Helsinki : Suomalais-Ugrilainen Seura.

Larson, Richard (1988) On the double object construction. *Linguistic Inquiry 19*. s. 355-391.

Magga, Ole Henrik (2007) Cealkkavástta – čielga ja anolaš doaba sámi cealkkaoahpa čilgemis. - Ylikoski, Jussi, Ante Aikio, Pekka Sammallahti, Johanna Johansen Ijäs, Kaisa Rautio Helander ja Ole Henrik Magga (doaim.) *Sámit sánit sátnehamit : riepmočála Pekka Sammallahti miessemánu 21. beaivvi 2007: 253*. Helsinki : Suomalais-Ugrilainen Seuran Toimituksia s.279-292.

Magga, Ole Henrik (1986) *Studier i samisk infinitivsyntaks. Del 1: Infinitivsetning. Akkusativ og infinitiv*. Kautokeino : Nordisk samisk institutt.

Magga, Ole Henrik (1982) Modalverb og infinitiv innen verbalet. Prosjektrapport. *Diedut 11/1982*. Guovdageaidnu [Kautokeino]: Sámi instituhtta.

Magga, Ole Henrik (1980) Giellaoahppa : jietna-, hápme- ja cealkkaoahppa oanehaččat čilgejuvvon. *Diedut 3/1980*. Guovdageaidnu [Kautokeino]: Sámi instituhtta.

Nickel, Klaus Peter (1990) *Samisk grammatikk*. Oslo : Universitetsforlaget.

Nielsen, Konrad (1979 [1926-29]) *Lærebok i Lappisk (Samisk): Grammatikk*. Oslo : Universitetsforlaget.

Plattzack, Christer (1998) *Svenskans inre gramatik – det minimalistiska programmet*. Lund : Studentlitteratur.

Pollock, Jean-Yves (1989) Verb movement, Universal Grammar and the Structure of IP.

Linguistic Inquiry 20. s.365-424

Pope, Kirsten ja Máret Sára (2004) *Eatnigiella. Giellaoahpu váldogirji*. Kárášjohka : Davvi Girji.

Rizzi, Luigi (1997) The Fine Structure of the Left Periphery. - Haegeman, Liliane (doaim.) *Elements of Grammar*, s.281-337. Kluwer Academic Publishers.

Rizzi, Luigi (1986) Null objects in Italian and the theory of *pro*. *Linguistic Inquiry* 17. s. 501-557.

Roberts, Ian (1997) *Comparative syntax*. London : Arnold.

Sammallahti, Pekka (2005) *Láidehus sámegiela cealkkaoahpa dutkamii*. Kárášjohka : Davvi Girji.

Svonni, Mikael (olggosaddojuvvomin) *Johan Turi giella girjjis Mitalus sámiiid birra: Veahkkevearbaid ortnet ja posišuvdna*.

Svonni, Mikael (2012) *Nordsamisk grammatikk*. Universitetet i Tromsø.

Svonni, Mikael (2009) The complements of Aux, Neg, and Mod in North Sami. *Arctic Languages : Syntax, Morphology, Lexicon*. Tromsø.

Svonni, Mikael (2007a) Subjeavtta sadji ja finihhtacealkagiid sadji davvisámegielas. – Jelena Porsanger (doaim.) *Davvisámegiela ditributiiva cealkagat. Sámi dieđalaš áigečála 1-2/2007*. S. 85-102.

Svonni, Mikael (2007b) Vearbakomplemeanttat davvisámegiela cealkagiin. – Ylikoski, Jussi, Ante Aikio, Pekka Sammallahti, Johanna Johansen Ijäs, Kaisa Rautio Helander ja Ole Henrik Magga (doaim.) *Sámit sánit sátnehamit : riepmočála Pekka Sammallahti miessemánu 21. beaivvi 2007: 253*. Helsinki : Suomalais-Ugrilainen Seuran Toimituksia. s.279-292.

Thráinsson, Höskuldur (1996) On the (Non-)Universality of Functional Categories. -

Abraham, Werner, Samuel David Epstein, Höskuldur Thráinsson ja C. Jan-Wouter Zwart
(doaim.) *Minimal Ideas. Syntactic studies in the minimalist framework.*
Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. s. 253-281.

Turi, Johan (2010 [1910]) *Muitalus sámiiid birra.* - Svonni, Mikael (doaim.) Kárášjohka :
Čálliid lágádus. Sámi Academica.

Woolford, Ellen (2001) Conditions in Object Agreement in Ruwund (Bantu). - E. Benedicto
(doaim.) *The UMass Volume on Indigenous Languages. University of Massachusetts*
Occasional Papers in Linguistics 20. Amherst, MA:GLSA.

Mielddus

Originálacealkagat

Cealkagiid álgohápmi boahtá dás ovdan nu go leat čállon Magga (1986) ja lean lassin merken siidologu gos cealkka gávdno Magga čállois. Lean merken makkár nummar ovdamearkkain lea mu čállois ja makkár nummar ovdamearkkain lea Magga čállois.

Ovdamearka nummar	Magga (1986) ovdamearka nummar	Cealkka	Magga (1986) siidu
127	212	in dieđe biđán go leŋget dien hearggi	92
128/422	454	ārâšam dâl lag'gjit vuost alget	126
129/423	445	bâsašâm nu árrád sođnabæive vuol'get oag'got	126
130/424	456	äibâšim vielljâ oai'dnet	127
131	563	düst læm oap'pam čallet	129
132/426	599	nistitim bōkkusit	134
133	592	de šat im gil'lem miel'de vaz'zek ja gæč'cak	133
134	597	gar'žujim vuow'det gusâ, go væl'gë-gai'badus bođii	133
135	598	nis'tasin gukka oadđet	134
136	235	Gå sii luoit'taleddje, de mán ribmen mál'sot hergiid, vai gærgan vuol'git, dasgâ sevdjudæme juo læi.	95
137	609	vai'bim čok'kat	135
138	21	Balan gusa jápmit	167
139	49	im loppedâm gukka jaw'kât ((j)ieččam)	170
140	121	algâtim su bârgât	181
141	156	im dâl sū gâl gođ'mardâlâ dâm bâr'gât	185
142	224	in astadivčče du vuolgit vuos	195
143	236	lik'kutim vielljâ dâm gaw'dnât	196
144	238	nistetim ræŋgâ dâm val'det farrui	197
145	239	ribâtim dâm nieidâ nai'tâlit	197
146	252	de faskkastin riššasákki buollit	199

147	253	dál lean gokčan mánáid nohkkat	199
148	266	dál ferten nuolahit mánáid nohkkat	201
149	91	Go don læk nu bâha âtte ale mattak soai'bmât nuos'ken já vuorjâk mu dâinâ.	77
150	144	Ik gâlgâ suor'gânet, go oainišâk mâi'dege	83
151	393	Jos morâštet riemâšâk, de dokku mânâk vel jiešge, gos dok ruoššâk.	115
152	594	miedetâk-go njuovvât dâm galbe?	133
153	578	Don gâlgâk gæk'kât obbâ ællem-aigaid goade rakkâdet; muttu ik gâlgâ goas'sege sæl'gât	131
154	602	muttu árabut fastain ger'ge mát'kái idedis, gâ it áddjân viež'žat mæccis hergiid	134
155	207	ârvâk-go stiw'rit gæw'gja meliin?	92
156	120	it galgga ádjit gussiid vuolgit	181
157	124	gâlgâk adnot su boattet	181
158	134	gâlgât biggjât ræŋgâd dâm bâr'gât	182
159	177	it galgga mánáid oldet doarrut	188
160	223	âddě su bâr'gât dâl dâm bârgo	194
256	61	Máhtte dáidá boahit ihttin.	73
259	7	jâ dâmditti bállâgođi kaptæin hui sâggâ atte dai'da biru su val'det	65
260	14	ja gonagas balai, go son lei nu boaris, atte son daidi vuotahallat.	66
261	21	Don gal fertet buohccát go nie álás váccát olgun	67
262	25	Dât gâl'ga äbotet	68
263	30	Ja jos dat jáhkká ja álgá sihtat, de dat <i>sáhtta</i> ábuhit	68
264	40	Dat sáhtte jávkat máŋggaid jándoriid.	69
265	43	Don gal soaittát diehtit.	70
266	90	dâstgo mu æn'ne i dáht'tun mielâstes, âtte son gâlgâi guod'det gæfevuoda nâmâ	77
267	99	Ikgus don satte munnje čalmit luoi'kak oanehaš ai'gai?	79
268	627	bap'pâ bæg'ga boattet	138
269	578	Don gâlgâk gæk'kât obbâ ællem-aigaid goade rakkâdet; muttu ik gâlgâ goas'sege sæl'gât	131

272	46	gâl don væjak væz'z'emest hæi'tet	70
273	93	go matti stuorâ ælo baldâ sat'tet nu jottet âtte dâm i fuomašam!	77
274	141	jâ don gâlgâk boattet vuoji	83
275	129	donge fertet vuolgit ohcat dan unna čivgabaha	82
276	406	duot fertii vuolgit báhtarit	117
277	407	Go mi boattep sisâ de mi gâl'gâp al'get mui'talet færâ maid	117
278	408	Don gâlgâk dal vuol'get vuoddjet gas'kabæive vuos'tai	117
279	409	Gan'da ai'go vuol'get dâm skiipâ lusa borjâstet	117
280	425	De fal'lehii mu áč'či cáb'mit Aslaga	120
281	454	ārâšam dâl lag'gjit vuost alget	126
282	455	bâsašâm nu árrâd sođnabæive vuol'get oag'got	126
283	456	āibâšim vielljâ oai'dnet	126
284	458	vâre dođ dok'kitivčik gæččâstet dâm âlâ	127
285	567	Abu-gáz'zi rab'be fier'vai rikkiid coag'git	129
286	574	Vielljâguovtus aitigâ su cam'met, jos son val'da dâm heppušgalbe billedet	130
287	544	Dak barggek damtiti viššalvuodain oappat darogiela ja ouddanet bajasčuvvggitusi	127
288	555	mánnárieħpu biedai vuolgit jávrri mielde vaikko lei soavli	128
289	594	miedetâk-go njuovvât dâm galbe?	133
290	595	mii vuostálastit máksit ain eambo	133
291	559	gâ ák'ko-rieppo háppárattii rákkadallat su boadnjis	128
292	224	Bártnáš deaivvai boahtit badjel vári min lusa	94
293	239	sal'te-guolle i gierdâ orrot go čazatuvva	96
294	553	Go dam giđa okta salleddamppa bođi Tufjordi, de bakkijegje fiskarak nu ollo oktanaga dampi sæktesalledid oastet, atte golbma olbma njuvdatalle fastet	127
295	558	Maŋgâs gæč'čaleddjé dokku vuol'git ik'ko	128
296	575	ahte dát 30 riikka dáhkidit addit oktiibuot 750 miljon kr. dán veahkkebargui	131
297	584	De mán láppidin vuol'git báp'pi oappisin	132

298	589	Ja gat'to ukkedi deid god'dit, jos si æi daja nu, dego son lei deida daddjam	132
299/425	125	i šat <i>darbâšam</i> orrot sierrâ lânjâst, dâssaši go sunnje buf'te borramušáid	81
300	251	i oktage ipmirdan vuordit dassa ovtta ain besset gerget	97
301	255	dât galle dietta mui'tâlet buok, mi movt læ	94
302	564	Âl'ma-guovtos oas'tališgođiga dâm gâpperâ oas'tet	129
303	565	biru ožžudâ fil'let ol'bmuid sud'dui	129
304	590	go gonagas biettali čallet konsul laga vuollai	133
305	599	nistitim bökkusit	134
306	398	de bar'ni <i>bijai</i> vuoinastit iddjii	116
307	400	Gánda bijai viehkat	116
308	562	dan botta go eallu lei gárddis, de dat njágaldahte merket dan miesi	128
309	584	De mán læppidin vuol'git báp'pi oappisin	132
311	95	No jo, gal si uožžot da dakkat ja val'dit	78
314	231	Æba soai læn tuostan árrot goađis gâ sevnjudii	95
315	299	Bap'pa logâi âtte son duos'ta mânnât sar'dnedet gir'kui ik'ko	95
316	421	de son čokkani vuoiñâstet	120
323	417	Soai bođiga goalmad jage sæmma sadjai bivddik rievani čakčat bissuin ja ruvdiguin	119
324	418	De gaččai monni mirrii; de davik buovči viež'žak	119
325	223	de čuoččaheimet mii, muttom mánát, ávta coak'káí humadit	120
326	424	de <i>mánai</i> son olgus já čuoigâi gáč'čât, âtte velago læi dât goatte dast	120
328	426	Gumpet jârgihit duos'tot gâ Arra boattá	120
329	427	Guokte vieljaža manaiga oktii mánuteahpin mearragáddái fievrras rieavani čohkkat	121
330	431	reanggat vilde njuovvat daid vierrobohccuid	121
331	434	mi eat vuollán miedihit diesa gal	121
332	552	ja leddje ássan ábba viššalit lákkat girjiid	127
333	556	nuoramus mánná maid čidistii vuolgit mielde	128

334	557	Áč'či doamai guliid čál'let	128
335	571	Mu æd'nebælle ain garai bædnaggiuin águhallat bác'cuid	129
336	572	mánát váibe ja njohco vázzit	130
337	573	mánát leat ovdánan lohkat	130
338	597	gar'žujim vuow'det gusá, go væl'gě-gai'badus bõdii	133
339	598	nis'tasin gukka oadđet	134
340	602	muttu árabut fastain ger'ge mát'kái iðedis, gá it áddján viež'žat mæccis hergiid	134
341	606	mánát čálmastuvvet bargat seamma barggu guhká	135
342	610	ja min vuoddjin-hærgit vái'be gállit áb'basa	135
343	560	dõn læk har'janâm bārgāt?	128
344	583	Mī læp littudâm dâl'le vuol'get	132
345	160	Dal moai æm sæde ollo borrát æmge guk'ka oadđet	85
346	394	Mon vuolgam bæivibælli-bal'ga vaz'zit	115
347	396	Mii <i>vulggiimet</i> Mázii čuoigat	116
348	402	Su njeallje skihpara reaškkitedje boagustit	116
349	207	ârvâk-go stiw'rit gæw'gja meliin?	92
350	214	bædnagat æi biva viššat garra buollašiid	93
351	218	Mii eat čága ovta seanngas oadđit	93
352	219	in mon čuovggat dán heajos čuovggas [PRO lohkat	93
353	227	Gâl mon duoddon oai'dnet, vâiku mâggar don vel læžžâk	94
354	232	mutto i ænnaham oaz'žot goabbaš julgides gok'časa vuollai	95
355	236	su oarmbælle læi gattam, go son i læm gærggam goassege vastedet ovta bardnai	95
356	457	dõn gâl gus'tõ bēruštâk čuovvot	127
357	250	áv'dal gá æd'ni hæp'pehii su giel'dit	97
358	607	dât læ čürgudân dâina Lassiin naggatállât	135
359	609	vai'bim čok'kat	135
360	245	De mân in gil'lân dan oai'dnit, gá dat ærá mánát gáččastallagátte guttet guoi'bmáset	96

361	430	De riemai niei'da rakkadit vuol'git	121
362	387	Damditi riebmat mi dal avisa čallet ja prentedattet samegillii	115
363	390	Caccesullost læk olbmuk dal riebman adnet boccujuokčamid linasæktan	115
364	391	Ja læn mán gal diddjiide riebmain jur'dagiidán almohit	115
365	392	Igo dát <i>riemašii</i> min gusâ buoredet	115
366	393	Jos morâštet riemâšák, de dokku mânâk vel jiewge, gos dok ruoššák.	115
367	235	Gå sii luoit'taleddje, de mán ribmen mål'sot hergiid, vai <i>pro</i> gærgan vuolgit, dasgå sevdjudæme juo læi	95
370	138	dát cel'ki mū dokkō boattet	183
371	267	Muhto dat noaidi sáddii golbma rean̄gga viežžat daid gottiid	201
374	137	bow'di son pappâ boattet guos'sai of'tânâgâ æmedines	183
376	164	mearride min njuovvat daid visot	186
377	153	de goččoigâ ised ja jâ æmed gussid borrhád	185
391	226	Son læi diktam fangaid nælgot jamas giddagasast.	195
392	227	muttomat fas árvalit atte dik'tet sii dal mu væl'lat, das'sá gå mán ieš čielgan	195
393	230	muttu de æi suovvam bál'valæd'djit mánnu báppa lusa mannat	195
394	231	Ja jos mi lifčimek daloæmed dahje dalonieidai sajest, de mi æp obbanassii suovašige dievdoid malestet.	195
395	133	De bijai gonagas ovta bæivi vivaidis riwsahit baččit.	182
396	134	gâlgât biggjât rean̄gâd dâm bâr'gât	182
406	222	Fjellner addi olbmuid orrut tam oskust, atte son leäi tam ovdal namatuvvum lavlaga pajas-čallam albmuga njalmist	194
409	251	ale <i>doalvvo</i> máná meahccái álás galbmot	198
410	267	Muhto dat noaidi sáddii golbma rean̄gga viežžat daid gottit	201
411	271	ja viežžai ollu gussit gæč'čat deit ibmahit, meit son dakka	201
413	426	cak'keheddje čuowgait buollit	198
419	252	de faskkastin riššasákki buollit	199
420	254	fatnasiid galgá gomihit goikat go lea bihkkan	199

